

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XII. PARS I.

LIPSIAE MDCCLXIV.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Parisiis apud Briasson, Patavii apud I. Manfrè,

• Holmiae apud L. Setvium.

[Handwritten signature]

cy
v.1
sa
pt

C78E
v. 12 &
suppl. 1
pt. 1-2

I.

Histoire de l'Academie Royale des Sciences.
Année MDCCLVII. Avec les Mémoires de
Mathématique et de Physique pour la même
année etc. à Paris, 1762. 4. Hist. 1. Alph.
5 pl. Comment. 3 Alph. 2 pl. 18 tab. aen.

h. e.

Historia et Commentarii Academiae regiae
Scientiarum Parisinae, ad annum MDCCLVII.

Ad *Physicam generalem* spectantes obser-
vationes duae duntaxat in huius anni
Historia occurrunt. Prima est de me- p. 25.
teoro igneo, quod figuram stellae cau-
datae habuit, et per aera semicirculum intra minu-
tum primum horae percurrere visum est: ac prope
horizontem ingenti cum fragore disparuit. Altera
est de vapore, qui ex orificio cloacae obstructae p. 26.
resecto ascendens a flamma candelae ignem conce-
pit, et in forma columnae, plus quam octodecim pe-
des altae, totus per dimidiam horam arsit, fortem
sulphuris odorem late spargens.

A 2

In

- p. 28. In *Obferuationibus anatomicis* narratur, 1) puerum octennem ab epilepfia, qua laborauerat, liberatum effe, dum fractura occipitis, quam a cafu pafus fuerat, fanaretur; item iuuenem, qui ab infantia ftupidi ingenii fuerat, quum fractura, quam in latere capitis grauis lapfus ipfi effecerat, feliciter curata effet, ad dextrum mentis vsum perueniffe: 2)
- p. 29. in vefica viri, qui, poft vsum remediorum *Stephaniae* contra calculum, per plus quam duodecim annos vix vllos in vefica dolores fenferat, adeo vt, poftquam minores aliquot calculos eiecerat, femet omnino a calculis liberatum crederet, tamen poft mortem inuentum effe magnum calculum, fed crufta mucilaginofa obductum: 3) in infante trium annorum febrem tertianam duplicatam, quae aliis medicamentis non cefferat, folo laudani liquidi vfu, cuius XV guttae hora vna ante horrorem, qui paroxyfimum femper antecedebat, exhibitae sunt, prorfus victam
- p. 32. effe; 4) iuuenem, qui ex aquis, fub quibus per femihoram mersus delituerat, pro mortuo extractus erat, in vitam reuocatum effe, magna fumi Nicotianae copia in anum, nares, et os immiffa, venis quater feftis, totoque corpore pellibus ouium, recens mactatarum, obuoluto.
- p. 40. Sequitur *obferuatio chymica*. Cl. HELLOTUS in aqua regia ftanni triplum fere pondus foluerat. Quaeolutio dum ficcefcebat, aeris in fundo lagenae residui particulae per rumpebant maffam, pellucidam factam, et in ea formabant meatus vacuos, ita difpofitos, vt vegetationis genus referrent.

Inter commentarios leguntur

1) BOUGUERI *meditationes de modis lumen metiendi, eorumque ad praxin accommodatione.*

2) Cl.

2) Cl. LASSONII *Commentatio de combinatione acidi salis marini cum antimonio, et hinc oriundo sale, qui sali sedatiuo similis est, nec non de alia substantia salina, quae boraci similis est, et ope antimonii paratur *)*.

Haec commentatio in tres partes diuisa est. In prima parte Cl. Auctor enarrat ea, quae obseruauit, butyrum antimonii per saepe repetita deliquia et destillationes tractans. Vidit illud posse sublimari in p. 26.

crystallos leni igne, quae non solum fortiori igni fundantur, sed etiam a contactu aeris consumuntur et auolent, adeo ut non nisi certa aquae copia superfusa totalis earum euaporatio impediri queat.

Existimat, spiritum salis, dum phlogiston ex partibus regulinis extricet, cum eo se combinare, et repudiata primae suae missionis aqua concentrari, et sic ipsum, volatiliorem redditum, partes regulinas, quibus iunctus sit, etiam volatiles reddere. In se-

cunda parte agit de sale, quem spiritus vitrioli philosophici destillatione nactus est ea ratione, ut, quum post phlegma et spiritum sulphureum destillare acidum coepit, statim ignis minueretur. Sublimatus tunc in superiori parte retortae haesit sal, in forma subtilissimarum acuum et lamellarum, argenti et talci splendore conspicuarum. Hic sal, quem *salem*

antimonii appellat, linguae impositus saporem praebet primum acerbum, qui deinde in subdulcem, saporis sacchari Saturni similem, mutatur; non liquefcit in aere, et ne quidem in aqua soluitur frigida, sed in spiritu vini, cui viridem flammam conciliat; ferro candenti impositus vitrificatur; et haec vitrificata massa, in aqua ebulliente soluta, iterum crystallos praebet, quarum tamen sapor non tam fortis est, quam antea. Sali sedatiuo admodum similem hunc salem Auctor deprehendit, eo quod vterque e basi vitrescibili et

A 3

phlo-

*) Lecta d. 13 Iun. 1757.

phlogisto valde concentrato, et per acidi actionem extricato constare videtur: in hoc tamen alter horum salium ab altero differt, quod sal sedatius in aere non mutatur, sal autem antimonii, aeri expositus post septem vel octo menses in farinam insipidam et terream abit. In tertia huius commentationis parte V. Cl. propria experientia illustrat et confirmat, quod alicubi STAHLIUS (in *Specim. Becheriano*) dixerat, ex croco antimonii per alcalia parato veram boracem sibi obtigisse.

- P. 41. 3) Cl. LEGENTIL *observatio duarum iridum singularium.* In prima, Parisiis d. 27 Iunii 1756 visa, hoc erat singulare, quod in extremitate arcus, ad orientem aestivum posita, sub colore violaceo apparebat color viridis, interiecto inter hunc et violaceum spatio tantae latitudinis, quantam colores viridis et coeruleus in ipso arcu simul occupabant. Altera iris, quae d. 18 Nouembris hora decima antemeridiana ibidem conspiciebatur, ex arcubus quatuor constabat. Nempe sub arcu, qui in iride duplici interior esse solet, positi erant duo alii arcus, quorum superior tangebatur cavitatem arcus primarii, alter autem ab illo disiunctus erat spatio, tertiae circiter parti latitudinis arcus primarii aequali. Color utrique horum intimorum arcuum coeruleus erat.

4) Cl. DE CHABERT *commentatio, in qua ostenditur, quam necessarium et utile futurum sit iter, a Cl. PINGREO in partem occidentalem et meridiionalem Africae, transitus Veneris per solem d. 6 Iunii 1761 observandi gratia auctoritate Academiae suscipiendum, et quatenam res quibusque mediis in hoc itinere gerendae sint.*

5) *Eius-*

5) *Eiusdem commentatio de quarundam insularum maris australis valde commoda positione ad introitum Veneris in discum Solis d. 6 Iunii 1761 observandum.*

6) Cl. GUETTARDI *de fodinis ardesiae tegularis circa Andegauum* *). In hoc commentario V. Cl. primum describit ipsas has fodinas, modumque, quo lapidem in illis excidunt fossiores. Deinde commemorat quaedam discrimina, quibus varia ardesiae genera differunt; nam color non idem prorsus est omnibus; et quarundam ardesiarum superficies magis continua et polita apparet, aliarum minus; quaedam curvae sunt, quanquam pleraeque planae inveniuntur; nonnullae acidis mineralibus, ex parte saltim, soluuntur, ceteris ab acido non laesis. Quod autem nonnullae species ardesiae acidi actione mutantur, eius rei rationem hanc esse coniiciit, quod illae particulas spataceas sibi innatas habere videntur, quum in nonnullis fodinis adeo reperiatur ardesia, in aliquot strata diuisa per interiecta strata, quae ex spato albo constant. Pergit deinde Auctor ad quaestionem, vtrum ardesia lapis sit calcarius, an vitrescibilis; et examinatis CRAMERI, WALLERII, LINNAEI, POTTII de hac quaestione sententiis, prioribus accedit, qui ardesiam inter lapides vitrescibiles retulerunt. Addit autem hunc characterem, quod ardesiae partes figuram quandam determinatam, et quidem plerumque parallelogrammi affertent. Hunc characterem praecipue in summis stratis observabilem esse ait. Tandem de figuris exponit, quae ardesiis circa Andegauum impressae cernuntur. Referunt illae partim fucos marinos, partim animalia crustacea ex classe cancerorum. Quanquam color ferrugineus, quem fucorum figurae ostent-

p. 52.

p. 58.

p. 61.

p. 66.

p. 68.

A 4

*) Lecta d. 8 Iun. 1757.

- ostendunt, persuadere alicui posset, has figuras casu ortas esse ex liquore aliquo ferrugineo, inter laminas ardesiae forte diffuso: tamen ex maculis rotundis et sulcis leuiter impressis lapidi iudicat Auctor, eas veras esse plantarum impressiones, siue hae plantae primitus ferruginea quadam aqua fuerint imbutae, siue post factam iamiam impressionem liquor eiusmodi sese inter laminas lapidis insinuauerit. Quod ad animalium crustaceorum impressiones attinet, species adhuc incognitas eae ostendunt; nonnullae ad pulicis marini similitudinem proxime accedere videntur.
- P. 70.
- P. 81.

7) *De variationibus apparentibus in obseruata inclinatione orbitae quinti satellitis Saturni, de limitibus atmosphaerarum solis ac planetarum, et de peculiaribus vñs telescopiorum et catalogi generalis fixarum in Zodiaco.* Auctore Cl. LEMONNIER.

8) Cl. PINGREI *commentarius de cometa, qui anno 1757 apparuit.*

9) LACALLII *Commentatio de theoria solis.*

10) Cl. D'ALEMBERT *Responsio ad articulum quendam commentationis LACALLII de theoria solis.*

11) *Exempla, quae ostendunt, posse incendia sponte oriri, enarrata a Cl. DU HAMEL.* Duobus potissimum exemplis rem declarat Auctor. Videlicet anno 1741 Brestiae ingens cumulus carbonum fossilium, quo repletus erat locus, assibus clausus et tectus, ignem occultum concepit, qui omne inflammabile in carbonibus, medio in cumulo positus, consumpsit, et fumo multo sese prodidit. Et Rupeforti aestate anni 1757, quum magna copia telarum, bolo rubra cum

P. 150.

cnm oleo trita coloratarum, ex sole, in quo sicca-
bantur, subito conuolutae in locum clausum, velis
asseruandis destinatum, delatae essent, calor sponte
in mediis telis natus est, qui fila in carbones re-
degit.

12) Cl. VAUCANSONI *Descriptio nouae ma-
chinae, cuius ope lamellae argenti aurati, quibus fila
serica in quibusdam textilibus obducta sunt, attenuan-
tur et explanantur.*

13. 14) *Eclipsis lunae d. 30 Iul. 1757 observa-
tiones a V. Cl. THURIO, MARALDO, et PIN-
GREGO habitae.*

15) Cl. LABANDII *Observationes astronomicae
mensibus Octobri, Nouembri, et Decembri anni 1757
habitae Lutetiae Parisiorum.*

16) Cl. LEGENTIL *Inuestigatio obliquitatis
eclipticae, et annotationes in systema Cl. LOUVELLE.*

17) *Observationes geographicae et physicae, qui-
bus nituntur coniecturae de positione terrarum circa po-
lum antarcticum, et maris glacialis, inter illas compre-
henfi: nec non monita de globo quodam artificiali terre-
stri, qui montes et physice consideratam superficiem ter-
rae exhibet. Auctore Cl. BUACHE.*

18) Cl. DU HAMEL *Observationes botanico-
meteorologicae ad annum 1756.*

19) Cl. LALANDII *commentarius de transitu
Veneris per discum solis annis 1761, et 1769 observando.*

20) Cl. LEGENTIL *Inuestigatio positionis punctorum principalium in theoria planetarum superiorum. Commentarius primus: de inclinatione vera orbitae Martis ad planum eclipticae.*

21) Cl. TILLET *Observationes ad agriculturam spectantes *)*. Harum observationum pleraeque mere oeconomicae sunt, quarum ergo enarrationem a nobis non expectabunt lectores. Est tamen
 p.304. sub finem commentarii proposita haec observatio, in plantis eiusdem speciei, quamvis inaequaliter magnis, semina tamen semper paris esse magnitudinis, in cuius rei rationem physice inquirere promittit Cl. Auctor. Verum enim vero, quemadmodum vehementer dubitamus, hanc observationem esse generalem, ita nec videtur nobis Auctor eam explicasse, sed potius, mutata quaestione, rationem reddere conatus esse, cur in plantis cerealibus eiusdem speciei, quae ex seminibus aequae bonis et magnis pronenerunt, saepe aliae aliis et qua culmos, et qua spicas, sint minores et debiliores.

22) Cl. DE THURY *Monita de coniunctione Veneris cum sole d. 6 Iunii anni 1761 observanda.*

23) Cl. DE LA CONDAMINE *Excerpta e Diario itineris sui per Italiam **)*. Ex his nonnulla nobis enotanda sunt, quae ab instituto nostro haud
 p.341. sunt aliena. Vas illud, quod Genuenses pro miraculo magna cum veneratione ostendunt, et ex smaragdo elaboratum praedicant, Cl. Auctori vitreum
 p.375. esse videtur. Romae plateas observavit materia stratas esse prorsus simili illi, quam Vesuvius
 mons

*) L. d. 25. Apr. 1759.

**) L. d. 20 Apr. 1757.

mons candentem euomit, et quae frigesacta ad instar lapidis indurefcit: qua etiam vrbis Neapolis plateae stratae sunt. Eodem lapidis genere, Italia *Laua* dicto, totam viam Appiam stratam esse animaduertit, idemque in viis, quae Roma Neapolin, Viterbum, et Lauretum ducunt, vbique deprehendit. Coniicit inde, per magnam Italiae partem antiquissimis temporibus fuisse montes ardentes; et huic coniecturae, ait, non solum montium Apenninorum faciem fauere, sed etiam hoc, quod in monte eo, in quo Tusculum fuit, in collibus, qui inde ad lacum vsque Albanum pertingunt, in magna parte montis, cui Tibur impositum fuit, nec non in iis, qui Viterbo et Caprarolae adiacent, diuersa strata lapidum calcinatorum, cinerum, scoriarum, et lapidis *laua* dicti deprehensa sunt. Neapoli vidit Cl. Auctor fila ex Apocyno parata, et ex iis textas telas, quae holosericis admodum similes erant. Methodum variolas inferendi et Romae, et in multis aliis Italiae vrbibus introductam, et ab ipsis Theologis probatam esse memorat.

24) Cl. DE LALANDE *Commentarius de aequationibus secularibus, et motibus mediis solis, Lunae, Saturni, Iouis, ac Martis; cum observationibus Martis, a TYCHONE anno 1593 habitis, et ex MSto eiusdem erutis.*

25) Cl. PINGREI *observationes astronomicae habitae anno 1757.*

26) Cl. DE LALANDE *Problema gnomonicum.*

27) *Noua theoria eclipsium, in quibus parallaxis ratio habenda est, ad eclipsin Solis d. 25 Iul. an. 1748 applicata, Auctore Cl. DE L'ISLE.*

28) *Exa-*

28) *Examinatio errorum, qui in metiendo altitudines meridianas, vel respondentes, stellarum committi possunt; cum tabulis eorum correctioni inseruiantibus.*
Auctore Cl. DE LALANDE.

29) Cl. CLAIRAUTI commentatio altera de modis perficiendi tubos opticos ope lentium obiectiuarum, et vitris lucem diuersimode refringentibus compositarum.

30) Cl. NOLLETI noua experimenta circa radios solis, et per reflexionem, et per refractionem p.551. collectos. Haec experimenta docent, spiritum vini, et liquorem illum, qui aetheris nomine venit, a radiis solaribus in foco lentis vel speculi vstorii collectis incendi non posse, etiamsi illi liquores antea fuerint calefacti. Quod iam ab Academicis del Cimento obseruatum fuisse, Cl. Auctor, quum haec experimenta caperet, ignorabat. Etiam olea et resinae in hoc foco nullum conceperunt ignem, sed post fusionem in fumum dissipata sunt. Omnes autem hae materiae inflammatae sunt, quum prope eas in foco lentis vel speculi corpus quoddam solidum inflammabile, veluti lignum, positum et accensum fuit. Colligit hinc V. Cl. ignem electricum non esse purum ignem, qualis est solaris, sed cum materia quadam alia coniunctum.

31) *Commentatio de sale lixiuioso tamarisci, in qua demonstratur, illud esse sal mirabile Glauberi, ac cineris tamarisci vsus ad nitrum conficiendum exponitur; nec non de sale thymelaeae.* Auctore Cl. MONTET, p.555. Acad. Sc. in Monte Pessulano Sodali. Hoc sal, & lixiuio cineris tamarisci, vel tamaricis, natum eadem habet notas externas, quas sal GLAUBERI. Aeri enim expositum non liquefit, sed in puluerem redigitur, et eodem sapore grato, ac sal GLAUBERI,

BERI, se commendat, et in aqua facillime soluitur. Sed insuper plura experimenta, a Cl. Auctore cum eo capta, ostenderunt etiam, illud cum nullo acido efferuescere. Acidi potius vitriolici praesentia in hoc sale intelligitur ex eo, quod mercurii per acidum nitrosum solutio, mixta cum solutione salis huius in aqua destillata, praecipitatum exhibet, quod verum turbith minerale ex colore agnoscitur. Magnam autem vtilitatem hoc suum inuentum in Medicina habere monet Auctor, propterea quod sal hoc tamarisci, cuius plantae largus est in Gallia Narbonensi prouentus, longe viliori pretio parari possit, quam sal mirabile GLAUBERI, cui tamen omni ex parte aequipolleat. Quod attinet ad usum cineris tamarisci, in Occitania inferiore ad purificandum lixiuium nitri adhiberi soliti: Auctor hic refellit eo-
 rum sententiam, qui lixiuium nitri, cineri superfusum, basin suam alcalinam a cinere accipere arbitrantur, eosque monet, quum nullum alcali fixum in tamarisci cinere insit, usum eius, ad hoc negotium, in eo tantum consistere, vt particulas pingues, quibus ista lixiuia abundant, ab ipsis auferat, et in se retineat; cui rei hunc cinerem aptiorem esse, aliarum arborum vel fruticum cineribus, operariis persuasum est. Tandem de thymelaea refert, ex eius cinere bonum tartarum vitriolatum sibi natum,
 esse; itemque faecem oliuarum, ex quibus oleum est expressum, combustam multum tartari vitriolati, et parum alcali fixi, praebere confirmat.

32) Cl. ALEMBERTI monitum, commentario suo, in hoc volumine pag. 145 edito, adiiciendum.

II.

Histoire d'un insecte, qui devore les grains de l'Angoumois, avec les moyens, que l'on peut employer pour le detruire. Par M. M. DU HAMEL DU MONCEAU et TILLET, de l'Academie Royale des Sciences. A Paris chez H. L. Guerin et L. F. Delatour, rue S. Jacques, a S. Thomas d'Aquin. 1762. 8uo. avec priuilege du Roi. oct. p. 314. tab. aen. 3.

i. e.

Descriptio insecti cuiusdam, quod frumenti grana in agris Inculimensibus corrumpit, vna cum remediis de frumento seruando.

Est genus quoddam insectorum in agris Inculimensibus (*Angoumois*) copiose se propagantium, quod maximo incolarum damno frumenta corrumpit, et, quod saepe factum est, grauem annonam efficit. Hac perniciofa re agrorum possessores afflicti, academiae regiae, quae Lutetiae Parisiorum floret, huius mali mentionem fecerunt, vt, si fieri posset, quosdam eiusmodi rerum peritos delegarent, qui, re disquisita, consilia contra ingens hoc malum docerent. Annuit laudata academia, misitque celeberrimos viros, nominatim DU HAMEL DU MONCEAU, cuius exquisitam rerum rusticarum cognitionem optimus quisque valde admiratur, atque alterum Cl. TILLET. Hi necessariis adminiculis instructi iter instituunt, in vniuersum omnia, quae experientia incolas docuerat, mira sedulitate colligunt, atque ex aliis audiunt, hoc malum tam late esse extensum, vt iam 200 parochiae fuerint infectae. Quae cum ita essent, in animum induxerunt,

runt, de ipso insecto accuratam tradere descriptionem delineationemque, secundo in causam propagationis inquirere, denique remedia, quibus possit frumentum contra insecta defendi, detegere.

Est autem insectum, nisi fallimur, phalaena tineae granella LINNAEI, oblonga, angusta, alis cinereis subfuscis, ad solem micantibus, margine tenuiore ciliatis, antennis articulatis, duabus inter antennis prominentius barbae assimulantibus. Cauendum tamen est, ne hanc tineam, cum alia, quae vestimenta corrodit et consumit, ut optime iam celeb. REAUMUR obseruauit, confundamus. P. 20. Sola cura animalculorum, dum phalaenarum speciem induunt, ea est, ut suum genus omni nisu propagent. Nocte fit coitus simili modo, quem in bombycibus mori conspiciamus; adhaerente una ad alteram per aliquot horas. Feminae 60, 80, ad 90 usque pariunt oua; 3, 4, 6 uno iactu. Ouula P. 29. haec intermixta sunt materiae aliqua viscosa, ut commode aliis rebus affigi possint. Est ouorum affinitas cum iis, quae a formicis ponuntur, longe tamen minora sunt, superficie striata, colore ferme roseo; oculis armatis pusilla larua in quibusdam ouulis conspici potest, altera extremitate apertum est ouum, ibi egreditur larua tunc quartam vel quintam lineae partem longa. A phalaena affiguntur ouula spicis inter glumas plerumque, ubi granum basi adhaeret. Exclusa larua conatur in granum ingredi ibique farina vesci. Saepe ouula in ipsa granum deprehenduntur affixa, folliculo filis tenuissimis constante inclusa. Femella plura ouula ad glumas granorum ponit, mirandum itaque est, cur una potius larua, et non plures in grano reperiantur. An forsitan una alteram ita persequitur, ut una demum modo supersit, quae est Celeb. REAUMUR opinio. Tandem larua in grano persistit, quamdiu farina adest.

- est. Praeter farinam sua excrementa saepe comedit. Eiusmodi larua consuetam magnitudinem ad-
 p. 50. epta prope duas lineas longa est. Corpus aequale; caput ore, duobus oculis, et genere quodam cornuum ornatum; colore magis fuscob, quam reliquum corpus, pedes 16, quorum 8 intermedii tam parui, vt non nisi microscopii ope conspiciantur. Con-
 p. 57. sumpta farina larua se filis implicat, post dies aliquot Chrysalis apparet diuersae magnitudinis, semper tamen larua minor. Tandem in conspectum prodit phalaena, saepe iucundo spectaculo, palea ex
 p. 64. parte obtecta. Non eadem est phalaenarum vitae duratio, plerumque vitam 15 dierum, aut 3 hebdomadum attingunt. Calor promouet chrysalidum explicationes, frigor autumnalis impedit, quo minus se propagent. Explicatio phalaenarum duplex est, altera, quae statim post messem contingit, duratque ad mensem Septembrem vsque, altera fit mense Iunio, vbi egrediuntur ea, quae per hiemem vt larua in granis latuerant. Experientia docuit, phalaenas nocte, nulla alia ratione tanta copia granaria petere, quam vt ibi oua magno numero pariant; porro, laruas, granis inclusas, per hiemem sine vlllo periculo in terra, cui grana commissa sunt, perdurare valent.
- p. 140. Quanta sit horum insectorum progenies, ex eo, quod Clar. de TAPONNAT expertus est, optime intelligitur. In lagenam mense Iulio d. 21 an. 1761 immisit 7 grana laruis his viuis infecta. Die 17 Aug. egrediebantur phalaenae, statimque moriebantur; supra vnum granum reperiiebantur 15 oua. Fingamus iam in eorum numero fuisse 3 semellas, quarum quaelibet 60 oua posuisset, summa erit 180 laruae, quae proripere potuissent; his mutatis ante mensem Septembrem in phalaenas, earum 90 sumantur femellae. Quodsi quaelibet 60 oua posuisset, statua-

statuamus, summa granorum ab insectis destructorum erit 5400. Modius, genus quoddam frumenti mensurae in Gallia, distribuitur in 16 partes, quarum quaeque 33600 grana continet. Ergo granorum numerus pro modio erit 537600. Ponamus, inde 33600 phalaenas oriri, supererunt 504000 grana ab insectis non tacta. Iam largiendum quidem est, multas perire phalaenas, verum hoc non obstante commode 126000 insectorum paria possunt assumi. Quibus positis et vna simul cuilibet pari 60 ouis attributis, summa granorum ex altera generatione insectorum erit 7560000. Haec de prima parte sufficiant, sequitur altera de ortu et progressu horum insectorum.

Non eadem omnium incolarum opinio. Sunt, qui p.147. existiment, e putredine materiei granorum farinosae, a certa quadam aeris temperie pendente, haec insecta capere originem. Verum nullo modo haec opinio potest admitti. Calorem ouorum exclusionem promouere, humoremque laruarum ingressum, facile intelligitur. Sunt alii, qui sibi persuadeant, haec insecta eo tempore, quo incolae Inculimenses, illud frumenti genus, quod mais dicitur, coeperunt colere, esse introducta. Néque haec opinio vlla est digna fide, quo- p.168. niam in iis etiam terris, vbi nulla colitur mais, insecta haec saepe inveniuntur v. c. in Germania, Suecia etc. Ad hoc accedit, quod femellae suae ouula solum modo ad tritici, hordei, secalis, nunquam in mais, auenae, pisorum, fabarum etc. grana ponere soleant. Atque, permultis institutis experimentis, nunquam larua tineae granellae in mais grano est reperta. Longe verisimilior est eorum opinio, qui perhibent, eo tempore, quo acri annona incolae laborarent, atque aliunde frumenta adduci curarent, corrupta grana esse introducta. Frumentorum genera, qui p.175. bus damnum insectum infert, inprimis haec sunt:

- hordeum, triticum, secale; horum priora magis, tertium parcius corrumpuntur. Auenam insectum raro vel nunquam laedit. Denique insectorum minuentorum remedia atque alia, quibus contra ea frumentum possit defendi, traduntur. Solent incolae quidem variis vti adminiculis, sed infelici saepe successu. Sunt enim ea aut inutilia, aut insufficientia, aut periculosa, aut permagni pretii. Quidam frumentum ventilant; alii frumenta tantis aceruis, quantum fieri potest, congerunt. Sunt, qui grana in locis temperatis et subfrigeratis collocant. Alii aceruum cum sale communi commiscunt eumque cum vini aceto adspargunt. Palam alii, qua grana ventilantur, oleo aspidis aut essentia terebinthini superliniunt. Solent quidam frumentum in instanti in aquam bullientem infundere. Alii fumum sulphuris commendant; alii parietes granarii atque solum calce viua, aut allio, aut oleo iuglandis, aut vrina vaccarum foetida inducunt. Sunt denique, qui grana in furnum, pane cocto et extracto immittunt.
- p.184. Nullum tamen, opinamur, remedium magis commendandum, quam id, quod illi supra laudati cum aliis communicant. Mergites statim post messem triturentur, frumenta que sementitia asseruentur. Trita grana in furnum calefactum possunt quidem immitti, sed, propter definiendi caloris gradum, admodum periculosum adminiculum. Cl. DE TAPONNAT permultis institutis experimentis tandem inuenit, frumentum 150 librarum in furnum immissum requirere 50° thermometri Reaumuriani, grana 600 librarum 60° caloris, 900 librarum 70°. Sed missis his videamus nunc aptius remedium, quod DUHAMEL experientia doctus tradidit. Eadem die, quo frumentum metitur, tantum terendum et purgandum, quantum ad frumentum sementitium nec sarium esse putatur. Tum lixiuum quoddam ex cinere tali modo

modo, quali ad purganda lintea requiritur, praeparandum est. Quo effecto, calx viua apta ratione in id iniiciatur. Finita praecipitatione, separetur lixiuium cum calce saturatum infundaturque frumentum in labrum; spatula continuo misceatur granaque supra natantia tanquam cassa sedato hauriantur. Quibus rite factis siccentur grana, quae siccata in granario congerantur, atque strato cineris et alio ex calce obtegantur. Experientia docuit, quod 20 granorum ab insectis laesorum 18 instaurata sint. Conseruando frumento, quod venale futurum est, vel p. 222 ex quo panis coquendus, haec conseruandi ratio conuenit: Fiat, vt supra commemorauimus, statim post messem vel ipso messis die, quod longe melius, frumenti tritura; sic multa a phalaenis ad glumas posita oua destruuntur. Cribrentur grana, separentur solida a fatuis; iniiciantur in furnum, vt arescant; quo facto adseruentur in saccis frumentariis supra fulcrum, cuius pedes ex ferro polito parati sunt, positis: sic impeditur, quo minus a gliribus et muribus corrodantur. Praetermittamus experimenta eo consilio excogitata, vt debitus in arescendis granis caloris gradus obtineatur; porro furni cuiusdam, quem DU HAMEL inuenit, descriptionem. Vltimo loco de diminuendis, penitusque destruendis insectis p. 294 exponitur. Quae praescribuntur adminicula, his regulis continentur: vna eademque omnium incolarum coniuncta sedulitate in exstirpandis insectis opus est: secundo, prima lex esto, vt, qui rerum summam gerant, rigore quodam imperent, vt omni studio praeccepta minuendorum insectorum remedia applicentur; tertio grana fatua a solidis et incorruptis separentur; denique lex sancienda, ne ex alienis regionibus infecta grana introducantur.

III.

Historia medica biennalis morborum ruralium, qui a verno tempore anni 1759 vsque ad finem hyemis anni 1761 Laxenburgi et in vicinis vndique oppidis pagisque dominati sunt; complectens memorabilem rarioremque febrium intermittentium et de earum genere remittentium epidemiam, auctore FRANC. IOSEPHO LAUTTER, Med. Doctore et Caes. Reg. Laxenburgensi Physico. Vindobonae typis I. Th. Trattner. 1761. 8 mai. pl. 14.

Febrium acutarum miliarium petechialiumque vim, vt late anno 1757 et 1758 in quam plurimis Europae prouinciis vagatam fuisse constat, sic quoque eadem Laxenburgum eiusque viciniam est depopulata. Perniciosis his febribus postea ibidem succedebant vere 1759 aliae, intermittentes, varii generis ab initio faciles, accedente vero aestate paullo difficilioris, curationis, quibus se adiungebant diarrhoeae atque dysenteriae frequentes, ortae ob torrentis solis aestum, cui mellores, in propinquis impuris aquis refrigerationem refectioremque potu quaerentes, expositi erant. Hos morbos demum excipiebant febres deterioris imo pessimae indolis, remittentes potius quam intermittentes appellandae, quae tamen ob typum, qui obseruari in iis solebat, ab illarum tribu non poterant separari, sed ad genus tertianarum vel simplicium vel duplicatarum eas pertinere, multa satis luculenter docebant phaenomena; atque cum hae febres in vicinis locis insignem adorirentur hominum copiam, epidemicam suam et periculosam indolem ostendebant exploratam. Non eadem fae-

uitie
tem
max
et a
ban
nun
cum
rari
gen
ing
lis,
gua
nos
mus
pro
tam
rem
ind
hau
hui
tion
xyfi
fym
fen
ple
her
ing
do
tus
fan
ve
tha
ter
Ve
ra
et

uitie hi morbi continuo procedebant, sed pro anni tempestate indolem suam saepius mutare, imo per maximam hiemalis temporis partem, ea plane exuta et aliis morbis locum occupantibus, quiescere videbantur. Nulla aetas, nullus sexus, nullum hominum genus ab iis immune erat, omnes inuadebant cum pandiculatione, horripilatione exigua breui, rarissime verum accedebat frigus, sequebatur mox ingens calor et aestus vrens mordaxque, dolor, capitis ingens, artuum lancinans osteocopus, fitis insatiabilis, anxietas et inquietudo corporis summa, lingua ficca squalida, nausea et vomitus difficilis, torminosae et crebrae ventris deiectiones; diu paroxysmus durabat et per maximam nychthemeri partem protrahebatur et, licet postea febris imminueretur, non tamen plenaria oriebatur apyrexia, sed tantummodo remittebat terminoque solito citius reuertebatur: inde aegri post paucos paroxysmos viribus quasi exhausti videbantur. Haec erat facies priorum febris huius insultuum, quae longe periculosior truculentiorque in tertio sequentibusque apparebat paroxysmis, cui quippe longe grauiora se adiungebant symptomata atque in variis varia. Accedebant enim sensuum stupor, affectus comatosus, fere apoplecticus, deliria phrenitica, tremores artuum vehementes, vomitus frequens inanis, alui profluvium ingens dysentericum, artuum rheumata ingenti cum dolore, acutus dolor lateris, mox cum, mox sine tussi, inani, in utroque vero casu cum pulsu duro, sanguine inflammatorio, ut itaque haec febris modo veram pleuritidem, modo apoplexiam plenariam, lethalem, modo epilepsiam, modo choleram, dysenteriam, tum febrem continuam acutam referret. Utut grauissimus morbus, facillimae tamen erat curationis, modo ei ob paroxysmos longius protrahitos commodus inueniri poterat locus. Omnem

stenim curationem, qualemcunque hic morbus indueret formam, absoluebat cortex peruuianus, larga manu et illico praebendus, ac aegrotus epidemico hoc morbo laborare intelligeretur, nec ullus fuit eorum, qui cum hoc morbo conficiati fuerunt, quin hoc remedio fuerit seruatus, praeter vnicum, qui, quod corticem respueret, altero iam paroxysmo apoplecticus obibat. Bina hinc momenta in hoc morbo maxima cum difficultate erant coniuncta: alterum, hunc morbum cognoscere et ab aliis, quorum indolem simulabat, discernere; alterum, efficere, ut aegrotus, nunc in periculosissimâ hoc morbi paroxysmo constitutus, tanto ex vitae periculo, salua vita, tutus possit euadere. Vtrumque vero erudite et satis luculenter docet Auctor in primo atque quarto capite huius libelli, quem in genere in quinque dispescuit capita, in quorum *primo* historiam generalem omnium morborum, qui successiue in binis his annis dominati sunt in ea regionis parte, cuius salubritatis inuigilandae ab Imperatrice ipsi erat demandata prouincia; in *secundo*, quod nostro iudicio, praecipua et maxime aestimanda libelli pars, 24 casibus morbi huius epidemici, eiusque variae atque diuersae faciei generatim in priori descriptam historiam specialius recenset; quo inde in *tertio* corollaria quaedam coniicit, quae ad clariorem huius morbi cognitionem, comparisonemque cum similibus morbis, ab aliis auctoribus annotatis, quamplurimum conferunt; in *quarto* postea, ut iam monuimus, signa diagnostica colligere atque discernere docet, ex quibus truculenti huius morbi cognosci poterit praesentia; et in *quinto* tandem causarum huius epidemiae constitutionis suscipit scrutinium, cui denique nonnulla in laudem corticis peruuiani contra eius detractatores addit. Nulli dubitamus, fore, ut non solum rara et curatu difficilis morbi huius

indo-

indoles plures ad libellum hunc peruoluendum all-
ciat, sed etiam vt lectorum neminem peruoluisse illum
poeniteat; merito igitur luget praematurum Auctoria
obitum *) optimus quisque medicorum.

IV.

Nobilissimo Illustrissimo ALB. V. HALLERO,
Societ. Regiae Sc. Gotting. Praefidi etc. de
variolis, apoplexia et hydrope S. A. D. TIS-
SOT. M. D. Soc. Regiae scient. Londin et
Acad. Physic. Medic. Basiliensis Socius. Lau-
fannae, ex typographia Ant. Chapuis, 1761.
12 mai. plag. 10½.

A deo inter eruditos TISSOTI inclaruit nomen,
vt quicquid, eo insignitum, prodire in publi-
cum solet, nulla egere videatur commendatione
summoque applausu ab erudito orbe accipiatur.
Nec ipsum eo indignum esse, praeter alia scripta,
haec quoque, quam non sine animi voluptate per-
uoluimus, epistola docet, in qua ea argumenta,
quae hypothese suae robur addant, et solide et eru-
dite proponit; licet non negemus, nos, quoad re-
rum capita cum ipso consentientes, in quibusdam
et in primis in eo, quod de somno spontaneo et p. 20.
naturali, quem in omnibus febribus inflammatoriis
et acutis damnat, repetit argumentis, ab eo dissen-
tire. Candide interim primaria afferamus. Iam in-
scriptio epistolae momenta exhibet, de quibus in
ea agitur.

Sine dubio in Heluetia propinquisque prouin-
ciis ille mos, qui nostris in terris maxima ex parte

B 4

iam

*) Comment. hor. Vol. XI. P. I. p. 171.

iam dudum obsoleuit, huc vsque valet, vt opium, eique similia medicamenta in febribus acutis, et vel maxime in variolis, copiose et frequenter medici exhibeant. Hanc consuetudinem, ab aliis iam refutatam, nouis Cl. Auctor debellare suscipit argumentis, nec paucos fore lectores credimus, quin iis persuadeantur.

- Affirmat itaque, opium nulli variolarum et malignarum et benignarum generi conuenire. Id comprobat sequentibus rationibus: quod opium sit calidissimum, acerrimum et corrosiuum medicamentum: quod ad alcalinam vergat indolem, hinc putredinem augeat gangraenamque adferat; quod cohibeat saluæ profluuium sanguinemque expandat; quod somnum inferat artificialem, eo peiorem, cum naturalis saepe minus prodesse soleat, qui semper nocere dicitur, vbi febris viget; quod opium refragatur crisis afferatque symptomata graua, lethifera, anxietatem, delirium, phrenitidem, orthopnoeam; quod agat vt vinum; quod opium humores, sudore dissipandos, ad cutim quidem rapiat: in inflammatorio autem variolarum stadio ea sit cutis dispositio, vt sudor succedere nequeat; quod hinc pruritus augeat; quod optimus quisque medicorum non sine ratione illud dissuadeat in omnibus acutis febribus: secundaria vero variolarum febris omnium sit acutissima; quod, etsi peritissimorum quidam eius vsum commendarint, id rarissime tamen adhibuissent, alias certo certius noxias intellexissent, et suspicatur Auctor, iis forte, qui id tantopere laudant, syrupum diacodii frequenter in vsu fuisse, cuius vis salutaris non ex opio, sed ex acidula indole sacchari admixti sit deriuanda. Nec tamen opium prorsus ex variolarum cura reiiciendum, sed omnino adhibendum suadet Auctor in aegris, debilibus, quorum vires sunt erigendae; in iis, per quorum corpus peruerso motu
- mate-

materia variolosa oberrat et vagatur, praeterquam quod illa ad superficiem corporis inueniat viam; in miti morbi decursu, vbi aegroti lectis contineri detrectant, quippe quod opium refrigerium impediat; in nimia diarrhoea, quae vel per se, vel post commissos errores orta, pustulas exinanit ita, vt collapsas vesiculas ostendant, cutis palleſcat, artus frigeant, syncope, delirium sequatur. Quo in statu opium et vesicatoria ceu vnica supersint auxilia; et praestet illud his, quod citius vim exferat. Interdum ambo vna adhibuit Auctor remedia. Vtrumque vires cordis erigit, fluxum humorum repellit ad cutim, diarrhoeam compescit. Abstineas vero, ait Auctor, ab opio, si decubitus ad pulmones deprehendatur, substituas cantharides, quorum interim vim tantopere in variolis extollendam esse negat et contra FREINDIUM eos in vehementi suppuratoria febris nocere asserit. Suadet etiam in fine suppurationis post purgantia lene narcoticum.

Cum itaque vsum opiatorum in variolis valdopere restringit, alia substituit his medicamina. Mirum quantum itaque laudat acida mineralia, vt medicamen omnibus symptomatibus et cuilibet morbi variolarum tempori conuenientissimum, quae, quod graua symptomata, delirium, phrenesin et alios ex pure resorpto decubitus, vt Cl. Auctor vidit, arceat, etiam ipsi cortici Peruuiano anteponit, cuius vires febris secundariae tollendae, vel maxime si ea post morbum vere inflammatorium grauior deprehenditur, non sufficerent. Magis corticem conuenire credit iis malignis variolis, quas laxitas solidorum, sanguinis nimia resolutio et gangraenae metus comitari solent. Mala quoque variolis superstitia, febrim lentam et tabem, abigere hic valet. Camphoram pluribus opii virtutibus pollere et plerisque vitiis carere, hinc saepe opio hoc in morbo substituendam

- dam esse ostendit, eam quoque coniungit cum acidis. Venaesectionem in miti morbo inutilem, in mitissimo aut maligno nociuam, in graui repetendam censet.
- p. 60. Dissuadet, continuo aegrotos, grauiter variolis affectos lecto contineri: foeminam gravidam confluentissimis obsessam variolis per septuaginta horas medio in cubiculo, aere vndiquaque perflato, sedentem detinuit. Hypocaustorum latera aqua conspergi iubet. Indusiorum mutationem commendat. Pediluuiia, balnea vniuersalia, quae quondam BOUVARDO, nunc Ill. SENAC in vsu sunt, balnea vaporosa et particularia fomenta, quod cuncta summam habeant vtilitatem, laudat. Recentes fructus acidiusculos, fraga, rubos, cerasa, et dulcia et acida, copiose aestate, vuas parce autumnio concedere aegrotis non dubitat. Pauperes in Heluetia serum lactis huic morbo opponunt, cuius probata sane virtus in grauiori morbi decursu, adiecto aceto potest augeri. Occlusas nares, iniecto oxymelle aqua tepida diluto, aperit. Ut pustulae frequenter inciduntur, magni esse perhibet momenti ad plurima mala praecauenda, imprimis febrim secundariam (si modo huic operationi non tot obstarent obstacula). Anginam in variolis a pustulis, in faucibus efflorescentibus, esse posse negat, arbitratus, variolas rarissime cutis terminos transilire; adscribit eam phlogistico pharyngis infarctui. Vlculcula linguae quidem, non veras vidit variolas. Quatuor dissecuit cadauera copiosissimis conspersa variolis, nec vlla interior pars quoddam variolae vestigium ostendit.
- p. 72. Cito in variolis benignis, dummodo in facie flauescere incipiunt pustulae, in confluentibus vero statim ab initio suppuratoriae febris, mannam, cassiam, tamarindos et his similia exhibet: infantibus, phar-maca respicientibus, in quorum aluo si saburra latet, ab initio morbi tartari emetici, clam in potu ordinario

nario soluti eam praebet copiam, vt alius, non vomitus inde moueatur.

Alter morbus, quem Cl. TISSOT contem- p. 86.
platur, est apoplexia, quam, praemissis causis
et signis *feriationem sensuum motuumque voluntati* sub-
ditorum nuncupat. Primo loco eam expendit, quae
ex abundantia sanguinis oritur, in cuius curatione ve-
naesection, clyisma et succus citri copiose ingestus
primaria sunt remedia. Praeterea aegrum iubet
erecto trunco, decliuibus cruribus, nudo capite,
parum tecto reliquo corpore poni et supra genu li-
gatura constringi venas. Damnat valdopere omnem
concussionem, volutationem, frictionem, potum ac fo-
tum calefacientem, spirituosum, et omnes res, quae vilo
modo excitant. Aegris per aliquot dies omnem de-
trahit victum et tenuissimo potu vitam tantum modo
conseruat. In hac morbi specie nunquam, nec post p. 99.
largam quidem venaeesectionem, adhibuit canthari-
des, quod eae ipsi videntur apoplexiam magis, alli-
cere quam fugare; suris tamen, reuulsionis ergo,
sinapismos applicare amat. Facilius vero apoplexia
praecauetur, quam curatur, hinc prophylaxin Cl. Au-
ctor studiosius perquirat, quae in eo consistit, vt impe-
diatur, quo minus plethora in corpore colligatur, et
vt stimuli euitentur, qui sanguinis nimiam copiam in
motum agere et ad encephalon trudere possent.
Ad primum itaque scopum pertinet victus vegetabi-
lis et parcus somnus; hinc iterum iterumque suadet
Auctor, vt e coena desint animalia alimenta, ne ex du-
plici fonte, victu et somno nimia proueniat sanguinis
copia. Eadem ex causa interdicitur somnus pomeri-
dianus. Quibus regulis licet non nulli aegroti stricte
obediant, plethoram tamen arcere et sequelas inde
oriundas suppressere nequiverunt. Foeminam vi-
dit Auctor, quae vnico anno 412 libras sanguinis
effudit et tamen vixit. Causas tantae sanguificatio- p. 107.
nis

nis se ignorare ingenue fatetur; forte minorem transpirationem huc aliquid conferre suspicatur. Venaesectio interim nec optima nec vnica est prophylaxis, quam modo concedit, vbi spontaneae deficiunt euacuationes sanguineae, quas, vbi per se contingunt, venaesectione non turbandas censet, sed spontaneam hanc prophylaxin naturae committendam. Res, quae stimulo quasi sanguinem commouent, non ignorantur, eas itaque leuissime tangit; ad eas vero, quae sanguinem ad caput terminant, refert frigus pedum, insolationem, magnos nifus, qui longam inspirationem desiderant, narcotica, spirituosae, cephalica, iram et profusum gaudium, aluum obstructam, vel maxime vero hypocausta calefacta, in quibus lege physica iste aer longe calidior est, qui caput, quam qui pedes ambit. Hinc nocet profunda meditatio, vel inprimis in calefacto hypocausto, eruditio, ad hunc morbum procliuius, quos Auctor capite leuiter tacto incedere, tenui victu uti, abstemiosque viuere iubet. Delineat quoque non nullos morbos apoplexiae affines, adeoque eadem methodo tractandos: nauseam et vomitum cum summa debilitate pulsuque inaequali coniunctum; alter ian-tem soporem et cephalalgiam; nimiam in somnum procliuitatem etc.

p. 127. Prohibita in sanguinea apoplexia medicamina cuncta serosae conducunt. Fonticulos interim adeo praedicatos, Auctor temnit, nisi apoplexia successerit fluxui alicui suppresso; quo in casu tantum adiuumentum, quantum alias detrimentum ab iis allatum iri affirmat. Postea apoplexiam ex obesitate contemplatur, quae soluentissimis medicamentis, sapone, oxymelle squillito et victu tenui praecauenda. Huic tandem addit eam, quae ex defectu spirituum oritur, et quae in longis morbis subito aegros interimere, senilem marasimum sequi et eos aggredi solet,

let, qui *continua medela mortem arcessunt, quem effu-*
gere conantur. Longe diuersa hic medicatio. Ro-
 borantia atque nutrientia eam et arcent et curant.
 Hysterici quoque insultus interdum apoplexiae ac p.136.
 quant, quae vt plurimum sine discrimine transit, non-
 nunquam tamen lethifera esse potest, quod binis
 exemplis, quae attente legi merentur, Cl. Auctor p.141.
 comprobat. Mortis causam esse suspicatur paralylin
 cordis. Vsum herbae nicotianae, quae tum pulue-
 ris forma naribus, cum fumi specie ore attrahi solet,
 et apoplexiae prophylaxis praedicatur, iustis i. e.
 arctis restringit limitibus. Paralyseos, quae est p.147.
 apoplexiae vel nuncia, vel comes, vel pedissequa,
 causa non semper in encephalo, sed quolibet in
 neruoso ramo latere potest, qui a turgentibus par-
 tibus proximis comprimi solent. Eae partes vero sunt
 vel arteriae vel venae, vel tela cellulosa; obstructionis
 vero adeoque inflammationis veram sedem raro in ar-
 teriis, frequentius in venis et tela cellulosa esse, ana-
 tome edoctus Auctor affirmat. Hinc vt plurimum
 ab his causis paralyseos origo, adeoque in atte- p.158.
 nuante incidenteque sine stimulo diaeta praecipuum
 quaeri oportet auxilium. Thermarum vsus, si ipsi
 locus, cum prudentia instituatur. Iuscula viperina,
 quod circulationem augeant, humores ad caput tru-
 dant, sanguinem alcalina indole rarefaciant, expro- p.162.
 branda et tunc modo concedenda, vbi vel defectus
 humorum vel sanguis, appidus acescens deprehendi-
 tur. Electricitas iis modo conuenit, in quibus nec a
 febre, nec a spasmu, nec a plethora mali quid metuen-
 dum, hinc ea in paralyfi deauratorum atque in ea,
 quae colicam saturninam excipit, tentanda.

Hydropis nunc causas et concise et plane expli- p.172.
 cat, quibus superstruit varias medelae species. Le-
 uiter non nullas tangamus. Spirituosa fasciatio non
 nocet, vbi ex sola laxitate partis externae oedema
 oritur. Stagnantes aquae euacuandae quidem sunt,

- non tamen iis remediis, quae febrim excitant, ne graues obstructions magis compingantur humoresque acrem induant indolem. Hoc optime fit resorptione, quae succedit tenui diaetae: alimenta itaque eligenda nec laxantis nec septicae indolis, quibus addenda sunt acida oxysaccharata; quorum etiam pertinet vsus cremoris tartari, a MENGHINO *) laudati, quem tribus includit conditionibus 1) sub initio, si fibra nondum laxa, humores non acidiprehenduntur; 2) in subiectis atrabiliariis; 3) dum lotii deficit secretio et plenitudinis accedunt symptomata. Vbi sitis et calor, prosunt spiritus nitri aut
- p.197. sulphuris. Purgantia nunquam conducunt, nisi in ea specie, quae ex visceribus obstructis oritur, quem
- p.207. in finem commendat rheum. Scilla, etsi in hoc morbo potens remedium, attamen tunc nocet, si vetus scirrhus cum febricula coniunctus est; cum praeterea ventriculi immittit vires, sanguinem soluit, et dolores exitat, hoc praecaueri potest, si pro rei ratione vel cum camphora, vel cortice Peruuiano,
- p.212. vel aromata quodam combinatur. Abiicienda medicamenta nasturtina, si hydropem iam comitatur calor, febris, sitis, putredo, vbi quoque abstinentum a marte, qui vnice a summa solidorum laxitate indicatur. Asciticum abdomen manu, oleo oliuarum madida, fricare copiosum saepe prolicuit vrinae profluuium. Modum, quo salutaris hic effectus possit oriri, sic animo sibi Auctor concipit: frictione frequenti tenacia et concreta conteruntur absorptionique idonea, praeparantur; illitu vero tollitur nimis copiosa inspiratio cutanea, non vltima profecto hydropis causa, qua sublata, cutis ad expirationem, quae prius deerat, disponitur. Cui hoc paradoxon videatur

*) vid. De Bononiensi sc. et art. instit. atque acad. commentariorum. T. IV. p. 260. et nostror. Comment. Vol. VII. P. III. p. 398.

deatur, ille adeat ipsum libellum. Hinc frictio p.198.
oleosa in hoc morbo medela non inepta, qua tamen
caute utaris, ne viscera tabe iam laesa, ruda fri-
ctione magis laedas. Seri per cutim turgidam edu-
ctio fit vel per cantharides, vel per scarificationes, vel
reiterata applicatione radicis bryoniae. Priores
modos, semper infelici successu, aliquoties feli- p.220.
ciori ultimum adhiberi vidit. Haec sunt praecipua
praecepta atque opiniones, quas de his morbis Cl.
Auctor profert, quibus, ut eas firmaret, ubique
copiosas immiscuit observationes scite, ut omnia,
scriptas et dignas, quae diligenter legantur.

In appendice, quam epistolae adiecit, tres ob- p.227.
servationes, de colica saturnina cum artuum paralyfi,
recudi curavit, quas inseruerat iam *Excerpto totius
Italicæ nec non Helveticæ litteraturæ* *). Ortum
duxerant hi morbi ex usu medicamentorum saturni-
norum externo.

V.

MAXIMILIANI LOCHER, Medici Viennensis
in nosocomio ad S. Marcum et in orphano-
trophio Physici observationes practicae circa
luem veneream, epilepsiam et maniam, tria
morborum genera in praedicto nosocomio
prae aliis maxime obuia. His accedunt casus
varii, qui ulteriorem cicutæ usum internum
et externum in morbis curatu difficillimis
confirmant. Viennae Austriae, typis Io.
Th. Tratner 1762. 8. pl. 7.

Medicamenta noua, vel eorum nouae compositio-
nes, etsi cum rectae rationis usu excogitantur,
ab

*) Ann. 1759. Tom. IV. p. 148, seqq.

ab experientia demum maximam adipiscuntur fidem, Eiusmodi igitur de medicamentis vt experimenta instituantur, et institutorum obseruationes bona fide cum orbe erudito communicentur, labor est, ingenuum decens medicum: quo sane nomine libellus hic meretur, qui euoluatur.

Cum amplo praeest Cl. LOCHER nosocomio, in quo frequens accessus venereorum, ab anno 1754, sublata saluationis methodo, recepit normam, ab Ill. VAN SWIETEN propalatam, mercurium sublimatum in spirituoso vehiculo exhibendi. Quales itaque inde oriri effectus, quos morbos eo curari, Cl. Auctor vidit, et quae cautelae in eius vsu obseruandae sint, hoc in libello aphoristice proponit. Quorum plurima cum iam ex aliis scriptoribus sint cognita, silentio praetereamus, et pauca, quae ipsi propria sunt cogitata, vel in quibus ab aliis recedit, tantum attingamus. Post quamlibet assumptam

- p. 16. dosin aegrum in hypocausto calido sudorem expellere oportet. Citissime ii a malo liberantur, in quibus aluus inde frequenter mouetur. Viri citius a malo liberantur, quam foeminae; ut plurimum intra sex vel septem hebdomadam spatio cura absoluitur, raro tres pluresque protrahitur menses. Non impar est remedium, non solum qualibuscunque morbis ex venerea laeae ortis, sed etiam in multis aliis et imprimis variis oculorum vitiis, albugine, panno, p. 34. cataracta etc. Intra octennium 4880, in nosocomium receptos, huic methodo subiecit Auctor, ex quibus paucissimi eam ob idiosyncrasiam ferre, et pauci ea curari non potuerunt.

- p. 36. Alterum caput obseruata continet de epilepsia. In eodem nosocomio Viennensi ad S. Marcum aedificium ad epilepticos recipiendos et sanandos exstructum est, cuius curam habet Auctor. In hoc varia tentauit medicamina. Puluerem radice valerianae

rianæ sylueſtris omni mane a drachma dimidia ad binas per ſemeſtrium exhibuit; ab initio quidem ægroti eo alleuari videbantur, ſed poſtea id medicamen omni carebat effectu. Simile phaenomenon et ab aliis obſeruauit rebus, quas in auxilium vocauit, nimirum, vt a nouo quocunque adhibito remedio ægroti mirum quantum acciperent auxiliũ, quod vero ſub continuato uſu iterum euaneſceret. Spiritus ſupra memoratus antiueneruus et malum ueneruũ et epilepſiam ſuſtulit in viro aliquo, cuius cranio inſignis inſidebat tophus, quo quippe perſanato diſparebat epilepſia. In alio viro epilepſiæ inſultum prægrediebatur dolor in cubito dextro; applicato veſicatorio et vlcere inde orto, diu aperto ſeruato, ſimulque interne ſumto cortice Peruuiano cum camphora, malum hoc plane fuit proſtigatum. Omnium optime in hoc malo profuit medicina, compoſita ex camphoræ dimidia, ſacchari vero mucilaginisque gummi arabici integra drachma, quibus inuicem in mortario vitreo tritis, aceti calidi vncia dimidia, ſyrupi ſorum papaueris rhœad. integra, et aquæ ſorum ſambuci ſex affuſæ erant; interdum quoque pro rei neceſſitate triginta guttulas laudani liquidi

SYDENHAM I huic miſcelæ adiecit Auſtor. Suauſu ill.

V. SWIETEN tentauit etiam folia aurantiorum, mox in infuſo, mox in puluere propinata, quæ in ſex ægris plane nihil, in nouem aliis vero multum attulerunt auxilii; licet dici non poſſit, omnem epilepſiam inde ceſſaſſe, ſufficit, hoc remedium eſſe- ciſſe id, vt inſultus ipſi aliquo modo refrænati fuerint, atque vltra conſuetum terminum ſiluerint.

p. 42.

p. 47.

In tertio capite facta cum maniacis narrat Auſtor experimentũ. In multis methodo uſitata, cauſis cognitis oppoſita, malum abſtulit omne. Se-

nis maniacis moſchi optimi grana quindecim, vel ſcrupulum in boli forma quotidie exhibuit et tres men-

p. 57.

p. 62.

- ses continuauit, magnam inde quidem vidit mutationem, non tamen plenariam curam: excipi verum
- p. 64. ex his debet vnicus, qui perfecte resipuit. Felicius tentamen instituit cum mixtura superius descripta ex camphora et aceto, vtpote quae non paucos quotannis integram restituit in sanitatem. Aliis dedit siccam camphoram, pineis subactam, ad dimidium drachmae per binos menses, sed sine vlllo fere, quod mirum, salutare effectu; vix vero in iisdem adhibuit mixturam, cum post paucas septimanas maniaci resipiscentiae suae ostenderent signa. Quod tentamen saepius repetiit, semperque eundem habuit effectum; quoinde sequitur, acceptum auxilium alii ingredienti, non camphorae, esse tribuendum, quod et noua experimenta docuerunt. Nam cum in mixtura, praeter acetum, nihil esset, a quo quadam ratione tantus expectari posset effectus, illud merum in auxilium vocauit et laetus id maniacis admodum prodesse didicit, atque octo aegrotis, vel in bimestri certe trimestri spatio, sanum reddidit rationis vsum. In tribus aliis nihil praestitit, quod forte nimis diu huic malo succubuerint. Ad omnia corporis colatoria humores disponit, maxime sudore fundit, in foeminis catamenia prolicit antea vel suppressa, vel parca fluentia. Nonnulli mane ieiuno ventriculo illud ferre nequeunt, his praebet Auctor decoctum saturatum hyperici, inter antimaniaca remedia a veteribus et inprimis ab ANGELO SALA relati, post meridiem vero acetum. Solum infusum herbae hyperici saturatum, neglecto aceti vsu, plane nihil valuit. Sectionem venae iugularis ceu vtile remedium in hoc morbo Auctor expertus praedicat.
- p. 75. Vltimo in capite virtutes cicutae multis exemplis confirmat. Summae utilitatis fuisse ea dicitur in vlceribus inueteratis, cacoethicis, venereis, cancrrosis, in scabie, serpigine, herpete, in
- con-

contractura membrorum ex arthritide, nec nocuisse infantibus, sed in iis celerius attulisse malorum lenimen, interdum quidem frustra eius usus fuisse, at tamen in iis aegrotis, in quibus nec alia remedia plus valuerunt.

VI.

Elemens de Pharmacie theorique et pratique:
contenant toutes les operations fondamentales de cet art, avec leur definition, et une explication de ces operations, par les principes de la chymie; la maniere de bien choisir, de preparer, et de meler les medicamens, avec des remarques et des reflexions sur chaque procedé; les moyens de reconnoitre les medicamens falsifiés ou altérés; les recettes de medicamens nouvellement mis en usage; les principes fondamentaux de plusieurs arts dependans de la pharmacie: tels que l'art du confiseur, et ceux de la preparation des eaux de senteur et des liqueurs de table. Avec une table des vertus et doses de medicamens. Par M. BAUME, maitre apothicaire de Paris, et demonstrateur en chymie. A Paris, chez la Veuve Damon-neville et Musieur fils, P. F. Didot jeune, De Hansy, 1762. 8 mai. Alph. 2. pl. 9. tabb. aen. 2.

h. e.

Elementa Pharmaciae theoreticae et practicae:
quae omnes huius artis operationes, solido
C 2 fun-

fundamento nitentes, vna cum definitione et explicatione earundem, chemiae principis eruta; modum eligendi, praeparandi et miscendi medicamenta, cum annotationibus et meditationibus super quouis processu; media cognoscendi medicamenta adulterata et immutata; formulas medicamentorum nostro aevo vsurpatorum; prima principum multarum artium a pharmacia dependentium; artis v. g. condiendi, et aquas odoratas nec non potulenta praeparandi continent; vna cum tabula virtutum dosiumque medicamentorum. Auctore Cl. BAUME etc.

Hic liber, vt amplissima eiusdem inscriptio iam indicat, ex quatuor partibus compositus est: prima de cognitione, secunda de electione, tertia de praeparatione et quarta de mixtione medicamentorum agit. Vltimam Noster in duas rursus partes diuisit, inque priore medicamenta interna, in posteriore autem externa exposuit, ita tamen, vt ea, quae de vtriusque natura participant, illis in primis adiungeret, quibuscum plurimas proprietates communes habent. His plurium remediorum notitiam subnexuit, quae quidem in vsu sunt, minus tamen cognita, tum quia formulae nondum publici iuris factae sunt, tum etiam, quia in operibus minus divulgatis continentur. Caeterum regulae etiam a Cl. Auctore traduntur, quae remedia, magistralia dicta, seu quae a medicis praescripta illico a pharmacopoeo conficienda sunt, praeparare docent, quorum quidem nullum a Nostro exhibetur exemplum, principia tamen traduntur, secundum quae accurate procedere discant pharmacopoei.

Hacc

Haec in genere de hocce libro annotare licuit; quod ad praeparationes remediorum spectat, certe non paucae hic occurrunt, quae vero quantum nosmet cognouimus, nisi omnes, plurimae tamen in aliis pharmaceuticis et chemicis libris reperiuntur. Plerisque Noster suas adiecit annotationes, in quibus vel procedendi modum vel mutationes corporum et alia exposuit, ita tamen, ut ea tantum, quae ad artem pharmaceuticam pertinent, traderet, quae vero ad medicinam spectant, neutiquam tangeret. Licet vero non negandum sit, complures hic deprehendi remediorum, in primis compositorum praeparationes, quae vel correctionis opus habent, vel ex officinis pharmaceuticis proscribendae esse videntur, istum tamen librum iis, qui artem hanc addiscere cupiunt, utilitatem quandam allatarum esse, opinamur.

VII.

Nosologia methodica, sistens morborum classes, genera et species, iuxta SYDENHAMI mentem et Botanicorum ordinem; Auctore FRANCISCO BOISSIER DE SAUVAGES, Regis Consiliario ac Medico, in Monspeliensi Vniuersitate Medicinae, olimque Botanices, Professore regio; Academiae Scientiarum Monspeliensis, Londinensis, Vpsaliensis, Beronensis, Florentinae, Physico-Botanae, Suecicae, Naturae curiosorum, et Instituti Bononiensis Socio. Tom. I. complectens morborum classes X, cum prolegomenis. Amstelodami, 1763. Alph. 1. pl. 9. tab. aen. 1. Tom. II. Pars I, complectens ge-

nera et species morborum ad classes I. II et III. pertinentium, nempe vitia, febres et phlegmasias ib. eod. an. Alph. 1. pl. 11. Tom. II. Pars 11, complectens genera et species morborum ad classes IV. V et VI. pertinentium sc. spasmos, anhelationes et debilitates ib. eod. an. Alph. 1. pl. 6^a. Tom. III. Pars 1. complectens genera et species morborum ad classes VII et VIII. pertinentium sc. dolores et vesanias ib. eod. an. Alph. 1. pl. 4. Tom. III. pars 11. complectens genera et species morborum ad classes IX et X. pertinentium sc. fluxus et cachexias ib. eod. an. Alph. 1. pl. 12^a. sumtibus Fratrum de Tournes 8 mai. Voll. 5.

Cuius physiologiae elementa *), et pathologiam methodicam **) alio tempore iam cum lectoribus Nostris communicauimus Cl. BOISSIER, ipsius nosologiam methodicam eo lubentius iisdem nunc tradimus, quo maiorem vtilitatem a lectione huius operis in quousvis solertes medicinae rationalis cultores redundaturam nobis persuademus, licet negare non possimus, valde nos etiam infirmul vereri, ne medicina, quam ab erroneis scholasticorum opinionibus purgare, prorsusque reformare iudabili consilio Cl. Auctor suscipit, et verborum et ipsorum morborum nimis, atque quidem saepius praeter necessitatem, aucto numero difficilior, variisque, subtiliter caeteroquin excogitatis, hypothesebus, subinde inspersis obscurior, minusque certa euadat. Priusquam autem ad ipsius libri recensionem propius nos accingamus, necesse videtur, vt, qualem

*) vid. Comment. nostr. Vol. VIII. P. IV. p. 663.

**) ib. p. 671.

normam sibi Cl. Auctor in scribendo sumpserit, paucis ostendamus. Secutus quippe methodum botanicorum est, sic, ut quascunque demum aegritudines in classes et ordines distribuerit, his genera et species subiunxerit, characteres essentialia in quovis morbo explanando addiderit, et his omnibus varias denominationes a diuersis auctoribus cuilibet impositas insimul praemiserit, quo lectores, huius illiusue descriptionem indagaturi, illico intelligant, qualem, et num vere eum morbum habeant, qui variis sub nominibus a diuersis auctoribus explanatur.

Diuiditur totum opus in tres tomos, quorum vterque posteriorum duas partes habet. Tomus primus decem morborum classes et prolegomena complectitur; Tomus secundus genera et species morborum ad sex classes priores pertinentium, tertius autem eas aegritudines, quae reliquas classes constituunt, pariter in genera et species subdivisas continet.

In *prolegomenis* exiguos adeo, quos fecit medicina progressus, a summa artis difficultate, maiorique artificum negligentia Cl. Auctor deducit, post *Nosologiae fundamenta historicae*, utpote *methodum et nomenclaturam* examinat. Illa quadruplex est *alphabetica*, *temporaria*, *anatomica* et *aetiologica*, quibus omnibus *symptomata* anteposenda, IONSTONI autem atque SENNERTI, ut confusa, fallax et incommoda reicienda est. *Nomina generica* a veteribus ob plures species incognitas apte satis definiri non potuerunt, opus itaque est, ut sic definiantur genera, ut omnes species adhuc observatas contineant. Nomina igitur ex physiologia, botanica aliisque scientiis desumpta, ut appetitus, fluxus, sudor etc. termini classium et ordinum v. c. morbus, lues; nomina composita e. g. vlcus pulmonum,

p. 6.

p. 22.

p. 52.

item barbara, deceptiua, generica aliarum artium reiicienda, quin etiam nomina causarum et principiorum, pro ipsis morbis designandis vsurpata, vel a regione petita non toleranda, sed vna cum specificis, tropicis, relatiuis et sesquipedalibus expungenda sunt. In *nosologiae philosophicae fundamenti* expositione vita, sanitas, causae, principia, phaenomena et symptomata definiuntur, errorumque in medicina obuiorum fons deriuatur ab eo, quod plerumque non causa vt causa consideretur, causaeque cum principiis saepius confundantur. *Prognosis*

p. 82. *cognitio causae est, et vnius certitudo ab alterius certitudine pendet. Diagnosis* a cognitione symptomatum dependet, cum vero morbi definitio sit horum enumeratio, sequitur etiam bonam diagnosin a bona

p. 103. definitione dependere. Sequuntur *vires animatae*, in quarum examine quicunque motus in corpore animae, eosdem pro arbitrio dirigenti, adscribuntur. Praeter has vires autem, vel aliae adhuc in corporibus nostris dantur facultates, illis similes, quae in vegetabilibus fossilibus et cadaueribus conspiciuntur, proindeque non ab anima proueniunt, et abhinc *vires inanimatae* dicendae sunt. Facultates illae sunt: grauitas, cohaesio, attractio, elasticitas, electricitas, putrefactio, fermentatio, calor, rarefactio, dissolutio et condensatio. Ab vtrisque his viribus, animatis quippe et inanimatis principia morborum omnium proueniunt. Succedunt *clavis classium, morbique detegendi methodus*, de quibus postquam varia Cl. Auctor protulit, ad ipsas *classes* transit, in quibus ordinandis ita versatur, vt prius nomina morbo describendo a variis auctoribus et gentibus imposita, etymologiam et characterem proponat, theoriam deinde ipsamque praxin solide pertractet, tandemque varia symptomata eleganter scienterque explicet, nec vnquam quid omittat, quod ad illustra-

tionem huius illiusue rei difficilioris desiderari videatur.

Classis prima affectus superficialiores continet. Hi p.155. definiuntur per vitia in externis partibus conspicua, quibus magis qualitates, quam ipsarum functiones laeduntur. Diuiduntur ista vitia in 1) vulnera 2) ulcera 3) maculas 4) exanthemata 5) phymata 6) excrescentias 7) cystides et 8) procidentias. De prioribus in pathologia Cl. Auctor exposuit, easque species traumaticas nominat, de reliquis vero affectibus spontaneis dictis, quod theoriam ampliorem desiderant, prolixius agit, et in eorum fiendi modum naturamque altius inquit.

Februm, quas secunda classis habet, character in p.198. eo consistit, quod vires pulsus respectiue ad vires artuum adauctae sint, ut plurimum vero pulsus solito frequentior, cum virium voluntati subditarum imminutione inueniatur. Quare febris adest, 1) quoties viribus artuum iisdem manentibus vires vitales cordis, et artularum, maxime quoad frequentiam intenduntur; 2) viribus artuum imminutis, vires vitales eadem permanent, modo nec sopor, nec anaesthesia, seu insensibilitas artuum adfit etc. 3) viribus artuum adauctis, vires pulsus augentur in maiori ratione, ut in phrenitide 4) viribus artuum imminutis, vires vitales intensiores euadunt, aut eadem perstant ac in statu sano, vel demum in minori ratione decrescunt. Opus itaque est, ut quoties febris adest, toties etiam vires cordis, respectu ad eas artuum multum adaugeantur, siquidem fieri non potest, ut a resistentiis in vasis cordi oppositis pulsus maiores aut frequentiores fiant, nisi insimul maiores vires cordi applicentur, cum sine his, tardiores potius debilioresque sint euasuri. Quod si enim vis motrix, interuallis aequalibus alioquin erubolo machinae hydraulicae applicari solita, eadem remaneat, et resistentiae adaugeantur, non

p.224.

ex eo frequentior, sed rarior emboli itus reditusque euadet. Vires autem illae cordis adaugentur, quoniam natura a partibus easdem reuocat, et ad cor amandat, eo fine, ut quicquid in corpore noxium est, aucto suo motu subigat et eliminat, vel ita mutet, ut minus corpori noceat. Anima itaque sola est, quae ad morbosum corporis statum in melius mutandum, praeuertendamque machinae ruinam insurgit et febrem accendit. Quam opinionem ideo eo lubentius Cl. Auctori omnibusque suis, ut ipse vocat, animis relinquimus, quo melius vel ab aucta cordis irritabilitate, vel a maiori contentorum vi

p.251. irritante explicari febris posse nobis videtur. *Frigus febrile per molestantem sensationem, ab imminuto ignearum partium impetu in corpore nostro dependentem definitur. Impetus illa imminutio refrigeratio dicitur, et est proportionalis 1) quantitati partium ignearum, quae auolant 2) duplicatae earum, quae remanent,*

p.261. tarditati. Calor moderatus febrium non nisi stragularum remotionem potumque frigidum exigit, nimius vero venae sectionem, ventilationem et potum frigidulum postulat.

Morborum inflammatoriorum seu phlegmasiarum GALENI, quas tertia classis complectitur, character febris est acuta, cum dolore, calore cuiusdam partis molesto, et sanguinis in patella extracti crusta coriacea.

p.294. Calor, qui a particularum ignearum vi et impetu in fibras nerveas oritur, ceteris paribus est ut ignearum particularum quantitas in corpore, et ut earum duplicata velocitas. Quo circa duplici de causa crescit, aucta quippe ignearum particularum copia, aut motu earundem adaucto, aut intenditur ex eo, quod igneae particulae expeditius in se inuicem ruant. Ex secunda causa crescit calor, aut in ratione duplicatae velocitatis, aut in densitatum ratione. *Ubi itaque in corpore maior est celeritas, densitas, et humorum*

morum acrimonia, ibi maxumus calor; ubi densitas et humorum acrimonia sunt celeritatibus reciprocae, ibi aequalis forte calor. Lymphae in pleuriticorum corporibus ad gradum trigesimum coagulationem peculiari potius miasmati, quam soli calori adscribendam Noster existimat, cum in experimentis eadem infra gradum quinquagesimum et quintum nunquam albuerit. *Rubedo* tumoris inflammatorii a sanguine maiori vi impellente vasaque distendente dependet, quodsi enim haec atonia dilatantur et laxitate, obscurius sanguis rubet, quin imo nigrescit, vt in varicibus, ecchimosi et aliis. *Dolor* eo acerbior est, quo magis fibrae ad ruptionem accedunt. Ad tumorem inflammatorium gignendum requiritur, vt vires contentorum in maiori ratione crescant, quam vires continentium, aut vt vires continentium decrescant in maiori ratione, quam illae contentorum. *Causa inflammationis maior sanguinis vasorumque est p.327. collisio, a maiori sanguinis nisu et impetu oriunda.* Id quod probatur ex eo, quod in humano corpore huic collisioni calor, rubedo, tensio, pulsatio, dolor, omniaque reliqua phoenomena proportionem respondent. *Therapia* diuersa est. *Morbi* enim inflammatorii puri reiteratam venae sectionem, diastam liquidam et refrigerantem, febrisque et vrgentium symptomatum moderamen exigunt, cum illi impura febre comitati longe aliam curationem desiderent, medicumque, qui in prioribus naturam sequi tenetur, saepius moneant, vt hanc ad vomitionem aliamue excretionem stimulet, languentem excitet, et per cardiaca et sudorifera excitet, ne morbo victa tandem succumbat.

Sequitur *classis quarta*, quae morbos conuulsuos seu conuulsiones complectitur. *Est vera conuulsio inuita et violenta musculorum, motui locali inferuentium, contractio.* Considerat Cl. Auctor quascunque conuulsio-

uulSIONES, vt conatus salubres, ad statum machinae in melius mutandum, a natura susceptos, idque adfertum, quoniam plerisque neotericorum paradoxon videtur, variis demonstrationibus roborat, denuoque in eosdem inuehitur, animistarumque sectam acrius defendit, id, quod eo minus mirabuntur, qui propensio-rem Stahlianorum principiorum patronum, acutumque eorundem defenforem Nost- rum iam norint.

P.376. In *classi quinta, morbos dyspnoeicos seu anhelationes* continente, varias difficultates circa respirationem naturalem, et praeternaturalem atque difficilem occurrentes soluit, et vtramque viginti et quatuor propositionibus illustrat.

P.419. In *sexta vero morbos paralytoides seu debilitates* pertractat. *Classis huius character est partialis vel integra sensuum, appetituum, motuum tum liberorum, tum naturalium sensibus prius obuiorum debilitas.* Ad hanc inducendam requiritur, vt vel fluxus fluidi neruei ab animae sede ad organon, aut ab hoc ad illam intercipiatur. Id quod fieri solet, vel quia vis animae imminuitur, vel quoniam fluido transituro resistentia opponitur. Morbi soporosi paralytoidaei Nostro illa genera morborum sunt, quae in paroxysmis soporem comitem habent, vt apoplexia.

P.444. *Morbi dolorifici seu dolores, de quibus in septima classi sermo fit, morbi sunt, quorum praecipuum symptoma est ingrata et molesta sensatio, aut imaginatio, qualis ex partium neruearum laceratione, rosione, vlsione, pressione, aut distractione oritur.* Patet ex hoc characterē, duplicem esse dolorem, alterum, qui ab actione corporis cuiusque in nervos produ- citur, alterum, qui sine hac, a sola actione simili in medullares cerebri fibras proficiscitur. Ille *sensitiuus*, hic *imaginarius* Cl. Auctori dicitur. *Principia dolorum sunt 1) instrumenta vel mechanice pungentia, vel pre-*

prementia, vel trahentia, vel vulnerantia aut contundentia; 2) *infarctus* vasorum a copioso vel spisso fluido, quo vasa infarcta aggrauantur et distenduntur; vnde dolor grauius, vel etiam fortius distrahuntur, vnde dolor tensitius, vel pars inflammata in apice fere rumpitur, vnde punctorius, perterebrans, pulsansque dolor nascitur; 3) vitia solidorum maiori *erethismo* pollentium; 4) acrimonia humorum, illi parti magis inhaerens, cui grauitate specifica magis affinis est, vnde materia arthritica articulos, scabiosa cutim etc. aggreditur; 5) *conatus naturae* ad materiam quamcunque morbificam corrigendam aut inuertendam, qui quidem, vt Nostro videtur, frequentissimum dolorum principium constituunt. His etiam dolores ad partum Cl. Auctor adnumerat, eosque non a pondere fetus, vterum sollicitante, sed a sola natura, hospitem extrusura deriuat. In curatione doloris sensitiui eo enitendum est, vt fibrae nerueae distractae tensio relaxantibus minuatur, animae sensibilitas anodynus imminuatur, aut plane sufflaminetur, et principia superius enumerata remoueantur.

Morbi vesani seu vesaniae, octauam classem constituentes, sunt illi, quorum praecipuum symptoma est animae error, alienatio, delirium, aut demencia, seu imaginationis, iudicii, aut cupiditatis, vel voluntatis deprauatio. Diuiduntur errores a Cl. Auctore in *theoreticos* et *practicos*, etenim aut falsum quid pro vero agnoscimus, sine eo, quod subsequatur animi pathema, et error ille *theoreticus* est, aut idem vitium cum subsequente animi pathemate committimus, et error *practicus* exsurgit. Prior *hallucinatio* dicitur, alter vero, si pathema animi ipsi saltem aegro nocet, *delirium* vocatur, qui, vbi animi pathema vel et aliis insensum esse incipit, *furoris* nomen adipiscitur.

Generalia in chronicis morbis indicata sunt 1) colatoria quaecunque aperientia 2) vitiosas digestiones corrigentia, 3) roborantia, 4) acrimoniam edulcorando viscidaque fluida resoluendo obstructa vasa visceraque reserantia.

Absolutis nunc iis, quae in primo tomo comprehendebantur, ad reliquos duos totius operis tomos, ordines, genera et species morborum complectentes, descendimus, in quibus, quum fusiores esse, arcti nimis recensitionis limites non patiantur, tabulam saltem synopticam classium et ordinum, in fronte tomi secundi a Cl. Auctore exaratam, Lectoribus nostris tradimus, cui speciminis loco, specialiozem classis cuiusdam synopsis, ordines cum generibus exponentem subiungimus, species dein alicuius generis enumeramus, et, ne negligentiores utique fuisse videamur, quae tandem in toto opere potiora nobis visa sunt, quam breuiter fieri potuit, cum delectu adducimus.

Synopsis classium et ordinum

Classis I. *Vitia*. Symptomata cutanea leuidentia, vel mechanicis chirurgiae auxiliis curanda. Ordo 1) *maculae*, coloris natui mutationes; 2) *efflorescentiae*, tumores humores exigui gregales; 3) *phymata*, tumores humores solitarii; 4) *excrecentiae*, tumores a solidis aduētis; 5) *cystides*, tumores capsulati fluido referti; 6) *ectopiae*, tumores a partibus a sua sede dimotis.

Classis II. *Febres*. Pulsus frequens, fortis viribus artuum imminutis. Ordo 1) *continuae*, quarum pyrexia semel crescit semelque decrescit in decursu aegritudinis; 2) *remittentes*, quarum pyrexia pluries crescit et decrescit in decursu aegritudinis; 3) *intermittentes*, quarum pyrexia pluries accedit et omnino recedit in decursu aegritudinis.

Classis

Classis III. *Phlegmasiae*. Concurrit pyrexia continua vel remittens cum interna inflammatione, vel cum exanthematis. Ordo 1) *exanthematicae*, eruptiones cutaneae cum pyrexia saepius maligna; 2) *membranaceae*, viscera membranosa dolent, tument cum pyrexia acuta; 3) *parenchymatosae*, adest dolor obtusus, calor et tumor in visceribus faretis, non faciformibus cum pyrexia acuta, suppurationis apparatu.

Classis IV. *Spasmi*. Contractio inuita constant vel interpolata musculorum organis loco motuius, non vitalibus inferuentium. Ord. 1) *tonici partiales*, rigiditas et immobilitas artus vel organi determinati; 2) *tonici generales*, rigiditas totius fere corporis; 3) *tonici partiales*, agitatio coacta, non libera organi vel artus, eiusue motus vitiosus; 4) *tonici generales*, agitatio coacta totius fere corporis, sensibus saepe obscuratis.

Classis V. *Anhelationes*. Agitatio inuita, defatigans, musculorum pectoris, vnde respiratio difficilis, frequens, sine febre acuta. Ord. 1) *spasmodicae*, insultus fugaces agitationum pectoris cum expiratione vel inspiratione sonora; 2) *oppressivae* constantes in ipsis paroxysmis pectoris agitationes, eaeque frequentes ac laboriosae.

Classis VI. *Debilitates*. Vires solitas in agendo exercendi impotentia. Facultates virium dispensatrices sunt tres; facultas cognoscendi, appetendi et mouendi. Ord. 1) *dysaesthesiae*, debilitates sensuum, vt visus, tactus, auditus sine sopore; 2) *anepithymiae*, debilitas vel abolitio cupiditatum, vt famis, sitis, libidinis sine sopore; 3) *dyschinesiae*, debilitas motuum in organis locomotuius, non in vitalibus; 4) *typosychiae*, seu morbi syncoptici, debilitates motuum vitalium, adeoque totius corporis; 5) *comata*, seu morbi soporosi, debilitas, omnisque sensus nec non phantasiae obscuratio, motuumque liberorum imminutio vel suppressio.

Classis

Classis VII. *Dolores*. Cuiusvis experientia cognoscendi, nulla definitione distincte explicabiles sunt. Ord. 1) *Dolores vagi*, qui nomen a sede fixa non habent; 2) *Dolores capitis*, ut oculi, oris, cranii, dentium; 3) *dolores*, thoracis, ut lateris, oesophagi, dorfi; 4) *dolores abdominis*, ut stomachi, intestini, hepatis, etc. 5) *dolores artuum*, ut ischias, gangraena, etc.

Classis VIII. *Vesaniae*. Character est imaginationis, iudicii, voluntatis, etc. deprauatio. Ord. 1) *hallucinationes*, errores imaginationis, saluo intellectu, ab organorum externorum vitio; 2) *Deliria*, errores iudicii ab imaginationis vitio, quod intellectus corrigere nequit; 3) *Morositates*, voluntatis et cupiditatis deprauatio in appetendo aut auersando; 4) *anomaliae* morbi prioribus affines.

Classis IX. *Fluxus*. Character est eiectionis fluidorum aut contentorum, quae quantitate, qualitate, consuetudine notabilis est. Ord. 1) *sanguifluxus*, eiectiones cruentae, vel sanguineae vndecunque procedant; 2) *alui fluxus*, deiectiones ex ano, vel reiectiones ex oesophago, eorum, quae in primis viis atebant; 3) *seri fluxus*, eiectiones urinae, lymphae, muci, lactis, puris ex aliis locis quam e primis viis; 4) *aeri fluxus*, flatuum, vaporum, etc. eiectiones.

Classis X. *Cachexiae*. Coloris, figurae, molis in corporis habitu deprauatio. Ord. 1) *macies*, corporis partium mollium extenuatio; 2) *tumores*, corporis generalis intumescencia, seu adauctum volumen; 3) *hydropes*, partium quarundam intumescencia a contentis adauctis, sapius fluidis collectis; 4) *obera*, partium quarundam intumescenciae firmae; 5) *impetigines*, cutanei tumores pustulosi, crustacei, regales; 6) *decolorationes*, coloris natiui deprauationes; 7) *anomaliae*, continent morbos prioribus affines.

Classis secundae synopsis

Febres. Charact. Syndromes frigoris, successiueque caloris cum artuum debilitate et pulsus vi adaucta, saepe quoad frequentiam.

Ordo I. *Continuae.* Pyrexia semel crescit, et semel decrescit in decursu aegritudinis. Genus 1) *ephemera*, decursus aegritudinis intra dimidiam septimanam absoluitur. Vigor morbi subito accedit; 2) *synocha*, decursus intra septimanam, incrementum successiuum; 3) *synochus*, decursus intra duas saltem septimanas, pyrexia maior; 4) *typhus*, decursus ad tres septimanas et ultra, pyrexia nulla, aut exigua, debilitas maxima; 5) *hectica*, decursus ultra mensem, pyrexia exigua, debilitas parua.

Ordo II. *Remittentes.* Pyrexia pluries in decursu morbi crescit et decrescit, non omnino recedit, typus saepe confusus. Genus 6) *amphimerina*, remissio quotidianae typum seruat, frigus in paroxysmis; 7) *tritaeophia*, remissionis typus tertianarius, frigus fere nullum; 8) *tetartophia*, remissio quartanae typum seruans.

Ordo III. *Intermittentes.* Pyrexia pluries in decursu aegritudinis deserit et recurrit cum intervalis lucidis. Genus 9) *quotidiana*, accessus similes quolibet die accidunt; 10) *tertiana*, accessus similes alternis diebus reuertuntur; 11) *quartana*, accessus similes, duobus interpositis diebus recedunt; 12) *erratica*, accessus similes distantes ab inuicem pluribus quam quatuor diebus, aut typi omnino incerti.

Possemus quidem commode hic loci huius alteriusue generis febrium species nominare, sed ne in his toti esse videamur, e classe sexta eas catarrachis depromere placuit. Sunt autem illae: 1) catarrachus vera *Maitreian*; 2) catarrachus virgata *S. Tuer*; 3) catarrachus purulenta *Antonii Maitreian*; 4) catarrachus argyrias *Wolhoufii* et *Maucharti*; 5) catarrachus eleuatus

uata *Wolhouffii*, albula et tophus *veterum*; 6) cataracta laxata; 7) cataracta a synchysi *Maucharti*; viua *Wolhouffii*; glaucoma *Heisteri*, 8) cataracta anti-glaucoma *Ant. Waitreian*; 9) cataracta glaucoma *Ant. Maitreian* 10) cataracta membranacea *Wolhouffii*, a tela *Hist. Acad. Paris.* cataracta vera *veterum*; cataracta membraneo-floccosa *Maucharti*; 11) cataracta secundaria *Hoin Acad. Chirurg.*

Sequuntur nunc pauca, hinc inde excerpta, T. II. digna prae aliis visa, quae Lectoribus tradantur. P. I.
Dolores, morsus apum insequentes, veneno acido corrosiuo, cum aculeo vulnere immisso Cl. Auctor tribuit, qui aculeos, vrticae vrenti insidentes, pariter succo venenato plenos esse adserit; syrones autem pro veris insectis intra manuum pedumque cutem se insinuantibus, eandemque in pustulas pruriginosas attollentibus, habet. In pernionibus acrimonia alcalina accusanda est, vnde optimum remedium spiritus salis est. p. 22.

Vidit Cl. Auctor aegrum vehementioribus capitis doloribus ac febre alternis diebus diuexatum, quem iteratus quotidie bellici tympani sonus ita subleuauit, vt vel huius aliorumque auxiliorum ope perfecte conualuerit. p. 249.

Malignus Nostro dicitur morbus, qui cum spontanea virium prostratione inuadit, et cuius symptomata nec stadiis morbi, nec signis externis v. c. calori respondent. In febre castrensi hungarica inter alia medicamenta, putredini humorumque dissolutioni resistentia, sequens commendatur iulapium: Rec. Fol. ruth. scord. an. Mij. cort. citr. vnc. ij. succ. citr. vnc. iij. aut acet. vin. vnc. semiss. aqu. com. lib. iv. liquori filtrato misc. rob. sambuc. vnc. iv. aqu. stillat. cinnam. vnc. j. bibat aeger vnc. j. quauis hora de die et noctu, nisi somnus impediuerit. In hektica scrophulosa vsus aquae marinae proficiuus iudicatur. p. 252.

In hemitritaei disquisitione bene monet Noster, quod ex sola pulsus frequentia non debeat iudicari, vtrum febris intermittens vel remittens adsit, et quod, vbi grauiora vrgeant post paroxysmum symptomata, aut vires depressae remaneant, ad praesentiam febris minime intermittens concludendum sit, quantumuis pulsus non amplius frequens tangatur. Malignitatem in morbis admittit Cl. Auctor, eamque per summam nocendi facultatem a solis principiis, physicis, neutiquam mechanicis dependentem definit. Curatio intermittens duplex, alia nempe palliativa, alia radicalis est. Illa raro, nisi radicalis praegressa fuerit, locum habet, interim tamen adhibenda est, vbi necessitas postulat, id quod narcoticis cortici peruiano adiectis obtinetur. Venesectionem in aestu febrili instituere, cathartica immediate post aestum ingerere, corticem vero peruianum tempore intercalari propinare Noster praecipit, qui semina pastinacae ad drachmam sumta, testas autem ouorum calcinatas et in puluere bis vel ter per diem ad semidrachmam ingestas febres feliciter profligasse expertus est. Tertiana, venae sectione et catharticis praemissis, cortice peruiano propellitur, qui, quamdiu febris saeuit, extra paroxysmum quarta quauis hora diu noctuque ad drachmam vnam in substantia adsumendus, vbi vero febris iam cessauit, per septem dies bis in die, et tunc per alios septem adhuc dies, semel, aut alternis saltem diebus deglutiendus est. Huic in quartana, cum aeger senex et pituitosus, aut summum in accessu frigus est, guttae aliquot elixirii proprietatis, vel pauca grana salis ammoniaci, vel theriacae recentis admiscenda sunt.

P.37ⁱ. Optumo iure Cl. Auctor optat, vt a mortis periculo, quod variolae inferunt, miseri infantes infitionis ope liberentur, meritoque miratur, quod vel hodiernum adhuc sint, qui de felici hoc euentu dubitent,

bitent, quum experientia compertum sit, vix e tre-
centis aut quingentis, quinimo millenis, insitionem
admittentibus, vnum tolli, eorum vero, qui-
bus spontaneae variolae superueniunt, ex Cl. *ronp n r*
calculo vix septimum seruari. Curationem discreta-
rum malignarum et confluentium ita instituit Noster,
vt ante eruptionem semel vel bis venam pertundat,
post emeticum et, si eruptio non virgeat, catharticum
exhibeat. His praemissis ptisanam, in calidis tempe-
ramentis spiritu vitrioli impraegnandam, ordinat. Post
eruptionem vero vespere syrupum papaueris albi pro-
pinat, quem in confluentibus vel et mane, *et si*
phrenitis imminet, in magna dosi, in infantibus au-
tem parcius ingerit. Ischuriam superuenientem
obambulatione dissipat, viscidiorē vero saluam gar-
garismate ex aqua hordei cum melle diluit. Sopo-
rem vesicatorio in nucha, aut alio plantis pedum
applicato profligat.

In amphimerina secundaria, vndecima die vt-
plurimum superueniente, si mors imminere vide-
atur, venae sectionem in pede instituit, in sequenti-
bus diebus reiterandam, post catarticum, imo si
vires patiantur, vomitorium exhibet, nec parego-
rica omittit. Vbi pustulae exarescunt, per bidoam
faciem pomata, quae oleum amygdalarum excepit,
iungit, oculis autem iisdem conspurcatis, ipsisque
palpebris insigniter tumentibus, infusione croci in
aqua rosarum intra palpebras immissa prospicit.
Balnea in cacochymicis, et vbi metus est, ne malignae
variolae progerminent, dissuadet. In aphthis, quae vir- p.429.
tute antisalcalina pollent, vt acida, vel edulcorantia
sanguinemque depurantia commendat.

In phlegmasiarum membranarum examine Ill.
HALLERO, membranis sensum deneganti, non modo
contradicit, sed et inflammatas eas acerrime dolere ad-
ferit, et ad experimenta in viuīs animalibus capta
pro-

pronocat, In pleuritide putrida, misso semel vel bis sanguine, praemissoque enemate, leue emeticum, cum guttis aliquot syrupi Glauberiani, duabusque mannae vnciiis, optimo cum successu exhibet, eodemque remedio non minori cum fructu in peripneumonia putrida vitur.

- T. II. Viro, qui ad sitim extinguendam baccas coriariae comedit, superueniunt post horae quadrantem, P. II. cardialgia, vertigo, conuulsiones, sensuum abolitio, facies liuida, et horum omnium sequax comes, mors. Aperto cadauere, exiguae in tunica villosa stomachi maculae rubrae et vndecim baccae compaeruerunt. Sanguis fluidissimus. Idem triste fatum sex alii diuersae aetatis homines experti sunt. In baccis, nec gustu, nec ipsa chemica analysi, aliquid acris aut corrosiui deprehensum est. In tussi p. 156. conuulsua, Gallis *Coqueluche* dicta, specificelaudantur lichen pyxidatus in lacte coctus, saccharum saturni ad grana duo vel tria, cortex peruianus parua dosi propinatus, et succus pulegii. Vapores mephytidum, vini fermentescentis et cellarum diu clausarum, non tam orthopnoeam, ac illi sulphuris, vitrioli etc. quin potius asphyxiam excitant, qua homines fulmine quasi tacti subito extinguuntur.
- p. 362. Testatur Cl. Auctor, se vidisse, qui electrifati sensum motumque recuperarint, a multis retro annis penitus subflaminatos. Hemiplegia ex epilepsia, vtut insanabilis, ita tamen perniciofa non est, atque illa, cui conuulsiones superueniunt, siquidem haec interitum non procul absentem praenuntiat. Hemiplegia arthritica adfectis primae electrificationes viscosum ex digitis adfectis sudorem eliciunt, febrem praesentem compescunt, somnum arcessunt, sensumque cuius digito atque manui flexibilitatem et sensibilitatem restitunt.

Vir, qui a multis annis vlcera venerea passus p.374. erat, gonorrhœa virulenta inconsulte repressa, ipsa- que saluatione frustra adhibita, in paraplegiam incompletam incidit, quae post semicupium, ex aqua liquore saturni dealbata vsurpatum, perfecta euasit. Tentauit Cl. Auctor in hoc aegro per duos menses vsum mercurii sublimati corrosiui a SWIETENIO collaudatum, sed frustra. Asphyxiam, quin ipsam etiam mortem eorum, qui in cupis, in quibus mustum fermentescit, enecantur, a fluidi neruei electricitate suspensa, adeoque omni actiuitate extincta. Noster deducit, optimumque hoc in casu esse adferit, si extracti et aeri frigido expositi, frigida prius in facie conspergantur, atque spirituosius deinceps excitentur. Idem auxilii genus etiam praestandum foricariis est, qui quam primum crustam, stercorei foetidissimo in foricis supernatare solitam, incautius rumpunt, illico tamquam mortui et asphyctici concidunt, cum apud Mutinenses non asphyxiam, quod mirum est, sed amaurosin contrahant. Inter alias catalepticorum historias lectu vtique dignas, praesertim legi meretur, quam de puella Cl. Auctor refert, cui post varia per aliquot annos frustra adhibita remedia, tandem catameniorum proruptio sanitatem attulit. Carus nystagmus, a nomine adhuc descriptus, bis a Nostro obseruatus est. Ille nimirum is est, qui subito hominem corripit, omnem sensum motumque artuum sufflaminat, pulsu et respiratione pacatissimis, cum nictitatione veloci et continua ciliorum.

Doloris nomine non tantum viuידam illam sensationem, a neruearum fibrarum distractione oriundam, Cl Auctor intelligit, sed omne id, quod moleste animam adficit, angit, vexat, ex corporis dispositione oriundum; frigus itaque, anxietatem etc. doloribus accenset. In odontalgia obseruat, quod,

si dens cariem admiserit, sequenti anno, caries dentis, in latere opposito ipsi respondentis, sit expectanda. In odontalgia scorbutica succum limonum vel aurantium ceteris anteposit, foliaque cochleariae, symfimbrii aquatici, et acetosae saepius masticanda commendat.

P. 165. Inter lithontriptica vſtatiſſima laudantur: 1) aqua calcis oſtreorum per meſes et annos haurienda, quae vt Noſter obſeruauit, laudabiles effectus praestitit; 2) ſapo albus, qui, ſi quotidie ad ſemiunciam deglutitur, doloſem ſaepius compescit, ipſumque calculum lente diſſoluit; 3) inſuſum vuae yſſi, quod calculos friabiles, granulatos diſſoluto glutine in fragmenta minora diſſringit, ſed ſine cautela adſumtum dyſuriam excitat, et calculi tamen molem vix imminuit, licet maxumam lutulentae vrinae copiam

P. 388. vt inſuſum parietariae exturbet. Melancholia errabunda, rariffima melancholiae ſpecie mulier ſeptuagenaria Monſpeliensis epileptica, a tribus annis iam laborat, ex quo ad epilepſiam proſtigandam per triſſiduum magna doſi hepatis lupini exſiccati vſa eſt.

T. III. Sputum ſanguinis; eruptionem puſtularum in va-

P. II. riolis confluentibus praecedens, vt certum mortis in-

P. 27. ſecuturæ ſignum. Cl. Auſtor conſiderat, ipſique, quum a ſanguinis diſſolutione proficiſcatur, potum adſtringentem, ſpiritu vitrioli ad gratam aciditatem ſaturatum, opponit. In vulneribus thoſacis ſuaſor eſt, vt vulnus non ſemper apertum ſeruetur, ne aeger aut ſuffocetur, aut in grauiorem inflammationem incidat, illud tamen ſemper clauſum tenere prohibet, via enim cruori effuſo praeciuſa. hic in cauo thoſacis accumulatus aut aegrum ſuffocat, aut putreſcendo mortem maturat.

P. 115. Ad vomitum marinum arcendum ſuadet vt 1) aegri ſupra pontem degant 2) in loco a puppi et prora aequidiſtanti 3) laute manducent 4) decumbant

bant potius quam pedibus insistant. Diarrhoea variolis confluentibus superueniens saluberrima, ideoque minime reprimenda est. Si diarrhoea in variolis discretis ante eruptionem accedit, illa a saburra primarum viarum proficiscitur, et rhabarbarinis et absorbentibus promouenda est, at vero eruptionem si sequitur, vt insalubris summeque nociua diascordio, theriaca aliisque compescenda.

Flatulentiae hypochondriacae obnoxios, post cathartecorum adstringentium, vt rhei, vsum, insana- biles euadere Cl. Auctor adserit, effectumque hunc infaustum alui constipationi, abhinc oriri solitae, adscribit. p.241.

Chirurgus, quem quartana diu male habuit, toto corpore, cum pallore intumuit. Tumor in quibusdam locis erat oedematosus, in facie vero, pectore, manibus atque suris emphysematosus simul et elasticus. Post varia remedia incassum tentata electricatio quater instituta id effecit, vt vires, somnum, colorem, sanitatemque perfectam aeger recuperaret. p.295.

Anasarcam, quin ipsum etiam ascitem a scabie retropulsa oriundum, induta scabiosa tunica, abindeque scabie restituta, sanatum vidit Cl. Auctor, qui si vnquam, in hoc casu forte profutura sudorifera existimat. Fluidum hydropicorum, paracenthesi eductum, ad ignem more albuminis ouorum concrelescere adserit, id vero non semper ita fieri, experti confitemur. Insignem illam in eradicando cancro cicutae potentiam, vel Monspelii non modo non tantam, ac Cl. SNOERRK celebrat, quia etiam nullam fuisse Cl. Auctor affirmat, qui ab atropa, belladonna folisque phytolaccae plus sibi promittit. p.337.

Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar för
År 1761. Vol. XXII. Med Kongl. Acade-
miens Tilstånd Trickt i Stockholm hos Di-
rectt. Lars Salvius på des egen Koftnad.
1761. 8 maj. plag. 20 $\frac{1}{2}$ tab. aen. 7.

h. e.

Acta Acad. Reg. Scient. Suecicae An. 1761.

T rimestre primum.

I) 10. CAR. WILCKE *de figurarum niuis varietate*
agit. Vt illis similes arte produceret, vsus est bul-
lis, ex aqua, saponibus admixtis viscida, quas ex
tubo, quo mediante inflatae erant, pendentes con-
gelari passus est. Ita vero vidit sub initium conge-
lationis superficiem bullae radiis, velut floribus gla-
cialibus, obduci. Post velut stellae quatuor singulae
radiatorum apparent, tandem vulgares, sex radiatorum,
angulos 60 gr. continentium. Ex radiis principalibus
laterales emergunt, sicque paulatim contextus
oritur, in quo stellae figura oculo non satis attente
dispareat, aut in hexagonum regulare abeat. Mul-
tum vero ad rem facit conditio saponum aut salium,
quae in mixtura, vnde facta est bulla, continentur.
Primariam vero causam figurarum harum omnium

- p. 12. eiusdem generis, nisi quod ob circumstantias acciden-
tales differant, statuit eam aquae proprietatem, qua
dum in glaciem abit, certis sub angulis particulae gla-
p. 13. ciales ad se mutuo inclinantur. Deinde memorata
digniores figuras niuis naturalis, quas videt, descri-
bit, et in classes dispertitur.

2) PETR. KALM. *Hyemis, quae annum 1760* p. 19.
finiuit, et 1761 inchoauit, effectus in plantas describit.

Seuerior, vt notum est, fuit haec hyems, ipsamque
anni 1709 superauit, nisi quod breuiori tempore
regnauerit. Noster primo meteorologicas obserua-
tiones, tum ad hanc hyemem, tum ad alios annos
pertinentes exhibet, inter quas est calor ipsi obserua-
tus, d. 22 Iun. 1757 h. 3 p. m. graduum 32 therm. p. 22.

Suecici, maximus, quem per octo annos his obserua-
tionibus incumbens vidit. Plantarum tres classes
facit, indigenarum Finniae, earum quae adhuc in
hortis coluntur, et earum, quas ex seminibus, quae
ex America septentrionali secum tulerat, educauit.
Ad primam classem pertinet fraxinus excelsior p. 29.
omnium fere arborum Finnicae frigoris maxime
impatiens. Nam magnae arbores, altitudinis pedum
18, etiam quae tutamen habuerunt, a borea peri-
erunt, paucis saltim superstitibus; quarum altitudo
pedes sex non excessit, eae, quantum extra niuem
prominuerant, interierunt, sed quae pars niue tecta
fuerat, aestate sequente stolones protrusit. Similia
fere reliquis arboribus acciderunt. Ceterum reliquis
anis, nouem vero Noster ibi plantandis etiam fra-
xinis occupatus fuit, nunquam hanc arborem ab
hyeme laesam vidit. Tota enumeratio is vtilissima
est, qui, quare plantae hyemes Finnicae tolerant,
scire gestiunt. Moro albae non plane intolerabilem
fuisse hanc hyemem docet Noster; ribes vari gene-
ris nil ab illa senserunt.

3) *Quomodo cesserit satio ope machinae cuiusdam per-* p. 41.
asta, narrat CAR. IO. CRONSTAE. Machina est, quam
CHATEAUVIEUX inuenit, et DU HAMEL in *tr. de la Culture*
des terres Voll. III et IV descripsit. Etsi euentus osten-
derit, ita messes valde augeri, de vtilitate tamen machi-
nae, in primis noui illius modi agrum colendi, quem p. 48.

HAMEL

HAMEL proposuit, nihil statuit Noster, antequam experimenta plurium annorum ostenderint, num fructibus his incommoda ex mutato omnino agrum colendi modo nascitura pensentur.

- P. 50. 4) *Tentamina de Muscis (Mossars) exstirpandis*, Auctore LAUR. WOLF. ROTHOF. Fossis aquae abducendae diffecuit agrum, et varia terrea, ut arenam, calcem, argillam intulit, quorum singulorum qui effectus fuerit, enarrat. Cespes ex fossis extractus, ubi in humum dilapsus est, quasdam plantas, ex plurimis, immixtis feliciter nutriuit, ut linum, secale, pisa, fabas, cepas etc.
- P. 55. 5) *Insulam Ferdinando Noronho*, ut 1760 illam vidit, describit. CAR. GUST. EKEBERG. Brasiliae vicina est; lat. gr. 3 min. 47 long. 31 gr. 6 min. occidentalis Londino. Lusitani illam inprimis militibus praesidiariis tenent, quos saepius mutant.
- P. 60. Calor solis ventis temperatur; tum saltem cum sol his quotannis vertici imminet, frequentiores sunt imbres.
- P. 64. Itaque saluberrimus est aer, et sesquianno non nisi duo incolarum ex sexcentis, sed solum maribus, feminis enim insula interdicta est, mortui sunt, qui sub dio dormiuerunt, et subito refrigerati, dysenteriam cruentam sibi concitarunt. Insula omnibus naturae donis abundans, optime coli posset, si perpetuis et agro colendo deditis incolis traderetur.
- P. 69. 6) *Superfoetationis casus* aliquot enarrat. IO. GUST. WAHLBOM. Primus est feminae, secundo partu difficili labore filium viuum et perfectum enixae, secundinas vero sequutus est embryo mortuus 3 vel 4 mensium, membranis propriis inclusus, sed ita alterius membranis adnatis, ut in duplicatura amnii et chorii situs

situs videretur. Funiculus vmbilicalis venarum aliquot crassiorum speciem habebat, per chorion ad placenta ascendens, Num propria placenta gauisus sit, ab alterius placenta separabili examinare Noster non potuit. Putrefactionis signum nullum, sed caput compressum, vt monetae cuiusdam crassitiem, saltim haberet, corpus quoque intortum. Alia fe- p. 70.

mina post puellam perfectam, viuacem, foetum, qualis sex mensium esse solet, edidit, qui in quintum diem vixit, sed non nisi duas aut tres guttas lactis materni fugere potuit, quoties vberibus admoueretur. Matrem praegnantem maritus peregre profectus reliquit, post tres menses rediit, vbi secunda vice impraegnata se femina credidit, quod aetate foetus tenerioris confirmatur. Dubio, gemellos p. 72.

fuisse, quorum vnus, ab altero oppressus, non satis creuerit, respondet: gemellorum singulus suo funiculo, suaeque placenta nutriri, similique argumento suspicionem formari posse, vnicum embryonem matris debilioris, nouem suis mensibus non satis incrementi habiturum, cuius tamen exemplum nullum prostat. Eos, qui asserunt, mortuum infantem diu in vtero iacuisse, donec cum altero viuo protruderetur, concessa etiam rei possibilitate, secundo casum quos edidit, satis refutari existimat, vbi vterque infans viuus prodiit. Exempla vero foetuum perfectorum secundorum, plurimis septimanis post primos editorum, cum suis comparans, foetum secundo genitum, cum contigit, vt placenta eius senioris placenta accrescat, nimis cito cum eo propelli, hicque abortum fieri infert, cum alias diutius in vtero degens maturescere potuisset. Igitur obstetrices monet, ne, vbicunque duos foetus sentiunt, gemellos existiment, sicque arte sua, teneriorem, quem in vtero relinquere debebant, protrahentes, interimant. Euenit vero utroque casuum, quos Noster enarrat, vt iu-

p. 74.

vt iunior foetus primo se obstetrici obtulerit, doloribus vero incrementibus loco pulsus a fratre seniore fuerit, eumque primo prodire permiserit.

P. 77. 7) *Suam methodum, qua ex cupro in fodina Adelfornis commode aurum elicit, describit: ANDR. SWAB.*

P. 79. 8) *Quomodo arbores iuniores hyeme a muribus defendendae sint, ramusculi insititii aestate a solis calore docet I. A. HELDENHIELM. Segmentum corticis betulae, aquae calidae ope curuatum, arbori prope radicem bis circumplicatur, quo efficitur, ut mures nunquam illam arrodant, cortex vero crescenti arbori cedit. Eodem cortice circumposito ramusculos insititios tuetur. Talpis fugandis lupinus sylvestris commendatur in CHOMELII lexico oeconomico. Noster multa olim in horto suo a talpa passus, tribus annis, quibus lupinum sylvestrem ibi coluit, nullam vidit.*

P. 81. 9) *Addit quaedam praecedentibus E. G. LIDBECK: Corticis velamento addi posse censet picem liquidam arbori illitam, qua formicae ne ascendant*

P. 82. *impediuntur. De talpis monet, recentiorum aliquos statuere, illas non vegetabilibus, sed animalibus subterraneis vesci. Lupinorum effectum aliis experimentis examinandum censet, cum quaedam illorum species inodora sint, lutea bene oleat, sicque non ingrata futura animanti videatur. Sed coriandrum, cuius dum viret, caulis, folia, et semina, foetorem cimicum spargunt, talpis inimicum obseruavit, illo ad fugandas talpas feliciter usus est exper-*

P. 83. *tus. Dubitat vero, an talpa radices aut cortices arodat, cum dentes ipsi non sint rodentes, neque ad glires Linnaeanas spectent; sed hoc rattis aqua-*
ticiis

ticis tribuit, qui etiam cumulos, talparum cumulis
similes, eiiciunt post diem Bartholomaei, quos si forte
destruxeris, statim restaurant, incertum, an quod
diem timeant, an quod frigus. Eosdem vel plantan-
do coriandrum expulit, vel pecuriari aliqua machina,
in qua apii dulcis radix recondita erat, magna copia
coepit.

10) *Ex diario Acad. R. Excerpta.* Praemia au- p. 84.
rea Sparreana duo cum quotannis daturam se obstrin-
xerit Academia, tria hoc anno dispersita est. KLIN-
GENSTIERNA, eminenti Mathematico, Cancellariae
Consiliario, et Principis Regii Informatori, ob com-
mentationem de lucis aberratione in superficiebus
sphaericis, et lentibus. ROSENIO, Archiatro, et
stellae polaris equiti, ob dissertationem de vermibus
inprimis de taenia, quod in ea nouum et experimen-
tis firmatum remedium edidit. SCHEFFERO, Di-
rectori, iam fatis functo, quod in dissertatione, qua
factitii metalli *Pinschbeck*, compositionem ostendit,
varia vtilia ad cupri liquationem pertinentia docue-
rit. Praeterea vero duabus quaestionibus certis sol-
uendis Academia quotannis iam bina praemia pro-
ponit, singula vni Sparreanorum aequalia. Hoc
quidem anno, quaerit, 1) de causis muscorum in
pratris, et modo illorum prouentui obuiam eundi;
2) Cur arthritidis recentius in Suecia frequentior sit,
et quibus remediis praecaueri aut tolli possit.

Trimestre secundum.

1) WILKIUS telam, quam trimestri superiori p. 87.
exorsus erat, pertexturus, de varietate figurarum
niuis naturalis agit. Causam illarum repetit a vapo-
ribus aqueis, nota lege in radios angulis 60 gr. in-
clinatos congelantibus, quibus radiis forte alii va- p. 82.
pores postea adhaerent, vnde irregularitas si qua est
figura-

p. 96. figurarum. Memoratu dignum est experimentum, quod Noster aerem ex aqua dum congelatur, exprimi monstrat. Notum est, aqua in vase quodam in glaciem abeunte, extremam superficiem primo indurescere, et restare in medio velut nucleum quandam aqueum, bullis aereis plenum, quae tandem coeuntes et expansae superficiem glaciei allucubi diffringunt. WILKINS igitur in vase cupreo aquam coctam congelari passus est, quae, cum multo minus aeris quam frigida hausta, contineret, cortice glaciali multo crassiore obducta est. Illum perforavit, donec ad nucleum quem diximus aqueum perveniret. Tunc vero, aperto foramine, subito aqua ex eo aliquot pedum altitudinem profiluit, indicio, ab aere, in illum locum ex glacie velut expresso, proiici. Hinc consilium cepit, quam primum prima lamina glaciali aqua tegi inciperet, illam perforandi, et siphunculo aquam prorumpentem auferendi. Interdum integram lagenam aqua sic hausta replevit, nullo in loco unde hausta erat vacuo conspicuo, quoniam scilicet aer ex glacie rursus in aquam eo loco contentam, intrauerat. Ita aeri ex glacie exituro via aperitur, efficiturque, ut glacies nascatur illis experimentis idonea, in quibus pura et sine bullis aereis desideratur. Nucleus vero ille aqueus vix in solidam et perspicuam glaciem abit, sed vel innumeris bullis aereis plenus indurescit, vel in plurimas laminas glaciales diuersi positus et variae magnitudinis abit, inter quas liquida aqua fluit, indicio, aquam, quae plus aeris, quam in naturali statu continere solet, recepit, plerumque in laminas congelari; vaporum vero aereorum, in aere pendulorum idem fere status est, unde, cur figurae niuis non gibbae, sed lamelliformes sint, intelligitur. Varietatem vero figurarum niuis satis p. III. vero similiter ex lege illa congelationis, quam ante dixi-

diximus, additis iis, quae possunt nascenti niui aut cadenti accidere, explicat.

2) DE GEER *Volucrem globosum* LINN. Syst. Nat. p. 111. Ed. X. p. 820. no. 1. describit. Animal est quod ROESELIIUS *Inf. Bel. T. 3 p. 617 tab. 101 fig. 123. Kugelhier* appellauit. Noster vidit grauidas foetus ipsis grauidis. Id, ante eum, ROESELIIUS iam viderat, qui praeterea in his foetuum foetus alios rursus embryones, et in his rursus alios, quod quidem Nostro non contigit. Sed parere hic vidit matrem octo embryones, vnum post alterum per rimam in cute matris, incertam, quomodo orta sit, prodeuntes, statimque matrem relinquentes, quae, postquam omnes peperit, flauescit, motum amittit, in membranam rugosam abit, sicque cum nunc peregit id, cuius causa creata erat, moritur.

3) *Experimenta cum aqua martiali fluii Rio Tinto Hispanici (Andalusiae)* instituta recenset PETR. IONAS BERGIUS. Aqua ab Hispanis multis in morbis salubris, inprimis hydropem pellens, praedicatur. Eius magnam satis copiam obtinuit Noster, et consuetis docimasiis, ferro copiosius, quauis alia re, impraegnata, cupro omnino vacuam, praeterea acido minerali fixo, et pauculo salis communis foetam, reperit. Sapor maxime nauseosus, ac si atramentum gustares. Est etiam aqua haec atramento conficiendo, quauis alia vitrioli solutione magis idonea. Iam igitur vidit, tuto praeberi posse hydropicis, etsi ingratissimum remedium futurum prospexit, inprimis ad vomitum pronis, sed meminit, quoque emetica aliquando prodesse in hydrope, et a ferro admixto roboratum iri partes iusto debiliores exspectauit. Eius rei primum experimentum cepit in femina, aetatis inter 30 et 40 annos mediae, quae

Tom. XII. Pars I. E post

post febrem, remedio quodam domestico ut vocant
pulsam, hydropis initia sentiebat, aqua in abdomine,
cum premeretur, fluctuante, et vrina impedita, re-
spiratione difficili. Haec, mensura, (*Kanna* cuius quan-
titas ex eo circiter aestimari potest, quod quarta eius
pars pondus $2c\frac{3}{4}$ semunciarum Suecicarum ha-
beat,) aquae dictae paullatim sumta, sanata est.
Idem contigit alii viro, aetat. 40 annor. et feminae
30 annorum, a mensibus obstructis tument. Vrina
inde copiosius fluxit, mensesque redierunt. Sed
alius vir, cui tumor ex pedibus in ventrem inde ab
8 diebus adscenderat, diarrhoeam quidem, qua si-
mul vehementer laborabat, ab aqua fisti, expertus
est, nullum vero contra tumorem auxilium inde cepit.
Ultimo adhibita est in viro, qui diu hydropse labo-
raverat, variis remediis frustra tentatis, is, tribus
mensuris paullatim sumtis, omnino fere detumuit, ut
spes optima esset, sanitatem recuperaturum esse.
Sed congestum rursus in abdomine et artubus infe-
rioribus liquorem, frustra redeundo ad illum potum
expellere tentavit, nec aliis rebus servari a mortu

p.125. potuit. Erant autem in illo viscerum inde a longi
tempore obstructorum manifesta indicia, quod ma-
lum forte tolli aqua Hispanica non potuit. In reli-
quis casibus, cur res aliquando ex voto successerit,
aliquando non, Noster explicare non audet; exi-
gua copia, quam habebat, aquae, ad sat multa tenta-
mina non sufficiente. Quod ingratum erat in sapo-
re aquae, ipsa consuetudo paullatim vicerat. De ipsa

p.126. aqua ex manuscripto fide digno, Doct. DON BEN-
TURA YGNazio MATHAMOROS Y FIRADO
vrbis Zalamea la Real et operarum metallicarum, quae
Aracenas et *Rio Tinto* vocantur, medici, huc re-
fert Noster. Prope montes, quos nominauimus
metalliferos, (quo vero metallo foeti sunt, non in-
dicatur) septem fonticuli prorumpunt aquam, ut cre-

ditur,

ditur, continentes, quae per venas metallicas ad radices montium illorum transferat. Hi fonticuli iuncti riuulum mediocrem efficiunt, cuius aquae sub initium vis, quam diximus, inest, scilicet hydropi, inprimis speciebus eius, quae tympanites et anasarca appellantur, dummodo non nimis altas radices morbus egerit. Vermes etiam occidit, et eicit e corpore humano, tum planos, tum teretes; idoneum quoque in morbis chronicis emeticum. Post accedit alius riuulus *Rio Hudiel*, aquam vehens obscure viridem acescentem, et saporis adeo ingrati, vt vix interne sumatur, sed exterius contra herpeten et varia exanthemata adhibeatur. Iuncti riuuli fluuium satis magnum efficiunt, qui ad urbem Palos mari atlantico commiscetur.

4) *Narrationem de frigoris intensi 1759, 1760 in p. 129.*
Plantas effectu continuat P. KALM. Orditur ab iis, quas ex seminibus Americae borealis educauerat. Gregie tolerauit frigus nux iuglans alba; eae solae tantum sed leue passae sunt, quibus, vt in altum magis crescerent, plurimos ramos vere praecedente emisserat. Similiter plantae Americae borealis pleraeque frigus multo melius tolerarunt Suecicis indigenis. His generalia quaedam ex praecedentibus p. 141. deducta subiungit Noster, non tam frigus seuerum continuum obesse arboribus, quam temperiem hyemis mitiorem, seueriori intermixtam, et gelu Aprilis mense, quo ver incipit in Suecia, rediens. Transplantatione, foliis ab insectis aestate praecedente deuoratis, ramorum amputatione, frigori tolerando arbores debiliores reddi. Maxime prolesse tutamen a ventis borealibus. Quorum semina posse teguntur, frigus minus posse ferre.

p.143. 5) *Observationes transitus Veneris per Solem* d.
Jun. 1761 in Suecia institutas recenset WARGENTIN.

Trimestre tertium.

p.167. 1) *De Veneris sub sole transitu agit* P. WARGENTIN.

p.180. 2) *Tornenses Veneris sub Sole observationes* ed.
ANDR. HELLANT.

p.184. 3) *De piscibus in lacubus mediterraneis plantandis*
agit CAR. FRID. LUND, Senator Lincöpenfis.
Profundiores Sueciae lacus pisces continere narra-
saporis melioris, cum illorum lacuum fundus ple-
rumque sit petrosus et aqua limpida, sed parcius in
illis pisces augeri, quia ova ob ripas profundiores
sole satis maturari non possint. Esse enim exclu-
dendo ex ouis embryoni piscis etiam necessarium co-
lorem, inde colligit: quia pisces generi propaga-
do operam duros, littora et aquas minus profundas
quaerere, ipsa providentia creatoris iusserit. Hinc
parum prodesse credit, etsi capi pisces, dum propa-
gationi intenti sunt, prohibeantur, et hanc prohibi-
tionem vix in effectum deduci posse. Suadet igitur,
ut piscibus, quo propagationi operam dent, capi-
piendis, receptacula ex asseribus praeparentur, sa-
perius clausa, ramis abietinis obducta. Illa ingre-
diuntur pisces, et ova semenque immittunt, capiun-
tur etiam, et eadem ex illis exprimuntur, et ramis
abietinis imponuntur, deinceps receptaculorum pa-
rietes, quos volubiles esse oportet, aperiantur, et
rami latius explicentur. Ita captis foetibus suis
ramis vesci licet, embryones vero tantum non omnes
in lucem prodeunt, cum alias, si a capiendis piscibus
absti-

abstineatur, ceterum illis ipsis propagationis negotium totum permittatur, embryones plurimi in fundo lacuum ob caloris defectum pereant, aut piscibus aliis auibusque in escam cedant, ut vix decima pars vitalis sit. Quot ouorum pisces contineant, in variis examinavit, granum medicum ouorum ponderando, et hinc computando, quot oua sint, cum omnium iunctorum pondus nosset. Simul pisces ipsos ponderavit, et aetatem illorum, methodo HEDERSTRÖMII in Act Acad. 1759 indicata, ex vertebrarum annulis aestimavit. Ita in Lucio, marcarum 34, aetatis annor. 16, semuncias ouorum 108 reperit, oua vero computavit 272160. Variat vero hic numerus in piscibus eiusdem generis et aetatis. Ceterum, iu piscibus ita plantandis ob-
p.196.
uiam ire credit illis, qui destruendos in lacubus mediterraneis ob voracitatem lucios existimant.

4) *Lapides aedificiis struendis commodi, ubi in Sue-* p.197.
cia reperiantur, indicat, simulque calcis in fornacibus,
ferri minerae liquendae destinatis, (Hohe Oefen) vsta
experimentum adfert A. I. CRONSTEDT. Inter p.202.
alia notat, frustra Lapides quosdam naturales, quoniam humida aeris temperie madeant, lateribus fabricitiis postponi. Id enim inde esse, quod vapores externae superficiei lapidum illorum saltem adhaereant, laterum contra interiora penetrent. Cogitare vero etiam debebat, quosdam lapides salibus fetos ab humido aereo solui et dehiscere. Scoriae inprimis, quae dum ferrum eliquatur, effluunt, utiliter formis ac modulis immittuntur, ut in aedificiis
p.205.
struendis lapidum vice fungi possint. Calcis in furnace, qualem *altum* metallis liquandis occupati vocant, arendae, vnicum experimentum, imperfectius, quod imitari et excolere alii possint, recenset.

p.109. 5) *Austarium* dissertationi praecedenti addit.
ANT. V. SWAB. Experimentum parietum domus,
Fahluni ex calce arenae et scoriis comminutis mixto
exstructorum, nullis columnis ligneis interiectis,
qua re potissimum haec aedificandi methodus a finis
differt, quam in vrbibus Hercyniae metalliferae vi-
tatam noster in ea imitatus est.

p.221. 6) *Currum granis ex aristis eiiciendis idoneum, et
machina trituratoria (Dreschmaschine) appellari possit*,
describit PETER SCHISLER. Machinae utilita-
tem ipsa Acad. Regia testatur, inventorem ferunt
Lectorem Gymnasii Regii Hernosandensis, M. MA-
GNUS STRIDSBERG, oeconomicis laboribus ce-
lebrem, alii quaedam emendarunt.

p.225. 7) *De carniū et piscium luce in tenebris narrat*
ANTON R. MARTIN. Non penitus nova, sed
experimentorum summam concinne recenset. Vix
piscēs nunquam lucent, equidem dum fugiunt a
mare vehementer commouent, sequitur illos lux in
longum extensa, sed illa est a nereidibus noctilucis,
quas LINNAEUS vocat. Marini mortui omnes lucent,
fluuiatiliū nullam lucem Noster vidit, sed pauci
examinavit. Coloris non magnus est effectus, praes-
tat tamen albus, inprimis si squamae albae sint.
Nunquam lucet piscis prima vespere, secunda oculi
plerumque primi lucent, iidemque lucem diutissima
seruant; non lucet piscis nisi humidus, exsiccat

p.228. lux perit, in angulis fortissima est. Durioris carnis,
ut gadus mortua, sepia, loligo, vehementius lu-
cent. Reflectitur lux a digito; puncto lucenti vicino,
demi etiam pisci potest, et alio transferri, digiti aut
acus ope. In frigida non lucent, sed exenti lucent,
ubi aerem liberum tangunt, non ubi solido quidam
adiacent. Putrefacti in aqua cum eximerentur, non
lucem

lucem r
cent, s
Pingu
pinguis
exsiccat
madida
lucet, m
et si sup
Ab aqu
gida.
eius est
diebus
rietes v
dum,
stergi p
Et erat
dorem
lampad
8
FISC
cultor
emend
rum p
9)
CLER
quean
nimis
mos e
gustia
des ar
T
v
miens

lucem recuperarunt. Cocti, falsi, putridi non lucent, sed sale asperfo recentibus, visa est lux augeri. Pinguedo lucis causa esse non potest, nam hepar pinguiſſimum non luxit, niſi ſolis in rimis, in quos exſiccatum diſſiluerat. Squamae ſeparatae, quam diu madidae ſunt, lucent. Eſt vero humidum illud, quod p.229. lucet, maxime volatile, nam leuiſſimo igne diſiicitur, etſi ſuperſit viſcidum quidpiam, ſed lumine orbum. Ab aqua calida affuſa citius extinguitur, quam a frigida. De luce cadauerum putreſcentium ſingularis eius eſt obſeruatio, cum cadauer media aetate 14 diebus in loco concluſo iaceret, lucere teſtum et parietes vidit, et humidum griſeum, vaporis ad modum, vbique ſe applicare, quod poſt difficulter abſtergi potuit, cum pigmento, quo antea parietes tincti erant, adhaeſiſſet. Huc pertinere arbitratur ſplendorem in ſepulcris antiquorum viſum, quem alii lampadibus aeternis tribuerunt.

8) *Obſeruata in Hollandia auſtrali* recenſet 10. p.230. FISCHERSTRÖM, quae ad terrarum genera, agriculturae cet. pertineant, et varia monendo, quae emendari mereantur, inſignem rerum oeconomiarum peritiam teſtatur.

9) *De araneis capiendis et nutriendis*, agit CAR. p.243. CLERCK, pyxidem deſcribens, qua commodè capi queant, et receptaculum, quo ſeruentur. Muſcam nimis magnam araneo, quem integrum ſeruare animus eſt, praeberi vetat, cum muſca ab inimico in anguſtias redacta, ſummamque ſuam vim exerens pedes aranei auferre poſſit.

Trimeſtre quartum.

1) PETR. WARGENTIN *Obſeruatorium Hol-* p.247.
mienſe Pariſino orientaliſius ſtatuit 1. h. m. 2 50. ſ. tem-
E 4 poris,

poris, 7 seu 15 gr. 42 m. 30 f. circuli medium sumendo, ex octo obseruationibus satis bonis satellitis infimi iouialis.

2) *De plantatione et negotiatione Coffeae in Ta-*

p.252. *men seu Arabia felici* refert CHRIST. HENR. BRAAR, Botanicam descriptionem, vt satis bene ab aliis tra-

p.253. ditam omittit, relaturus, quae ipse vidit. Humiditatis amantior est arbor reliquis Arabiae. Igitur plerumque plantatur in montibus, duo aut tria millia a mari rubro sitis, in quibus fonticuli scaturiunt. Circa horum montium vertices in ductibus spiralibus plantatae arbores descendunt vsque in valles, et venis aqueis ad eas ductis rigantur; aperta vena ante solis ortum, vt aliquid per dimidiam circiter horam fluens aquae in singulas fossas, quibus singulae arbores circumdantur, deponat. Quibus haec aquae profluentis commoditas deest, vt in vallibus positis, iis maiori opera aqua adfertur. Fabas vt vocamus tales ferunt, quales nobis mittuntur, praeparato antea agro, et terra, fimoque tegunt beneque irrigant. Emergunt plantulae 16 aut 20 diebus. Sequiennes aut biennes arbusculos semper irrigatas et contra nimium solis ardorem tectas transplantant in illa, quae ante diximus, loca, terra circiter ad profunditatem vlnae immittentes, distantia 6 cubitorum, seu 4 $\frac{1}{2}$. vlnae Suecicae, cuius plantulae tamen aduersus solem additur Musa (*Pisang*). Inter plantas etiam frumenti genus *Djuari* seritur. Magna vero cura opus habent arbores, fimus caprinus illis adicitur, rami aegri auferuntur, interdum arbores ipsae tolli debent. Fructus ferunt tertio, postquam transplantatae sunt, anno, copiosiores, quam aetas illarum crescit. Viuunt vero 100 aut 110 annos. Fructum ab pulpam dulcem simiae et ceropitheri amant. Cum color pulpae ex rubro in

obscu-

obscuriorem mutatur, aqua subtrahitur, vt citius fructus siccet. Decembri et Ianuario leui succussu p.255.

ex arbore deiicitur, aut manu auellitur, nisi quod restent nondum satis maturi. Post dies 10 aut 12 soli in tectis aedium planis exponuntur, nocte media tegendi et lapidibus onerandi, vt liquor dulcis ex membrana, in quam pulpa abiit exprimatur. Deinde 12 aut pluribus horis madefiunt, et inter lapides duos molares comminuuntur, vt membrana a nucleis secedat, nuclei in vmbra siccantur, nam in sole viridem colorem, qui in illis probatur, essent perdituri, cui successurus esset albus, qui signum coffeae deterioris habetur. Membranas Arabes coquant, et Coffeam appellant, quam absque saccharo bibunt, est vero potus saporis valde ingrati. Harum membranarum pars interior vel flaua vilior est, et libræ 60, piastris $\frac{3}{4}$ venduntur, pars fusca 1 $\frac{1}{2}$ aut 2 piastris. Est etiam illarum genus, cui duplum pretium fabarum ipsarum statuitur. Cuticulam tenuem, semina ipsa singula circumdantem, Europaei agitatione eiciunt, Turcae seruant, creduntque colori fabarum viridi conseruando aliquid facere, sed illum Turcarum fabae forte seruant, quoniam breuius illarum p.256.

iter est. Iam non licet plantas, aut fructus membrana exteriore circumdatos auferre, quod serio prohibuerunt Arabes, damno suo edocti. Variat Coffeae bonitas, optimâ censetur venire a loco Houdena inter Moka et Betelsacki sito. In eum, quem vltimo nominauimus, locum fere omnis Coffea arabica adfertur. Europaeae naues, quae illam auferunt, iam pauciores sunt, cum olim quotannis 5 aut 6 ille onerandae Moken venerint. Ante 20 annos quotannis 30000 Bahar, quodlibet 870 librarum, in Turciam et Europam auhebantur, iam vix dimidium venditur. Hinc praemium imminutum est, et adhuc decrescit. Thermometrum Fahrenheitia-

num Noster vidit Mokae ultra punctum glaciei, gradus 90. 92 exeunte Maio 1756. 96 initio Iunii, et sub finem Iulii 95 Augusto in loco Betelsacki, milliaribus 100 anglicis borealiores Maio exeunte graduum 101½ vel 102 in aere libero tecti plani, sed alio tegmine obducti (*eine bedeckte terrasse*) Iunii initio 100 Surati in calidissimis mensibus non altius 90. 90½ gr. neque in aliis Asiae locis altius, quam in Arabia. Pluvia primatium annorum Augusto 1756 cecidit, neque vero penetrare per plures dies potuit in terram sale setam, sed in fossis substitit, crusta salina velut glacie tecta. Quae partes montibus propiores sitae sunt, eae pluuiam habent, et amoenam spectantibus faciem praebent, cum tristis sit litoris.

3) *Obseruationes de Hallandia australi continuat*

- p.264. IOHANN FISCHERSTRÖM. Salmonum olim tanta copia in hac regione capta est, vt publicorum reddituum nomine ex captura hac salmones 300 numerati fuerint. Maior almo ouula 20000 continere potest, vt incredibilis futura sit illorum multiplicatio, nisi captis feminis, antequam oua eiecérunt, innumerabiles vitae vno ictu destruerentur. Muræ-
- p.266. nas (*Neunaugen*) piscatores esculentas esse non credunt, igitur illas, cum maxima copia lapidibus ad-
- p.268. haereant, non capiunt. Prope villam Perstorp, lacus est fundo duplici instructus. Igitur pisces minima commotione in lacu excitata, ad habitaculum inferius se recipiunt, quo retia perstringere non possunt, sicque
- p.271. capi in hac lacu nequeunt. Genista pilosa, rarior in aliis Sueciae regionibus, hic inter ericam copiose
- p.276. crescit. Primo intuitu difficulter a loto corniculata distinguitur. Remedia domestica varia recensentur. Infestat incolas coluber chersea, eius morsui ferrum eandens vulneri applicatum medetur. Anginae curandae

randae ergo album graecum cum cereuisia bibitur, aut hirundinis nidus collo circumligatur. Serpignes aqua falsa ex butyro expressa tolluntur, sed eam saepius nimium exsiccare monetur. Denti, qui dolet, p.277. gallae pars immittitur. Artuum vagis doloribus succus citri, ad carbones candentes illitus, medetur, sed in arthritide periculosum est remedium. Vulnera, ab visione nata, sebi calidi pauxillo instillato sanantur. Tumores leuiores caseo, ex cereuisia lacti confusa nato, fugantur. Vehementem in extremis digitorum dolorem frequentem valde incolae morsui nodi gordii tribuunt, et viridi aeris imposito sanant. Noster diu vermes hos in vitro seruauit, nihil mali ab illis expertus, neque carnis particulas, quas praebuerat, admorsas vidit. Ergo BLANCARDO accedit, dolorem hunc humori acri et maligno tribuenti.

4) *Compendium obseruationum meteorologicarum* p.280.
anni 1757 edunt B. FERNER, et FRID. MALLET.

5) *Obseruata varia ad historiam naturae perti-* p.285.
nentia enarrat I. C. WILKE. Ranas iuniores sub microscopio Cuffiano examinans, vt in caudis sanguinis motum spectaret, vidit in illis animalcula minuta, quae haemisphaeria caua, ex materia homogenea constantia, esse iudicat. Maxime in angulo corporis et caudae apparent. In ranis multis etiam, cum secundam metamorphosin subierunt, vidit, sed nulla in aqua, ex qua ranas desumerat, aut in plantis eius aquae. Optime conspiciebantur lente, obiectorum diametros 200 augente, et ita lineae magnitudine apparebant, vt veram magnitudinem $\frac{1}{200}$ lineae iudicet. Artus nullos habent. Minuta animalia haurit ex aqua tubo vitreo vtrinque aperto, inferius ampliore, superius pollice obturato, aquae immittit
prope

p.290. prope eum locum, vbi piscari quidpiam animus est. Irruens vehementer aqua, vbi pollex remouetur, omnia secum aduehit. Helices duas LINN. S.N. 614 Faun. Su. 1311 coeuntes vidit d. 29 Maii, et videre credidit vermem albido flauum, qui vtrique testae se inferuerat, supra ipsa animalia, quae fero exierant; illo coniuncta videbantur. Extra testas longitudine. digiti circumuoluebatur, ipse tres lineas latus erat, et dimidiam crassus, annulis variis constans, et proxime ad taeniae figuram accedens. Separatis helicibus, totus intra illius domum se recepit, quae alteri adhaeserat. Extremum, quod ita ex altera eductum fuerat, in apicem coibat, foraminulo instructum; alterum extremum reliquae helices testa tegebatur, ipsaque helice in domum suam se recipiente, vermis simul inter testam et animal intrans disparuit. Aperuit Noster testam, sed nihil, vermi simile, reperit, nihil, quod adfuisse tale quidpiam testaretur, nisi quod in helice ipsa dissecta corpusculum albido flauum, oblongum et durum, tres lineas longum reperit, quod colore vermi, quem dixit, simile, pro pene animalis habet, qui in coitu in tantam magnitudinem, nullo alio in tota naturae exemplo, extendatur. Nihil tale in altera vidit; igitur credit, feminam fuisse, haecque animalium testaceorum genera, contra opinionem, quae vulgo de reliquis habetur, hermaphroditos non esse.

p.292. 6) *Singularem casum chirurgicum* refert IO. IUST. WAHLBOM. Rusticus, dum ex aceruo foeni super posterioribus gliscens, descenderet, impexit in instrumentum prope acervum positum, quo foenum colligere solent, vncino reflexu ferreo et manubrio longo ligneo instructum. Id intrauit in femur dextrum, inter caput secundum et tertium musculi femoris tricipitis, occurrit musculis obturatorijs, et for-

foramini ossium innominatorum ovali, per quod
transiens marginem vel ramum inferiorem ossis pu-
bis, cui obuersus erat vncinus, laesit, pertingit inter
intestinum rectum et vésicam vsque ad peluim, vt
apex ad ossis sacri basin consisteret. Cum manu-
brium quartam vlnae partem vltra pedes hominis
protenderetur, concidit laesus in terram, domum
deportatur, tertioque demum die in urbem ad No-
strum et chirurgos delatus est. Febrem nullam ex
vulnere sensit, igitur sola venaesectio instituta est. p.294.
Manubrium ferro candenti, quantum promineret, ab-
latum est, sed vncino extrahendo tentamina innu-
mera frustranea fecerunt. Primis diebus excremen-
ta viis ordinariis exierunt, sed cum suppuratio inci-
peret, exiit vrina per vulnus, indicio, vésicam laesam
esse. Expectandum igitur censuerunt, donec sup-
puratione aliisque causis vncinus forte ita descende-
ret, vt extrahi posset. Laesus domum missus est. p.295.
Mense elapso, chirurgus GRANBOM ipsum inui-
dens, ferrum magna ex parte descendisse deprehen-
dit, et limarum ope, quod nimium promineret, au-
ferri fecit, parte externa retinaculo quod cochlea
clauditur (*Schraubestock*) immissa. Ita aeger moueri
melius potuit. p.296.
Octodecim, postquam vulneratus
esset mensibus vncinus, multo magis descendit, et
in altero perinaei latere velut exitum quaesiturus
sentiretur, prope ramum inferiorem ossis pubis fini-
stri. Miles veteranus, qui iuuenis chirurgus seruiue-
rat, insciis chirurgis, foramen exitui, quem diximus,
ampliauit, vt magis adhuc vncinus descenderet, post
forcipe minore vulnere immisso vncinum fregit: ita
reliquum ferrum facile extraxit. Vulnus, cum opti-
me caeterum valeret homo, sanatum est methodo eius,
qui ferrum extraxerat, etiam omnibus operibus rusticis
perficiendis idoneus est, ambulat, curru et equo ve-
bitur cet.

- p.797. 7) *Obferuationem de calculo vesicae* edit: ANTON. MAGN. WAHLIN. M. D. et M. Prov. Tönköpingsis. Puer sex annorum, a calculi vesicae doloribus 1756 remedio Stepheniano liberatus est, sed illi 1758 redierunt, insuperabiles huic remedio, et aliis acidulae Tönköpingses, effectu suo in calculi dolore leniendo celebres, paullulum auxilii prae-
- p.298. buerunt, insigni copia mucī educta. Per urinae meatum exiit materia foetens, tenuis, coloris obscuri, sanguine et fibris innatantibus mixta, ac si ab ulceribus vesicae esset. Urinae sensit aeger aliquod impedimentum in ipso meatu obstare, cum alias facile exiret. Fantior effluxus supino, aut in latere dextro posito, quam stanti. Cathetere immisso, resistentia mollis percepta est, velut a quopiam polypo. Medio decembri febris consumtus obiit. Abdomine aperta vesica sphacelata reperta est et multum expansa, aquae coloris obscuri foetida. Illa dissecta et aqua ablata
- p.299. apparuit calculus, quem depictum Noster sistit, membranae vel sacco inclusus; calculus ipse, oui gallinae magnitudinis est, altero extremo inferiore et sacco incluso, satis glaber, superiore dimidio, quod extra saccum prominebat, superficiei inaequalis et asperae. Saccus versus vesicam glaber erat, membranofus, mollis; sed valde fragilis. In latere inferiore, inprimis versus superius extremum apertum, plenus crystallorum et velut petresfactus, sed in fundo, cui glabrum calculi extremum applicaretur, satis aequalis. Ex illo tres velut rami protendebantur. Ramorum et sacci loca quaedam putrida erant, unde foetens illa materia. Saccus nullibi adhaesit aut aliis partibus, aut calculo ipsi, qui velut ex receptaculo eximi potuit. In vesica, extra saccum, sabuli drachmae duae repertae sunt.
- p.399. 8) *Animaduersiones ad scriptum proxime praecedens* ROLANDI MARTINII. Nasci tales membranas

branas ex muco viscido, et non omnino infrequentes esse monet, idque obseruationibus aliorum confirmat et sua, scilicet in infantis arteria aspera et bronchiis substantiam membranofam prehenderat.

9) *Aliud auxilium eidem narrationi adiicit* p.301.

CLAUS ACREL, rariorem hunc casum esse monens, quam eos, ubi inuolucris a vesicae membranis oriundis calculi teguntur, ceterum exempla aliorum etiam citans.

10) *De utero duplici refert* O. ACREL. Femi. p.303.

na 36 annorum, quae ante 9 annos filium, ante 6 filiam, enixa esset, inde ab ultimo puerperio de dolore in partibus propagationi destinatis conquesta est: menstrua, quotidie copiosius, et maiori cum eius incommodo profluentia, in haemorrhagiam uteri abiere, unde ex rure, ubi degebat, ad nosocomium Holmiese ducta. Statim animaduersus est prolapsus uteri, et uterus scirrhusus. Superior pars colli uteri, orificii proxima, nec soluta, nec vulnerata, tamen minima pressione decidebat. Inferior pars orificii, digito tumens et scirrhusa sentiebatur, non tamen ex situ naturali mota. Ambo hi tumores, a se mutuo discedebant, et perpetuo velut sanguinem sudare videbantur, prior nisi retentus semper propendebat, multumque in hoc situ ab externis rebus patiebatur, vndique sanguinem stilans. Femina supina et paullo altioribus partibus inferioribus positis, haec aliquo modo in loca sua reducta sunt, et venaesectione in brachio, temperantibus et anodynis, item leniter roborantibus ali-quod ipsi auxilium adlatum, ut tandem vel e lectulo surgere posset, vinculo adhibito, quod prolapsum uteri cohiberet. Sed tertia die, postquam haec instituerat, febris inflammatoria correpta, sexta post febris

p.306. bris initium obiit. In cadauere praeter inflammationis et putredinis in partibus quibusdam signa, in primis duplex vterus notatu dignus fuit, ab eo, quem EISENMANN Argentorati 1752 edidit, inprimis simplici vagina vteri, et vteris a se mutuo disiunctis, quoniam scilicet peperat femina, diuersus. Reliqua figurae adiectae explicant.

p.308. 11) *Methodum experimentis comprobata, dum carbonex ex ligno fiunt, lateres simul praeparandi*, edit GERHARD WILLEMOT.

p.311. 12) *Animaduersiones in scriptum praecedens* ANT. V. SWAB. Lateres notata methodo, quae ibi expressa est, non maiores consuetis, ut suaserat inventor, sed contra minores esse faciendos. Maiores enim vix totos ab igne penetrari posse, phlogiston vero, quod argillam, ne humidum insugat ab eoque dissoluatur, tueri debet, summa vitione argillae commiscendum esse, alias paullatim secederet.

p.313. 13) *Murem album domestico similem* describit NED. BERGIUS.

p.318. 14) *Excerptum ex epistola Beniamini Wilson. R. S. S.* edit THORBER BERGMANN. Pertinet ad electricam, inprimis ad FRANKLINI sententiam: vitrum fluido electrico imperuium esse. Tabula magna vitrea vtrinque polita super vno laterum verticaliter erecta firmatur, et distantia $\frac{2}{10}$ digiti ab eius medio, conductor eburneus, pedi ligneo innixus, statuitur; ex conductore dependent globuli duo lignei. Vitrum aere circumiacente paulo magis calidum redditur, et in parte, a conductore auersa, digito fricatur, quo facto, vtrumque eius latus positivam electricitatem consequitur, item conductor a tabula vitrea seipsum

sejunctus. Ergo fuit materia electrica ex digito in vitrum, et per illud in ebur. Idem confirmatur, si frictio fiat paxillo argenti, laccae adhaerente; nam argentum negative electricum fit, vitrum, utrinque positive. Igitur vitrum non semper, ut in experimento Leidenfi, materiae electricae est impenetrabile. Haec discrimina a medii, vitrum et vis electricae originem interiacentis, diuersa resistentia repetit.

15) *Eduntur excerpta ex Actis Academiae* 1) A. p.321.

CRONSTED, specimen fli misit ex lini genere praeparati, quod caules meliloti flore albo, qui per hyemem vna cum radicibus in agro relictis fuerant, sola separatione fibrarum pressione facta, praebuerunt.

2) TIBURTIUS anatum ferarum oua gallinis aut anatis domesticis supposuit, et sic illas ex sylvarum incolis vernas reddidit, pluraque de oeconomia illarum obseruauit, ut: propagationis causa paria iungenda esse, cum vnica femina inter plures maribus belli causa sit; aestate calente a frigida arcenos esse pullos, etiam anatum domesticarum et anatum, cum inde conuulsionibus spasticis correptae moriantur; saporem ferinum et carnis colorem adque in tertia generatione mansuefactarum durare.

3) Idem credit, aestatibus calidissimis auium sylvarum pullos siti perire, et hinc proximo autumnos desiderari aues, cum vere praecedente plurimae aduissent; quod 1757 contigit. 4) De fractu p.322.

5) Idem credit, aestatibus calidissimis auium sylvarum pullos siti perire, et hinc proximo autumnos desiderari aues, cum vere praecedente plurimae aduissent; quod 1757 contigit. 4) De fractu p.323.

6) De fractu p.323. 7) De fractu p.323. 8) De fractu p.323. 9) De fractu p.323. 10) De fractu p.323. 11) De fractu p.323. 12) De fractu p.323. 13) De fractu p.323. 14) De fractu p.323. 15) De fractu p.323. 16) De fractu p.323. 17) De fractu p.323. 18) De fractu p.323. 19) De fractu p.323. 20) De fractu p.323. 21) De fractu p.323. 22) De fractu p.323. 23) De fractu p.323. 24) De fractu p.323. 25) De fractu p.323. 26) De fractu p.323. 27) De fractu p.323. 28) De fractu p.323. 29) De fractu p.323. 30) De fractu p.323. 31) De fractu p.323. 32) De fractu p.323. 33) De fractu p.323. 34) De fractu p.323. 35) De fractu p.323. 36) De fractu p.323. 37) De fractu p.323. 38) De fractu p.323. 39) De fractu p.323. 40) De fractu p.323. 41) De fractu p.323. 42) De fractu p.323. 43) De fractu p.323. 44) De fractu p.323. 45) De fractu p.323. 46) De fractu p.323. 47) De fractu p.323. 48) De fractu p.323. 49) De fractu p.323. 50) De fractu p.323. 51) De fractu p.323. 52) De fractu p.323. 53) De fractu p.323. 54) De fractu p.323. 55) De fractu p.323. 56) De fractu p.323. 57) De fractu p.323. 58) De fractu p.323. 59) De fractu p.323. 60) De fractu p.323. 61) De fractu p.323. 62) De fractu p.323. 63) De fractu p.323. 64) De fractu p.323. 65) De fractu p.323. 66) De fractu p.323. 67) De fractu p.323. 68) De fractu p.323. 69) De fractu p.323. 70) De fractu p.323. 71) De fractu p.323. 72) De fractu p.323. 73) De fractu p.323. 74) De fractu p.323. 75) De fractu p.323. 76) De fractu p.323. 77) De fractu p.323. 78) De fractu p.323. 79) De fractu p.323. 80) De fractu p.323. 81) De fractu p.323. 82) De fractu p.323. 83) De fractu p.323. 84) De fractu p.323. 85) De fractu p.323. 86) De fractu p.323. 87) De fractu p.323. 88) De fractu p.323. 89) De fractu p.323. 90) De fractu p.323. 91) De fractu p.323. 92) De fractu p.323. 93) De fractu p.323. 94) De fractu p.323. 95) De fractu p.323. 96) De fractu p.323. 97) De fractu p.323. 98) De fractu p.323. 99) De fractu p.323. 100) De fractu p.323.

lata. Vltimum sine dubio baccis dulcamarae
maiori miraculo, quoniam ingratus est sapor
fructus, item sambuco, neque facile intelligi
quomodo pteris eo peruenerit, soncho oleraceo,
cunque in fornice creuerat, folia erant rubro

p.327. lacea. 6) HEDERSTRÖM methodum edit, alpe
fugandi, ope machinae, quae a vento agitata sonum
et tremorem infra terram late diffundit, sicque
cit, vt talpa, pigrum animal et somnum
quietiorem habitationem quaerat.

IX.

IAC. REINBOLDI SPIELMANN, Phil. et Med.
D. Chemiae Botanic. reliquaeque Mater. Med.
P. P. O. Capit. Thomani Canonic. Acad.
Caesar. N. C. Regiae Berolin. Elect. Mogun.
Sodalis, Colleg. Regii Med. Nanceian. Hono-
nor. Membri institutiones chemiae practi-
cationibus accommodatae. Argentorati, apud
Iohannem Godofredum Bauerum, 1763.
Alph. I pl. I.

Praemissis prolegomenis, de ratiocinio chemico
instrumentis agit Cl. Auctor; quibus confide-
ratis operationes statim exponit et 1) solutionem
2) extractionem, 3) fusionem, 4) destillationem
5) sublimationem, 6) calcinationem, 7) praecipitationem,
8) reductionem, 9) vitrificationem, 10) fermentationem explicat. Decem hae operationes
a Nostro tanquam praecipuae consideratae, quae
quae forte adhuc desiderari possent, sub se compre-
hendunt, ita, ut pluribus, ad hanc illamue
rum operationum pertinentibus, experimentis
positis alia saepe, certe non pauca, simul explen-

tur, quae quidem ad primariam operationem, ubi locus eis concessus fuit, vix ac ne vix quidem pertinent, a praecipuo tamen experimento, quod huc spectat, certo dependere Nostro visa fuerunt.

Scientiam mutationum, quas patiuntur corpora, p. i.
dum eorum compositiones penetrantur, chemiam Noster vocat, substantias autem, in quas corpora resoluuntur, dum eorum compositio penetratur, principia seu partes constitutivas appellat, quas in principia proxima et remota distingui cupit. Ad illa, proxima nimirum, chemico maxime attendendum esse, innuit: corporum enim naturam a natura principiorum proximorum, ex quibus componuntur, pendere, monet. Elementa Nostro dicuntur corpora naturalia, quorum principia sunt homogenea; ex his mixta, ex mixtis composita, ex compositis decomposita, et ex his supradecomposita oriri, cum SACCHERO Noster statuit: quae autem per resolutionem corporum prodeunt substantiae, in educta et producta, vti constat, distinguuntur. Illa Nostro sunt principia proxima, quae neutiquam mutata sub ea, qua in corporis compositione haeserunt forma, inde obtinentur; haec vero, producta nimirum, sunt substantiae, per corporum analysin obtentae, quae tales, quales post analysin apparent, in corpore non extiterunt. Inter substantias, quae elementorum nomen merentur, tres tantum, nimirum aquam, terram et principium inflammabile enumerat Noster; a prima omne fluiditatis principium, a secunda soliditatem et siccitatem corporum, ab ultimo corporum facultatem ignem concipiendi et alendi dependere, autumat. Nexum principiorum inter se corporis mixtionem, nexum vero minorum alicuius corporis partium, quo corporis magnitudo determinatur, aggregationem Cl. Auctor vocat; a mixtione corporum naturam, ab aggrega-
tione

tione autem magnitudinem eorum pendere, hancque sublata, corpus minui, illa cessante, corpus destrui, notat. Vinculi, quo principia tam in mixtionem quam in aggregatione retinentur, rationem vix ipsis internam esse, eius autem rationem nos latere, eandemque a physicis attractionem et a chemicis affinitatem appellari, monet. *Vim internam, per quam corpora in mutuos amplexus ruunt, ea lege a Creatore ordinatam esse*, Noster dicit, *ut singula corpora eandem ita determinatam habeant, ut cum certis corporibus non coeant; cum aliis fortius, cum aliis eadem remissius uniantur et haec relinquunt, ut illis coniungere nequeant*. Inter plures tabulas, quae scalarum affinitatum plurium substantiarum exhibent, eam Nostro adiacere placuit, quam Cl. GELLERT fundamentis suis chemiae metallurgicae inseruit.

p. 12. Ad instrumenta artis transit Cl. Auctor, quae solito more in actiua et passiva diuidit: *actiua* vocat, quae *rationem penetrandae corporum compositionis in se continent*; hinc omnia telluris corpora instrumentis actiuis annumerat. Instrumenta passiva Noster dicuntur, *quorum ope efficitur, ut effectus, quos a actiuis expectamus, possint obtineri*. Haec, quae vel examinanda corpora, vel instrumenta actiua continent, vasa appellantur. Furnis itaque variisque res variae figurae diuersaeque materiae descriptae, eademque bilancibus et, quae in diuersis prouinciis in usu sunt, ponderibus notatis, et lutis demum quorum ope vasa inter se inuicem iunguntur, explicitis chemicis nunc operationes exponit, singulisque earum eo ordine pertractat, ut laborem primo indicet et quid de eo in genere monendum, notat, posthac autem experimentum aut plura subiungit, hisque rationem semper et plerumque vires aut vires addat.

A solutione initium capit. laboremque omnium p. 40.

Simplicissimum corporum comminutionem, quae a nonnullis quoque solutio continui dicitur, vocat, eamque experimento, cum vltamarini praeparatione facta, illustrat. Ad physicam postea solutionem progreditur Cl. Auctor, quam in superficiale et radicale diuidit, sed de priori tantum hic agit. Solutio ex Nostri sententia vnice aggregationem nequaquam mixtionem respicit. Ratio ei est, quia corpora soluta ex menstruo immutata iterum recedunt. Menstrui actio in soluendum per mechanicas rationes non explicatur. Nam, *nil-magis*, ait Noster, *ipsis mechanices principis contrarium est, quam quod partes per instrumentum quoddam separatae, cum eodem post separationem artissime nexae maneat*. Itaque solutionis ratio in causa, quae aggregationem et menstrui et soluendi tollit, a Nostro quaeritur, cumque aggregationis vinculum in affinitate ponatur, hinc solutionis ratio dicitur affinitas maior minimarum partium menstrui cum partibus soluendi, quam ea est, quae inter has intercedit. Corpora igitur, in aliquo menstruo solubilia aliquid de eius natura possidere; sequitur. Minime tamen corpus, quod in menstruo quodam non soluitur, ab eo diuersissimum putetur; nam principium aliquod reliqua ita obducere poterit, vt nec cum amicissimo menstruo coire queant. Licet autem praecipuae encheireses, quae ad solutiones faciunt, in affinitate consistant, tamen et aliae simul requiruntur. Sic per motum mechanicum, quo quippe corpora comminuuntur, hinc per tritum, agitationem et calorem iuuatur solutio. Sic, si longior mora requiritur, vt menstruum solutionem peragere possit, digestio et maceratio necessaria est. Den quoque fluidorum in vapores resolutio eorundem vires soluentes auget, cum superficies guttae,

in vaporem mutatae, augentur, sicque plura soluendi puncta sollicitentur. Porro solutiones in viscosis clausis melius succedunt, cum menstrui vapores conseruentur et aeris agitationes accedant. Tunc quoque soluens interdum debilitandum est, quia etiam menstrui partium nexus tollendus est, si solvendum illum sufficienter imminuere nequit. Tandem substantiae, in aliquo menstruo non solubiles cum corpore prius iungendae sunt, quod menstrui affine est; huius enim ope soluens subeunt. Generali hac solutionis doctrina praemissa ad menstrua accedit Noster, de quibus autem ea tantum recenset, quae vulgatiore sunt; cumque menstrua a simplicibus in solida et fluida atque solutiones itidem in siccas et humiditas diuidantur, sicca autem per fusionem fiat, de solidis menstruis in capite de fusione agitur, hic vero fluida pertractantur, ad quae aqua, oleum, mercurius, liquores salini et spiritus inflammabiles referuntur: de tribus prioribus

P. 48. de posterioribus alio loco agit. Aquam, ut menstruum considerans salia primo recenset, quae pro diuersa natura diuersum aquae pondus requirunt; postea corpora enumerat, quae, aeri exposita, aquam eo attrahunt et liquefiunt, hinc solutiones per deliquium exponit et experimentis illustrat. Tunc quoque ea corpora examinat, quae ope salium aquae subeunt, hinc emulsionum et saponum praeparationes hic occurrunt. Cum autem menstrui partibus, ex solutione ablatis, soluti elementa iterum coeant et ex solutione secedant, atque multum generum id proprii habeant, ut eorum elementa sese semper determinata ratione attrahant et in singulas angulares pellucas, crystallas dictas, coalescant, crystallisatio quoque a Nostro hic explicatur, quae nitri depurati, salium essentialium vegetabilium, sacchari lactis et salis essentialis vrin-

exam

exemplis illustrat. Ad olea progreditur Cl. Auctor, p. 73.

quae fluida inflammabilia ob vitandum errorem, in quem ducere ea posse, autumat, non, vt vulgo solent in expressa et destillata, sed melius in odora et inodora, distingui, cupit. Olea igitur considerans de eliquatione pinguedinis animalis, expressione olei vnguinosi ex nucleis recentibus et exsiccatis, itemque ex ouis agit, horumque oleorum vires recenset, tandem praeparationem balsami sulphuris et solutionem plumbi in oleo vnguinoso addit. Ad amalgamationem, tanquam solutionis speciem nunc transit et metalla, quae facillime, alia, quae difficillime mercurium subeunt, enumerat, encheireses, quae ad coniunctionem faciunt, breuibus describit et phaenomena, quae inde resultant, tradit, ubi cupri in mercurio solutionem sub digestionem ramos emittere, Nostrum vidisse, notamus.

Cum extractio plurima cum solutione commu- p. 87.

nia habeat, praeter id, quod menstruum non totum sed vnam alteramue eius partem soluat, solutioni illam statim subnexuit. Primo itaque extractum aquosum ex vegetabili quocunque parare, dein mucilagines ex vegetabilibus, tum gelatinas ex animalibus, porro sales, glebis metallicis vel terris immixtos, extrahere docet, tandem ad extractionem etiam ferri mutationem in chalibem refert, cuius operationem describit, insimulque varias compositiones pulueris, quo ad chalibis productionem vtuntur, communicat. Inter mixturas ab vna, quae ex quatuor partibus fuliginis, carbonum et cinerum, singulorum partibus duabus et salis communis parte vna constata fuit, ab alia dein, quae sedecim partes sanguinis exsiccati, octo carbonum, sex cinerum et quatuor salis communis continuit; ab alia porro, quae ex cornuum bouinorum comminutorum partibus octo, cinerum partibus quinque et carbonum qua-

tuor composita fuit; ab alia tandem, quae tres partes sodae, quinque carbonum et octo rasurae co-
num habuit, non spernendos se vidisse effectus,
Noster perhibet.

p. 99. Non incongrue solutioni humidae Noster adiungit fusionem, quippe quae, ut constat, solutio
ea quoque vocatur. Plures quidem, quae in hu-
mida solutione occurrunt encheireses, huc quoque
spectant, sed prostant praeterea substantiae, quae
nonnullis corporibus, difficulter fundendis additis,
eorum fusionem iuvant et fluxus appellantur. Ca-
terum corporum quorundam mixtionem calore ab-
terari, alia vero non mutari, recte monet, hisque
breuiter indicatis granulationis encheireses tradit;
posthac ea, quae circa siccam solutionem fossilium
notanda sunt, recenset. Experimenta, quae illu-
strationis gratia inserere, Nostro placuit, orichali
praeparationem, eliquationem plumbi ex cupro,
hepatis sulphuris praeparationem, sulphuris com-
positionem, antimonij solutionem in alcali, tandem
que tinturas antimonij tartarificatae praeparationes
sistunt. De hepate sulphuris notat, istud, cum in
aqua solvatur, fontium, qui sulphur vehunt, ratio-
nem illustrare, simul autem patere, *quod foetoris in
fontibus absentia, nec sulphur in eis contineri, certis-
me doceat.* Praeterea alcali ex hac vnione cum sul-
phure maiores vires soluentes acquirere, dictique
salis vnionem cum sulphure non ab acido, sed a prin-
cipio inflammabili pendere, asserit.

p. 116. Destillationem Noster, ut solent, ratione vaso-
rum in destillationem per adscensum, ad latus et
per descensum, respectu subiectorum autem in hu-
midam et siccam distinguit, et abstractionem et re-
ctificationem species eius esse, monet. Destillatio-
nem vitrioli primo loco exponit insimulque plures
quae cum eo instituuntur, operationes describit.
Sic tartarum vitriolatum, acidi vitriolici cum oleo

tere-

terebinthinae mixtionem, acidum vitriolicum dulce,
vitriolum martis coeruleum et album, turpethum
minerale, sal ammoniacum secretum GLAUBERI,
solutionem lapidis calcarei in acido vitriolico et sa-
lem sedatiuum HOMBERGII describit, eaque prae-
parandi rationem, vires quidue doceant, tradit.
De sale sedatiuo HOMBERGII notat, eum, quod
sublimari possit, neutiquam volatilibus adscriben-
dum esse, eundemque valde leuem, ratione mere
mechanica ab aqua eleuari, siquidem per fusionem
non in auras pellatur, sed in vitrum abeat; cete-
rum vires eiusdem medicas a viribus boracis ne-
quaquam differre, Cl. Auctor vix dubitat. Ad de-
stillationem acidi nitrosi progreditur Cl. Auctor, qua p. 144.
exposita, nitrum regeneratum et nitrum flammans
considerat, vbi huius occasione notat, alcali vola-
tile ab edulcoratione naphthae nitri reliquum, si ad
siccitatem destilletur, flammam, quae omnem vaso-
rum apparatus illuminet, sine tamen detonatione,
emittere. Posthac naphthae nitri, spiritus nitri dul-
cis, mercurii praecipitati rubri, crystallorum lunae,
lapidis infernalis et phosphori BALDUINI prae-
parationem tradit, vltimoque acidum nitri, a solidis
animalium partibus abstractum, non raro fulmen
constituere, perhibet. His de nitri acido expositis,
ad salis acidum se conuertit et de eius destillatione,
insimulque de sale mirabili GLAUBERI, de acido
salis saturato, nitro cubico, acido salis dulci, aqua regis
et tandem de quartatione agit. His aceti destillatio-
nem, eiusque concentrationem, sacchari saturni, aceti
dulcis et terrae foliatae tartari praeparationem adne-
dit, dein tartari destillationem explicat, tum vegetabi-
lum longe plurimorum, insimulque formicarum et
plantarum, flore tetrapetalo ad tetradynamiam LINN.
pertinente instructarum, destillationem exponit, vbi
notat, sal alcali volatile, ex dictis vegetabilibus obtinen-
dum,

dum, ex iisdem non produci, sed vere educi, idque ex
probare annitur, quod eiusdem effectus in planta
teggerrima, et acris horum vegetabilium sapor et
dens eorundem atque alcalinus quidem odor, et spi-
ritus, leni etiam calore ex eis secedens, obseruentur.
Porro partium animalium destillationem, alcali vo-
latilis ex sale ammoniaco, et oleorum odororum ex
vegetabilibus separationem et oleorum odororum
docimasiam, aquarum destillatarum rationem, olei
vnguinosi abstractionem a terris, olei animalis
P E L I I praeparationem, denique phosphori vine
destillationem communicat.

P. 197. A destillatione ad sublimationem Noster transit,
cuius rationem in vi caloris quaerit, quae corpus
dilatet et eas partes, quas siue ex aggregatione, siue
ex mixtione soluere potest, secum in superiora, quae
calor continuo tendit, rapit, et, hac ipsa vi immu-
nuta id, quod in altum duxit, ad solidum, quod of-
fendit, adpellit et sublimatum format. Primo cam-
phorae depurationem docet, quam acido copiosiori
quod recepit, a reliquis oleis aethereis siue odoratis
differre putat. Huic benzoes et succini analysin
iungit, cuius sal cum Cl. P O T T ad vegetabile re-
fert, tuncque notat, olea acidis arctius vnita, esse
cere, vt sub forma solida, destillationis ope, ob-
neantur. Postea sulphuris ex sua gleba separa-
tionem eiusdemque depurationem describit, cui vires
roborantes tribuit, quas ex eo, quod sulphur extus
admotum, materiem ad cutim haerentem, repri-
mat, probare putat. Ad arsenici ex sua gleba se-
parationem, et mercurii sublimati praeparationem
progreditur, dulcemque mercurium ad drachmam
dimidiam per se purgandi scopo exhiberi posse, asse-
rit, tuncque reuificationem mercurii ex amalgamato
docet. Lunam corneam ex argenti comminuti parti-
bus tribus et mercurii sublimati partibus quatuor, re-

tortae commissis, Noster parat, hocque experimento acidum salis maiorem cum argento, quam cum mercurio, habere affinitatem, probare autumat atque effectum, quod argentum, acido salis vnitum, facile fluat et ex crucibulo in auras abeat, a vaporibus acidi elasticis, metallum secum in auras ducentibus, deriuare, nullus dubitat. Cinnabaris compositione descripta, monet, eandem puluerisatam saepe minio adulteratam, vendi, hinc ex medicina puluerisatam reici, vel si ad medicamenta adhibeatur, prius cum aceto, siue cum acido nitri digeri et digestum edulcorari iubet. Tandem flores salis ammoniaci martiales parandos docet, et ferri volatilisationem mere mechanicam hic esse, neque ex hoc experimento solutionem radicalem metallorum expectari posse, arbitratut.

Calcinationem, recepto more, in siccam et p.218. fluidam Noster distinguit et ad eam, vt solent, vstionem, tostionem, vstulationem, incinerationem, calcinationem stricte sic dictam, detonationem, decrepitationem, fumigationem, caementationem, praeparationem philosophicam et extinctionem lapidum ignitorum refert. De calcinatione stricte sic dicta Noster notat, ei omnia corpora metallica, praeter aurum et argentum, obnoxia esse, hinc in his principii inflammabilis cum terra vitrescente nexum firmiorem esse, quam in reliquis metallis, coniicit. Experimenta, quae ad illustrandam hanc doctrinam a Nostro adducuntur, ad salem alcali fixum, ad alcali causticum, tincturam tartari, nitrum fixum, fluxus ad docimasiam glebarum metallicarum, pyrophorum, salem polychrestum, argenti depurationem per nitrum, calces antimonii per nitrum, tincturam antimonii acrem et tincturam metallorum, calcinationem plumbi et calcem antimonii pertinent. Notamus ex his, Cl. Auctorem alcali caustici:

sticitatem non a principio inflammabili deriuare, sed in imminuta ratione aquae ad terram quaerere. Quo magis enim ratio aquae ad terram decreseat, eo magis salis aquae cupiditatem augeri, eo citius idem et aquam ex aere haurire et gluten fibris animalium eripere, eas in modum ignis destruere, sicque causticos effectus edere, Noster dicit. Argenti depurationem per nitrum describens optat, vt labor illa ulterius perficiatur, quo perfecto taediosum cupellationis artificium ex docimasia proscribi forsan posset, autumat. Antimonio diaphoretico, quod non ex tribus, sed ex duabus partibus nitri et vna antimonii parat, ob substantiam drasticam cicuratam, resoluentes et diaphoreticas vires adscribit, licet ROSA HAAVIUS calcem hanc inertem immo noxiam reputauerit. Calcinationem plumbi ostendens quaerit, cur hoc metallum aeque ac stannum et ferrum, dum coloris principio priuantur, colorata demum euadant? videtur hinc Cl. Auctor illius sententiae esse, ac si principium inflammabile ne fortissima quidem calcinatione a terra vitrescente abigeretur, sed igne motum alium situm acquireret. Carbones autem, cinnabarim, nitrum fixum, alcali calciatum etc. tale quid suspicari facere, recte monet.

P. 240.

Ad declarandam praecipitationis rationem variis Noster communicat experimenta, quorum primum lactis sulphuris praeparationem tradit; alterum sulphur antimonii inscribitur, quod, ad MEUDERI modum paratum, prae reliquis Noster commendat. Decoquitur nimirum hepar antimonii cum aqua. Decocto, per filtrum traiecto et per aliquot septimanas reposito, fundum petit pulvis, a MEUDERO sulphur antimonii impurum dictus; liquori superstiti decantato affunditur acetum, quo facto pulvis secedit aurantius, qui sulphur auratum antimonii vocatur. Hoc sulphur, reliquis anteponendum, securum

curum esse remedium resoluens et ad prima contra morbos inflammatorios aliosque chronicos remedia pertinere, Noster autumat, nec reliqua, cum per acidum vegetabile auctas vires vomitorias habeant, ad internos vsus commendanda esse, innuit. His experimenta de puluere carthusianorum, mercurio vitae, extractione resinae ex vegetabilibus, magnesia nitri, auro fulminante, purpura minerali, argenti depuratione per acidum salis, aqua forti praecipitata, scala affinitatis acidi vitriolici, praecipitationibus mercurii, faturno cornuo, pigmentis ex coccionella et coeruleo Berolinensi adnectit, horumque productorum vsum multiplicem notat.

Praecipitationi, humida via peragenda, non p. 264. sine ratione iungit reductionem, quippe quae non raro praecipitatio sicca appellatur. Cum ad hunc laborem non nisi corpora metallica recipiantur, et plerisque metallis sulphur adhaereat, ita, vt metallicam formam exuant, nunquam recuperandam, nisi istud separatum fuerit, Noster ideo scalam affinitatis sulphuris praemittit, antequam experimenta de reducendis metallis communicet. Quod ad experimenta attinet, primo glebae plumbi feracis et glebarum plumbi docimasiam tradit, dein de reductione ferri ex suis glebis et regulo antimonii agit, tum auri depurationem per antimonium aurique fulminantis reductionem docet, vbi notamus, Cl. Huchorem, cum acetum supra calcem auri destillaret, hanc fulminandi vim amittere, obseruasse, idemque de alcali volatili expertum esse. Porro tunae cornuae reductionem, ad methodum Cl. WARGGRAFII cum admixto sale ammoniaco et alcali fixo et mercurio instituendam, tradit et commendat, vltimoque calcis zinci reductionem, ab eodem Viro Cl. communicatam exhibet.

Ad

p.276. Ad vitrificationem progreditur Cl. Auctor, cuius producta in tres classes diuidit. Substantiae enim hoc labore productae, si pellucidae sunt, vitra, si semipellucidae, porcellanae, sique a calce quaedam metallica profundius tinctae apparent, scorissae appellantur. Doctrinam hanc exemplo vitri antimonii et vitri saturni, dein cupellatione, et gemmarum artificiales parandi modo illustrat.

p.286. Ultimo loco de fermentatione Noster agit, et vinum, spiritus vini et alcohol eiusdem, quomodo obtineantur, docet: hisce experimentis alia, quae crystallorum tartari, tartari tartarifati, qui a Nollum tartarus solubilis vocatur, salis polychresti SAIGMUTTE, tartari chalybeati et tartari emetici praeparationem tradunt, adnectit; posthac vero acetificationem, denique putrefactionem exponit.

X.

Dissertatio inauguralis de fatis variolarum infectionis in Suecia, Auctore IOANNE ANDREA MURRAY. Stockholmiensi. Goettingae, 1763. 4to pl. 5½.

Cum scripta, quae in Suecia variolarum infectionis artem commendandi causa edita fuerunt, apud externos, ob linguae rariorem extra patriam notitiam, haud ita cognita sint: Cl. Auctor, ea quae ipsi de illo argumento vel ex scriptis publicis vel ex litteris, a celeberrimis medicis ad eum missis, innotuerunt, in hac dissertatione sedulo congeffit. Ipsa vero in tres diuisa est sectiones. Quarum prima de indole variolarum in Suecia grassantium agit, secunda successum infectionis in variis regni prouinciis ad finem circiter anni 1761 exponit, et tertia tandem scripta de variolarum infectione in Suecia edita recenset.

Tapa

Tanta vehementia variolae in Suecia saeuire solent, quae omnino ad earum insitionem tentandam impellere possit. In hoc probando, quamuis Cl. Auctor non ad antiquiora tempora regrediatur: testimonia tamen quaedam virorum, qui adhuc vita fruantur, fide dignissimorum, collegit. Obseruat enim Ill. ROSENIUS, annis 1744 et 1750. Vpfallae perniciosum nimis et malignum variolarum genus inualuisse. Eodem redit Epidemia variolarum Encopienfis, a Cl. BERGIO in historiis de morbis epidemiis descripta. Nec benignioris naturae fuerunt variolae, quum sub finem anni 1754 ad Fennos transmigrarent. Quae Stockholmae anno 1755. 1760 et 61 aegros vexabant variolae, pariter malignae indolis fuerunt. In ditione Calmariensi ferme quotannis variolae tanta cum vehementia saeuunt, ut plurimi exinde pereant. Et in Norrlandia anno 1760 tantam stragem fecerunt, ut quibusdam in locis tertius quilibet homo vel quartus interiret. Optimum vero vehementiae variolarum in Suecia testimonium peti poterit, ex Ill. WARGENTIN, Equitis et Secretarii Regiae Academiae scientiarum Suecicae, disquisitione, de commodis, quae ex annuis nascentium et morientium diptychis redundant. Ex hac enim constat, quintam fere hominum partem, quibusdam annis, variolis in Suecia iugulari. Cui adhuc accedit testimonium Cl. SCHULZII, qui numerum 9000 hominum, singulis annis variolis defunctorum, tanquam medium, iuxta obseruationes plurium annorum, ex diptychis erui dixit. Haec igitur variolarum vehementia Suecos monuit, quo insitione vitae, et integritati ciuium consulerent. Idque eo magis, cum recentiorum in obseruando sollertia ne vnum quidem casum inuenire poterit, qui documentum iterati verarum variolarum accessus praeberet. Ideoque sententia Cl. SIDORE, qui

qui in Tractatu de variolis et morbillis, non
rum esse inter septentrionales populos Suecos, De
nos, etc. bis, ter, quaterue, variolas vnum
demque hominem inuadere, asserit, per experimen-
tiam plane sit refutata.

His expositis, Cl. Auctor in sectione secunda
dit, quaenam variolarum infitionis artificium in Sue-
cia habuerit initia, quae incrementa, et quis de-
num nouissimus eius sit status. Cl. HAARTMAN-
NUS, quantum scire licet, primus fuit, qui va-
riolas in Suecia iniecit. Factum hoc est Aboae an-
ni 1754 die 19 Nouembr. in Cl. LECHER Prof. Me-
dici, filia, et felicissimo quidem cum successu. No-
minus fausto euentu vsus est Cl. AURIVILLIUS
Medicus regius et Professor, qui paullo post Vpsaliae
experimentum instituit. Quemadmodum vero tenet
esse solet rei nouae cuiusuis et insolitae initium,
nec huic adeo felicem esse contigit, vt cuius finis
probaretur. Reduce autem Cl. SCHULZIO
itinere, quod Sacrae Regiae Maiestatis iussu, im-
pensisque publicis, vt, quidquid ad variolarum in-
fendarum artem spectaret, addisceret, in Angliam
cerat, incrementa cepit haec variolas excitandi me-
thodus magis conspicua. Schediasma enim, quod
anno 1759 de nosocomio, secundum Londinensem
formam, in infitionis vsum Stockholmiae adorna-
do conscripsit, illustre illud collegium, cui regi
auctoritate sanitatis cura commissa est, non solum
probauit, sed et, vt typis statim vulgaretur, adiecit
cohortatione, vt quisque ciuium quantum vellet pe-
cuniae ad hunc egregium finem erogaret, curauit.
Quo facto, ordo ille, qui fabrorum murariorum libero-
rum nomen adsciuuit, tam Gothoburgi, quam Chri-
stianstadii nosocomia in hunc finem adornauit. Or-
dinis vero, qui Stockholmiae est, eiusdem nominis
iussu et impensis Cl. SCHULZII anno 1761 die

9 April. in 37 infantibus insitionem perfecit. Aequalis apud omnes et singulos successus fuit, quamvis nonnulli vermibus et auris ulcere laborassent, alios vero paullo ante hydrops anasarca et tertiana tentauisset. Quinque horum fuerunt, quos ob cicatrices ex variolis iam semel superatis conspicuas, tentaminis tantum causa insitioni subiecit: in his tamen, filis etsi mutatis, nullus morbus excitari potuit. Eidem Cl. SCHULZIO intra quinquennium 123 infantibus, inter quos et de procerum regni et purpuratorum prole fuerunt, arte illa adiumentoque contigit. Inter hos 16 fuerunt, qui, renouata insitione, a morbo immunes manserunt. Qui vero manu Cl. ACREL Stockholmiae variolas sibi insari passi sunt, numerum 29 constituunt, et Cl. BERGIUS 19 numerauit. Sed nec ceteros, qui ex metropoli insitionem exercuerunt, spes frustrata est. Summa enim eorum, qui ab anno 1756 Wastiae Cl. WASTII curae demandati fuerunt, ad 89 ascendit. Idem Medicus nuperrime in bobus insitionem, pure ex bubonibus internis collecto, ad praecauendam luem iis communem instituit; de experimenti autem euentu nihil adhuc constat. Cl. WESTMANN 32 infantes, quibus variolas Gothoburgi insiuit, indicat. Cl. HAARTMANNUS ab anno 1754 Aboae 13 infantibus insitione prospexit. Hic ob filorum recentium inopiam, in 4 infantibus crustis pustularum sibi Helsingforsia, ubi malignum variolarum genus vigeat, transmissis, ope roguenti digestiui et cantharidum morbum excitare coactus fuit, exitu tamen faustissimo. Cl. WISLTERUS 20 exhibet, in quibus Hernosandae insitionem suscepit, cui iungendus est Cl. D. et Math. LEONARD SCHULZ, qui Arosiae 6 infantes eidem operationi felici cum successu subiecit.

Hicce in sectione tertia Cl. Auctor recensio-
scriptorum, quae hac de re in Suecia edita fuerunt
subneclit. Sunt vero praeter exteriorum quaedam
scripta in linguam Suecicam translata, Cl. BRUGER
et SCHULZII obseruationes, quae in actis Aca-
demiae Regiae Scientiarum Suecicae reperiuntur: non
libellus ille, res medicorum Prouincialium in
Suecia superioribus annis et speciatim inde a com-
itiis anni 1756 gestas comprehendens, ex quo Cl. Au-
ctor numerum et nomina eorum, qui in sectione vltima
petiit. Praecipue vero notari meretur libellus, quem
Ill. Eques ROSEN DE ROSENSTEIN anno 1758
in calendariis Suecicis concinnare coepit, cuiusque
sectio nona seu vltima in calendario anni 1759
currit. Titulus est: *Vnderrättelse om lantafse
at genomgå kapporna.* Huic adhuc iungendum
Cl. SCHULZII opus, quod inscribitur: *Berättelse
om koppers ympande, öfverlämnad til högloflige Kongl.
Sundhets-Commissionen. Stockh. 1756* et quod in pro-
ptuarii Hamburgensis 1ma et 2da voluminis 2a
parte a Cl. Nostro Auctore germanice redditum
peritur.

XI.

IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER, Phil.
Doct. et Ecclesiae Evangelicae Ratisbon. Me-
nistri, Sereniss. ac Potentiss. Regis Danicae
Norwegiae a Consiliis, Gymnasii academici
Alton. Prof. Honorarii, Acad. Nat. Cur.
Berolin. Roboret. et Monacens. Societ. Li-
ter. Duisburg. Teuton. Goetting. et Lib.
Art. Lips. Socii, Academiae Parisiensis
epistolarum Commercio, Fungorum, qui in
Bauaria et Palatinatu circa Ratisbonam nascun-
tur,

cur, icones natiuis coloribus expressae. Tomus I. Auspiciis Academiae Electoralis Bauaricae Monacensis. Ratisbon. typis Zunkenianis, 1762. pl. 4. tabb. C. c. effig. Auctoris. Tomus II. c. indice. ib. 1763. pl. 5½ tabb. C. 4to regal.

D. IACOB CHRISTIAN SCHAEFFERS *nattürlich ausgemahlte Abbildungen Bayrischer und Pfälzischer Schwämme, welche am Regensburg wachsen. Erster und zweyter Band.*

Vt nullae plantae perscrutando atque internosciendo varietates a suis speciebus sint difficiliiores, quam eae, quae ad nudas seu cryptogamiam LINNAEI pertinent: sic laudatissimum eorum semper fuit institutum, dum omnem operam nauarent, expressis imaginibus accuratisque descriptionibus tam intricatas plantarum species illustrare. Quis erit, qui non admiraretur DILLENII de muscis opus utilissimum, MICHELI, GLEDITSCHII aliorumque de fungis descriptiones? Quare gaudio quasi perfundimur, cum splendidissimum de fungis librum a summe venerabili SCHAEFFERO conditum peruoluimus. Delectant delineationes, delectant colorum pulchritudines, et accuratiores inde etiam sunt descriptiones, sed de his postea dicemus.

Laudatum opus duobus constat tomis, quorum prior primum fungorum genus sub nomine agaricorum numero 89 continet. Alteri tomo paulo amplior praefatio ea, quae in priori occurrit, praefixa est; ibi commemorat Cl. Auctor academiam Electoralem Bauaricam Monacensem non solum pri-

mam huius operis excudendi praeuisse occasionem, sed etiam primi tomi editionem perliberaliter adiuisse; alterius vero tomi promulgationem rerum quarundam interuentu suis propriis sumptibus procurasse. Cum illud fungorum genus, Clathro dictum, in Bauaria et Palatinatu inueniri non poterit, genus hoc nominatum in altero tomo desideratur. Quem ergo defectum in extrema tabula, in quibusdam fungis depictis, quodammodo explent. Sunt illi ex agaricorum genere, ligno quandoque insidentes; ex his idem colligit, quod iam a Cel. NAE O in Flora Lapponica pag. 353 est monitum; scilicet praesentiam et absentiam petioli, non magis quam figuram pilei aliarumque partium, in eodem genere et specie fungorum praebere characterem essentialem. In fine praefationis isagoge in historiam fungorum, vberiorque fungorum historia proxima aestate promittitur. Nostrum est, ut Auctori vitam et vires ad finiendum hoc laudabile institutum sincere adprecemur.

Quae in altero tomo conspicienda sunt fungorum genera, haec sunt: Boleti numero 26; Hydri 8; Eluelae 20; Clauariae 9; Pezizae 4; Lycoperidia 10; Mucorea 4; Phalli 2.

Videamus nunc paucis descriptionum et imaginum modum et rationem. Quaelibet tabula praebet vel peculiarem speciem vel eius varietatem. Adspectabilis est superior pilei pars atque inferior, conspiciuntur fungi dissecti, euoluti, vix euoluti, magnitudine coloreque differentes. Delineata sunt fungorum semina, nudis et armatis oculis conspicienda. Interdum monstrosus eorum habitus depictus est. Descriptio cuiuslibet tabulae a latere in opposita pagina adiecta est, quae num semper legibus botanicis conformis, sententiam nostram suspendimus. Exemplo esto haec: *Agaricus quintus est fungus optime esculentus*.

tus, bicolor
carnosus to
fugulo, u
Brazding.

Descri
plicatio.

splendido
ad alios p

ries allegat
dignus est

partio q
uis a doct

laudes tan
optaremu

ben posse
Cl. Aucto

fortitan,
speranda

quandog
ueriae tr

rietatib
runt Tene
dam, cla

renuerabil

De nonn
tur.

TRO
8 pag

it. epist
li regio

publicum

tur,

tus, bicolor interdum tricolor, plerumque solitarius, carnosus totus lacteus, mutabilis; petiolo ad basin crassifuscula, velo et annulo carens. Bauaris dicitur Braedling.

Descriptioni semper subiecta est figurarum explicatio. Nihil magis dolemus, quam quod in tam splendido et admirando opere, nulla synonyma, nullae ab aliis praestantissimis viris constructae descriptiones allegatae reperiantur. Qui omni laude semper dignus est liber hic, ea longe dignior esset, si comparatio quaedam Cl. Auctoris descriptionum cum aliis a doctis viris iam datis esset facta. Absit, ut laudes tanti viri vlllo modo diminuamus, ut potius optaremus, ut liber hic excellens omnibus, quoad fieri posset, numeris esset absolutus. Verum cum Cl. Auctor fungorum aliquam promiserit historiam, forsitan, quae nunc desiderantur, in optata historia speranda erunt. Nobis quoque videtur, quod quandoque fungorum species velut peculiare et diuersae traditae sint, quae, ut opinamur, melius pro varietatibus essent habendae, exemplo esse poterant Tom. I. tab. 7 et 8 etc. porro lycoperda quaedam, clauariae etc. Sed haec omnia pace summe venerabilis viri dixerimus.

XII.

De nonnullis plantis, quae pro venenatis habentur. Observationes, et experimenta a PETRO ROSSI Florentiae instituta. Pisis 1762. 8. pag. 66.

Epistola ad IOANNEM LAPI, in nosocomio regio sanctae mariae nouae botanices lectorem publicum data. Primum experimentum, cum toxic-

- P. 5. *xicodendro* institutum est, cuius externe applicatus cuti succus pruritus et inflammationes excitat. Interne itaque succum cum carne canis comedendum dedit, unde leui conuulsione affectus est, sed altero die reconualuit. Eidem itearum exhibitus succus expressus solus vel cum carne, vel cum radice nihil mali, nec minimum quidem fecit. Idem effectus, dum in venam cruralem succus infundetur, vel dum in galli ingluuiem contusa radix detruderetur.
- P. 10. Post haec tentamina facta sunt cum *solano* in canibus, quibus non solum ingestus fuit succus, sed etiam in abdomen infusus, leuissimis autem turbis exceptis, nulla periculosa excitauit symptomata, eadem repetita sunt in gallis, pullis, auium.
- P. 15. simillimo effectus. *Cicutam* deinde, quae nostris temporibus adeo laudatur, experturus, duobusque exemplis in iuniori femina, in cancro aperto mammae, et in vetula in scrophulosis tumoribus, continuato etiam usu nullam sanationem videns, canis sano ceteroquin, porrexit succi uncias duas et vltra, sed sine omni mutatione; succus fermentatus, admodum foetens, digeritur ab eodem sine incommodo; immo radix deglutitur sine ullo inflammationis signo. Pullus unciam vnam et dimidiam succi expressi sine veneni nota accipit. Etsi vero multa dentur auctorum testimonia, quae *cicutam* et reliquas adductas plantas venenatas ostendant, quum acres succos contineant, non tamen obijci debere asserit Cl. Auctor, ac si hominibus magis, quam aliis noceant animalibus. Rusticorum est opinio, erum gallinas et sues necare, boues saginare. Experimentum cum duobus gallis et pullo susceptum respondit dictis, sed in cadaueribus nullum veneni indicium, ingluuiem potius ab intumescensibus hisce seminibus, quae ob durum corticem digeri non poterant, facta reperiatur. Inde mortis causa.

Refellit
esse in
tatis con
data sit
morbi
tamina
possit.
ster, h
plantar
penden
rum ca
stor, c
credidi
minan
sentior

Obse
le

Obse
in

A
i
seulum
tice fo
cas fac
quae
rum,
tuor r
vi prin
quater

Refel

Refellitur quoque sententia BROGIANII, venena esse in proportionem inuersae magnitudinis et tenuitatis corporis viui, cui exhibetur, nisi forte in dosi data sit differentia. Valet contra venena aliquid morbi indoles et consuetudo, sana erant ad tentamina electa animalia, vt contra eapropter dici nil possit. Inde tamen neutiquam fluere arguit Nostrer, hominibus innoxie dari posse, etsi saepe vis plantarum a solo, quibus increscunt, et climate pendeat et varia reddatur. In efficaciam autem harum causarum se inquisiturum esse promittit Cl. Auctor, cuius libellum ea propter adducendum esse credidimus, quo in plantarum etiam virtutibus examinandis et celebrandis nullum studium atque attentionem praetermittendam esse pateat.

XIII.

Observations sur l'écorce des feuilles et pétales A Geneve 1762. 12. pl. 4.

i. e.

Observationes de cortice foliorum et petalorum in plantis.

Auctor huius libelli, Cl. H. B. DE SAUSSURE, incitatus potissimum Ill. HALLERI, cui opusculum nuncupavit, approbatione, novas de cortice foliorum studiose institutas observationes publicas facere non dubitavit, quum in iis quaedam sint, quae ad meliorem functionum, a foliis peragendarum, explicationem pertineant. Ita vero ad quatuor momenta omnem suam reduxit tractationem, vt primo capite de foliorum petalorumque cortice, quatenus folis sensibus cognoscitur, secundo, quatenus

- tenus per microscopia intelligitur, *tertio* de *rete* cortice deprehendendo et *quarto* tandem de *glandulis* corticalibus differat. Folia plantarum, horum taliter disrupta, ostendunt membranam gryseam, nuem et fere pellucidam, alii epidermidem dicunt. Haec est cortex foliorum, color per morbos mutatur, quandoque maculas habet, quarum tamen des aliquando profundior et in parenchymate. In cyclamine solum cortex coloratus deprehenditur. Adhaeret autem ille non in omnibus eadem tenetate, nec simili modo in vtraque folii superficie. Petalorum cortex saepius coloratus existit. Iste ille pilos continet; singularis quoque est propria corticem, si detrahatur, sese cito introrsum replicare. magis in foliis ac petalis, sin exsiccat, contrariam se retorquet partem. Ex quo concludit Cl. Auctor, duo vasculorum systemata includit.
- p. 13. Calor hanc conditionem accelerat, nisi sit humiditas, qui actionem impedit, prius etiam fit, si folia quantum marcescunt. Elegit autem, quo microscopio curatius rem detegeret, folia *digitalis*, *calycis linearibus acutis*, *flore venoso*, *maculoso*. Microscopium adhibuit compositum, variasque lentes, vidit in membrana huc puncta obscura parva, quae oblonga conspiciebantur et corticem pertinere sistebant foraminibus inaequalibus, variae figure inerant his fila opaca, tortuosa, quae rete irregulari efficiunt; ad singulam aream sex fila accedebant, ipsa area vero membrana semipellucida luteola occupatur: id est *rete corticis*, corpora oblonga sunt *glandulae* et membrana externa est foliorum epidermis. De his itaque partibus seorsim exponitur.
- p. 28. In rete corticis primo ad formam arearum respiciendum est, quae vel in foliis diversis, vel in eiusdemque partibus discrepat. Regulares magis sunt in superiore quam inferiore parte foliorum, angustiores

fiores et longiores sunt versus petiolum, quam versus
 suam mediam et anteriorem partem, rectis ex lineis
 consistunt eae, quae supra maiores nervos ponuntur. p. 34.
 Forma tamen arearum, etsi plerumque ex sex filis
 consistit, non semper est hexagona, plerumque ex
 rectis lineis facta, sic, ut possis plantas distinguere in
 eas, quae habent areas longas, lateribus rectis, et eas
 quae habent tortuosas areas. Attamen difficillimum
 utique foret, ex hac conditione genera et species
 plantarum determinare. Filamenta porro, quae
 areas conficiunt, quoniam transparent et inter se
 anastomoses faciunt, apte pro vasculis habentur, ob
 pelluciditatem lymphatica dici merentur. In aliis p. 40.
 vero plantis inflexa, in aliis cylindrica apparent, et
 ad epidermidem magis, quam ad parenchyma vel
 alias partes adiunguntur. Sub hoc reticulo autem
 aliud constituitur, quod parenchymaticum vocat
 Noster, ex vasculis maioribus amplioribusque areis
 compositum. Cortex petalorum fere eadem omnia p. 46.
 similiter habet, nisi quod vasa, ut in borragine, ma-
 gis spiralia appareant. In cortice *cataputiae*, nu-
 merosa inveniunt puncta lucida, obscuro circulo cir-
 cundata, deinde in aliis, vasa, ut vult Cl. DU Roi,
 transpirationi destinata, certe non sunt, quid
 autem sint, per tentamina omni data opera cognosci
 non potuit. Glandulae corticales non tantum ad p. 60.
 retis descriptum adhaerent, sed etiam fibra vel vasculo
 circumambiuntur, ita tamen, ut intervallum super-
 sit. Figura earum ovalis et oblonga est, et vasculi
 circumueuntis elliptica, cum quo etiam vasa retis
 communicant. Ex glandularum extremitate vidit
 etiam exire vasculum, subtile, rectum, quod ad
 vasculum circumueuns properabat. Adfunt autem
 in omnibus foliis et in solo eorum cortice, singula-
 res ellipses in Cannacore occurrunt. Varios itaque p. 71.
 in glandulis apparatus, vasorum, eorumque inflexus

decursus haud obscure significat, eandem esse ac glandulis animalium vtilitatem, secretionem scilicet et praeparationem succorum. Etenim est inter lenitatem foliorum et glandularum pelluciditatem ad perfectionem relatio: in sano folio egregie pellucet, sed opaciores, immo obscurae, in adfecto eundunt. An transpirent succos, cum Cl. GUETTARDO non arbitratur Noster, quin potius eundem refutat, et glandulas corticales ad vascula absorbentia refert. Quod autem nec haec sine limitatione ponenda sint, ex varietate situs glandularum, in foliis etiam arborum, apparere videtur, quippe quibus in superficie foliorum inferiore tantum concessa esse voluit Cl. BONNETUS, sed etiam superiores

- p. 82. Iuniperi, et solam tales habere reperit Cl. AUCOUR. Hinc aliquando excretionis officium in se suscipiunt, probatur exemplo Nymphaeae; elaborationi succorum inseruiunt: Sed petala iisdem plane destituuntur, ut ea propter in hoc defectu evidens quaedam petala distinguendi nota sit: acceperunt autem illa in singula corticis area vesiculam, papillam conicae similem, pellucidam, coloratam: a quibus non tantum color petalorum dependet, sed etiam glandulas globulares GUETTARDI earumque pediculos insertos habent. Nos vero utique conuincimur, hanc etiam ad foliorum usum perspicuum dum non parum facturam esse disquisitionem.

XIV.

De hydropo articulorum, Dissert. inaugural.

Auctore GEORGIO HAFNER Sueuo Fil-
lenbacensi. Nosocomii Pazmariani Chirurgo.
Vindobonae 1762. 4. pl. 5².

Morbi huius haud ita levis quidem accurata de-
scriptio, et naturae, sedis causarumque eius
dota peruestigatio, nec non curandi metho-
dos, propria experientia Cl. Auctoris firmata, te-
stantur omnino, quantum Auctoris in diiudicandis
morbis sit ingenium, quantusque in adplicandis re-
mediis attentus animus. Nos qui scriptum hoc
consideratione dignum iudicauimus, praecipua eius
momenta breuiter recitemus. Quidquid linimen-
tum illud in articulorum cauis contentum, liquo-
rem Hauersianum dictum, praeternaturali modo
accumulare, mutare, stagnantemque efficere potest,
illud causam proximam hydropis articulorum esse,
Cl. Auctor affirmat. Tales hydropicos tumores, in p. 7.
variis quidem articulationibus, nullibi tamen fre-
quentius, quam circa genu obseruauit. Suspi-
catur putat, ossa valde lata, et ligamentum capsu-
lare, quod hoc loco maximum est, minori sua resi-
stentia, faciliorem distentionem admittere posse.
Ipsam humorem, inciso tumore, varium, nunc
limpidum, nunc flauum, ichorosum, viridescen-
tem, et leni caloris gradu inspissandum Cl. Auctor
reperit. Omnes causas morbum hunc generantes,
in duas dispecitur classes, ad quarum primam omne
refert, quod liquorem Hauersianum maiori, quam
naturali, copia secernit; ad alteram, quod humore
mutato ad articulorum caua deponendo, tumorem
hydropicum efficit. Augeri humorem articulare,
aut si plus secernitur, quam resorbetur, aut, si iusta
quan-

quantitate secretus, parcius vel prorsus non refer-
betur, Auctor putat. Multiplicationem secreto-
nis huius, auctis vniuersae secretionis causis adhi-
bit, impeditam vero resorptionem, dum in ipsa ve-
fis, si laxa sunt, paralytica, callosa, et obstruc-
tum in humore viscidiori reddito, haerere, iudicat.
Altera causarum classis, quae scilicet praeter naturam
humore articulorum caua replendo, hydropicis ty-
moribus oriundis oportunitatem praebent, varii

- p. 10. praegressos sistit morbos, vt sunt: variolae, mor-
billi, scorbutus, venerea lues, rachitis, rheumatismus
et arthritica diathesis, quae mala, cum vniuersis
corporis humoribus peruersam mutationem concu-
lient, liquorem etiam articulorum acrimonia obnu-
uunt. Curiosum est, quod Cl. Auctor refert, ar-
ticulorum hydropem, in loco, quem semel occupa-
uit, permanere, nec vt aliae hydropis species, in
vna in alteram corporis partem transmigrare. Sym-
ptomata, hydropi genu accedentia, haec obser-
uauit. In motu sentitur dolor, partemque af-
fectam circumdat tumor, cuti plerumque concolor
et mollis, et pressioni ita cedens, vt ipsi femoris
condyli tactu possint percipi, qui ad tantam saepe
magnitudinem increscit, vt duos tresue pollices
p. 12. praepatellam ascendat, et manuum ope leuiter con-
cussus, manifestam vt in ascite aquarum fluctuantem
praebeat. Quod si vero malum fuerit notum
etum, longe peiora animaduertuntur symptomata.
Semper enim humore aucto vera partis luxatio pro-
ducitur, stagnando humore, acrimoniam acquirunt
partesque erodit, inflammatque, aut tandem re-
ceptus reliquam humorum massam inficit, totumque
corpus lenta febre emarcit.

Sunt nonnulli morbi, cum quibus genuum hy-
drops magnam affinitatem habere videtur, e. g.

- p. 15. fungus ad articulum ortus, nec non oedema, et
suppu-

sopporatorius tumor, accurate vero disquirenti, ad-
parabit, morbos hos, ratione sedis, causarum, sym-
ptomatum, curandique methodi euidenter ab hy-
dropogenuum differre. Cura huius morbi, ad quam
Cl. Auctor progreditur, alia est, in recenti, alia in p. 18.
ineterato malo. In recenti morbo aquarum sta-

quantium dissipationem, aquae frigidae affusione,
aut applicatis fomentis ex vino, sale, aceto, vrina,
scordio, ruta compositis, aut ipsa tandem embroche
in aquis mineralibus calidis, tentauit. Cicutae vsum
etiam in fomentis egregium expertus est. In-
terne purgantia hydragoga, diaphoretica, et diure-
tica non neglexit. Quod si vero malum his reme-
diis non cedit, aperiendum esse tumorem Auctor
suadet, hac tamen cautela adhibita, vt vulnus sibi re-
linquatur, nec turundis vel aliis corporibus nimis
applicetur, nec aeri aditus facilis concilietur. Mul-
ta enim Cl. Auctor edoctus fuit exemplis, quanta
incommoda aer ad vulnera penetrans produxerit.

Et primo hydatidum exemplo demonstrat, has an- p. 27.
gusto foramine esse aperiendas, ne aeri ad vulnus

aditus pateat. Eadem enchiresi hydropem sacca- p. 29.
tum esse curandum, cuius tamen aperturam non in-

stituendam esse Cl. Auctor putat, nisi tumor extra
abdominis cauum inter integamenta et peritonaeum
liuerit. In empyemate et vomica ex pleuritide p. 30.
egregium quoque effectum ab apertura parua
facta obseruauit.

Aliter res euenit in abscessibus profundioribus, p. 33.
hor maiori cum vulnere, et quidem longitudinali et

transuersali simul, aperiendos esse Auctor suadet,
cum contextus cellulosus a materia acri reddita, ex-
tus saepius sit destructusque, immo sinus formentur, e
quibus, parua incisione facta, humor non commode
possit educi. In hydropse scroti et pedum, dissipa- p. 35.
tionem aquarum ope fomentorum calidiorum acqui-
siuit.

- fuist. Venae sectionis in rheumaticis doloribus a
hibita funestum euentum in foemina obseruauit.
- p. 36. paucos post operationem dies expirauit. Fistula
ani in foemina 60 circiter annorum, sola iniectione
cicuta facta, perfecte et absolute curauit. Natus
maternos felici cum successu ab Auctore fuisse cur
patos, variis adductis exemplis demonstratur. In
reponendo luxato humero, vsus est Cl. Auctor per
lyspasto pro extensione facienda, pro contraexten
sione vero loro, quod circa pectus adplicatur, et
duabus habenis, quibus praeditum est, ascendens
bus supra scapulam et clauiculam flectitur, et de
p. 40. scendendo loro iterum adnectitur. In pedis et manus
luxatione, praecipue si ossa sunt fracta, repositi
nem leni semper modo esse tentandam, nec pri
reiterandam, nisi dissipata fuerit inflammatio. Au
ctor suadet. Sutures vulnorum non semper nec
sarias esse, Noster fuit expertus, tandemque ob
uaciones addit, de herniis incarceratis, auena
ter tosta, sacculo inclusa, et hernioso loco adplic
ta, curatis. Hanc medendi methodum saepe
proficuum inuenit, quamuis rationem, cur prode
delegere non potuerit.

XV.

*Abhandlungen der naturforschenden Gesell
schaft in Zürich, I. Band, Zürich 1761.
8. Alph. I. pl. 12. tab. aen. 4.*

h. e.

Acta societatis naturae indagatorum Tigurinae.
Tomus Imus.

Collectio haec libellorum a societate, quae Tiguri
staret, facta complectitur, excepta praefatione.

de edendarum commentationum ratione dicitur;
disputationes, quarum summa, quoad fieri po-
terit, nunc paucis indicanda est.

1) Scenam aperit oratio *de societatum utilitate in
augendis vitae humanae commodis ex perscrutandis re-
bus physicis oriunda*, habita a D. HIRZEL eo ipso
die, quo laudata societas primum conuenit, scil. d. P. 31
10 Ian. 1757. In ea, praeter necessitatem, utilita-
tem et iucunditatem rerum naturae intelligentiae, de
ipsa societatis ratione et constitutione exponitur.

Sociorum duo sunt genera, alii ordinarii, honorarii
alii appellantur, quibus semper e societate aliquis
praest, cui ad manus sunt duo librarii. Vniuersae
elaborationes ad quinque classes rediguntur, prima
continet eas res, quae ad physicam, proprio sensu
sumptam, pertinent; altera res mathematicas;
tertia historiam naturalem, quarta res medicas
et vltima oeconomicas illustrat. Laudantur deinde
egregiae collectiones librorum, instrumentorum,
machinarum, auium, piscium, quas iam possidet so-
cietas. Inprimis admirationem mouet herbarium,
ex 36 tomis constans, et a Praeside huius societatis
summo studio collectum; ibi reperiuntur prope
plantae omnes in Heluetia sponte crescentes, gra-
minia cuncta a Cel. SCHEUCHZERO olim descripta,
magnus muscorum numerus, multaeque aliae plan-
tae exoticae. P. 57

2) *De situ et magnitudine urbis, cui nomen Tigu-
rum, physice considerata* Auct. D. GESNERO. In tres
partes distributa est haec disputatio. Primum situs
et regio urbis, deinde eius magnitudo definitur, ex
quibus denique conclusiones quaedam deriuantur.
Situs a determinatione latitudinis, longitudinis et
altitudinis supra maris superficiem pendet. Lati-
tudo prope $47\frac{1}{2}^{\circ}$, de longitudine res dubia est, ac-
cura. P. 79

curatio tamen utriusque rei determinanda
mittitur. Naturalis situs ex aquarum terrarum
dole atque montibus circumiacentibus diuina
Arca urbis vna cum suburbiis 15. 458. 314
tur, numerusque incolarum circiter 12500. **p. 96.**
peries aeris et ipsum clima ex urbis latitudine,
tudine supra maris superficiem, montibus, loci
fluvii ventisque intelligitur. Maxima altitudo
curii in barometro reperta semper est 27",
minima 26". Venti, qui per totum fere annu
flare solent, sunt S. W. N. SW. NW. rarissime
tra reliqui a nautis appellati venti spirant. Plu
rum et niuium magna per annum copia delabitur
est scil. numerus dierum quando pluit, ad dies
reliquarum numerum ut 100 ad 365. Media
altitudo de coelo lapsae 32½" est inuenta, quare
pia aquae quotannis delapsae ratione totius urbis
352, 446., 643½ Cent. Ex his, quae diximus,
dammodo, qualis sit in corpora humana influ
perspici poterit. Mutationes enim omnes ex
rariori et subtiliori, copiosis exhalationibus aquae
caloris et frigoris frequente vicissitudine, mul
neque incolarum sunt explicandae.

3) Descriptio agriculturae in agris Appenzel
p. 115. *Sis* Auſt. LAUR. ZELLWEGER M. D. Quae
agris Appenzellensibus tradita est descriptio, con
netur primum commemoratione terrae incultae,
que cultae, deinde adminiculis, quibus inculta ter
adaptanda est, cum foenore ad acquirendam
gnam foeni copiam. Tertio indicantur subsidia
conseruandis, qui fertiles sunt, agris. Descri
quo modo varia fimi genera ad saturandos agros
sint adhiberi, enarratur.

4) De noua diu sine corruptione conseruandi frum-
 ento Auſt. HENR. SCHINZ. iun. Quo p.135.
 frumentum ſit conſeruandum, docetur tribus
 modis, quorum primum refert rationem con-
 ſeruandorum annonae apothecarum, quae haſtenus
 in uſu fuerunt. Alterum Cl. INTIERI conſer-
 uandi frumenti modum explicat. Vltimo loco haec
 conſeruandi frumenti ratio commendatur.

5) *Obſervationes circa virtutem corticis chinae in*
morbis. Collectae hae obſervationes non p.189.
 ſunt a ſolore, ſed plures agnoſcunt. Prima eſt a
 D. SCHINZ, cuiusque ſumma haec
 eſt: in quidam, 45 annorum temperamenti ſangui-
 nis febris catarrhali benigna laborabat, quae
 ſubſequens febris intermittens irregularis induit,
 quaeque in quotidianam cum ſopore coniunctam
 tranſiit. Adhibebantur medicamenta antife-
 brilis rubefacientia, ſed ſine effectu. Tan-
 dem ſine corticis chinae praecipiebatur. Sopor
 ſubſequens egrotus poſt aliquot dies conualuit.

In altera obſervatione a Cl. RAHN narratur, p.193.
 fuiſſe uſus corticem Peruvianum in febris va-
 riorum ſecundaria, qua correptus fuerat puer 3
 annorum, qui maxima cum voluptate variolas exſic-
 cas deſiderauerat.

Eundem effectum a cortice quoque obſeruauit p.195.
 RIZEL, in cuius deſcriptione morbi obſeruati
 ſymptomate conuenit, quod ille ſponte ſuppreſſam
 variolis conſluentibus nigreſcentibusque ſaliuatio-
 nem repetita doſi mercurii dulcis reuocauerat.

Quarta obſervatio, a Cl. SCHINZ communi- p.200.
 confirmat uſum chinae corticis in febris aliqua ir-
 regulari, poſt variolas bene ſuperatas orta.

p.203. Quinta obseruatione Cl. RAHN descriptum de usu eiusdem corticis in malo hyemali memorat.

p.207. Vltima obseruatione usum huius corticis in cipientie gangraena a causa interna commemorat RAHN et FRIES.

6) *Obseruationes nonnullae de terra torfosa*
CONRAD HEIDEGGER, in agris Rūti districtus
Reperitur illa iis imprimis locis, ubi crescunt
sequentes: sphagnum palustre, eriophorum
natum et polystachium, bryum cespitosum,
pulicaris et ramosa, schoenus nigricans et
nuncus glomeratus, effusus, filiformis, an-
polifolia, equisetum limosum, erica vulgata,
cinium oxycoccos, mentha aquatica et des-
serdum abietis, quercus etc. fragmenta
terra commixta effodiuntur. Fundamentum
terrae plerumque est argilla caerulea, quae
liquere docetur: primarias terrae torfosa
esse plantas et radices ex parte putrescentes,
hoc terrae genus ab initio non esse conditum
lignum putrescens huius terrae constitutum
essentiales.

7) *De variis frumentum conservandis*
p.231. *que delectu*, Auct. IOH. GESNERO. Lest
est haec commentatio *), atque constat tribus
bus; prima frumentorum genera eorumque
tam explicat; altera, quot sint modi, quibus
mentum corrumpatur, docet; tertia admodum

*) Primum prodit disputationis forma sub hac
ptione: *Diff. physic. de variis annonae con-*
methodis eorumque delectu. Praefide I. GESNERO
Turici 1761. 4.pl. 5.c. tab. aen.

virginis quadam nudas tendines, musculi flaccidi
 stoides et splenii cultelli apice pupugerunt, cum
 aliquot in iis transuersim disciderunt, lapide infero
 tetigerunt et quarto die eadem tentamina repe-
 runt, nec sentit quiequam aegra, cum haec
 leuissimum in cute pati valeret. 5) In alia
 Auctor per incisionem meliceridis, quae dorso
 nus insederat, dissecta simul vagina tendinum
 fori digitorum, denudauerat has tendines, quod
 vulnus deinde purgatum fascia inuoluerat, sed
 tim ingens oriebatur dolor, qui quidem sensu
 fimque sponte mitescebat, quinto vero die,
 ei incepta suppuratione, vnguentum digellum
 balsamicum Cl. Auctor imponeret, recrudescere
 itidemque sequenti repetiebat, licet priorem
 mum cum simplici et miti mutasset; atque hoc
 tidie post quamlibet recentem vulneris deligatio-
 accidebat, ita, vt Auctor de insensibilitate tendi-
 et ligamentorum, quam certam expediamque
 diderat, subdubitare nunc inciperet. Secundum
 constituit hanc rem tentaminibus expiscari. Quod
 tendines has nudas vossella comprimebat, ac
 diebat, spiritu acri vngebat, nec horum quicquam
 sentiebat aeger, indubitato argumento, dolores
 neruis vaginam percurrentibus prouenisse. In
 operatione chirurgica herniae incarcerationis
 lateris duplicatae, Auctor ligamentum
 nonnullis in locis incidit, praeterquam quod
 tus vel minimum doloris habuisset sensum. De
 haec erat hernia, quarum altera, inguinalis,
 subtus latenti, femorali, insumberebat.

9) *De corrigendis pascuis vliginosis et de
 tuenda armentorum pecorumque sanitatis cura prae-*
quaedam tradunt Praefes et membra collegii sanitatis

mentis pecoribusque inferant, omnis opera estin-
dant ut quovis modo tam inculta loca corrigantur.
Quae fossae ad quamlibet regionem, siue elatior
siue depressior sit, accommodatae, sunt effodien-
da. Nec spernendae sunt arborum plantationes
in locis laete crescentes v. c. salicis, alni, populi etc.
erigendae e contrario sedulo plantae ad impedi-
endum quo minus eiusmodi pascua corruptiora evadant,
hic continent varia iuncorum, scirporum, carduorum et
similia genera. Quibus rite observatis, cauendum
est ne aimenta pecoraque qualibet anni tempestate
pascantur, nam delectus tempestatis in oeconomia
animantium semper magni faciendus est. Cauen-
dum et porro, ne nominata animantia nimis agan-
tur. Purgandi sunt putei atque lex de introducen-
dis animantibus ex alienis regionibus caute est san-
ctanda.

10) *Oeconomiae praecepta* sub titulo: *Oeconomia* p. 371.
Auct. D. HIRZEL. Libellus de
philosopho tradit praecepta de instruenda
oeconomia circa agriculturam et pecuariam. Quam
ad casum exemplum aliquod tanquam fictum po-
tuit animo, ut paulo melius ista praecepta ad
casum electum accommodari possint.

11) *De variis experientia probatis remediis contra* p. 497.
frumenti vstilaginem Auct. IOAN HENR. SCHUL-
ZE. Varia plerumque contra vstilaginem com-
mendantur remedia, horum praecipua Cl. Auctor
recenset, atque exinde colligit, semina cum quoli-
bet linuio aquae coniuncta posse ab hoc frumento-
rum morbo liberari.

12) *Quidam circa plantas descripti inopinati habi-* p. 507.
variationes ab Auct. SALOM. SCHINZ M.D.

Antequam ipsa inopinata quarundam plantarum
cies, monstrosique habitus exemplis declarantur,
praemittuntur primo explicationes quaedam de
terna plantarum structura, de naturali earum con-
stitutione, de variis modis, unde earum varietas
originem capiant; denique causae variationum
enumerantur, quae vel esse possunt internae, veluti
alterius diuersae plantae pistillo alterius adhaerentia
unde plantae hybridae oriuntur; porro sequuntur
defectus in viribus vegetationis, quae efficiuntur
quaedam plantarum partes magis nutriantur et
applicentur quam reliquae. Vel externae sunt, ut
solum et clima, ubi crescunt, atmosphaerae conditio,
nutritio, laesio ab insectis orta, pressio, cultus
ars hominum. His praemissis de anni 1760
estate exponitur, denique monstrosi illi plantarum
habitus ad societatem missi recensentur, quorum
sunt rosa centifolia prolifera frondosa, composita
mosehata floribus quatuor pedunculis con-
spicuum minus simili modo; pirus prolifera
malum pedunculo fertili, cydonium triplex
dofum.

13) *Observationes meteorologicas anni 1760*
lectae a CONRADO MEIER.

XVI.

JOSEPHI QUARIN Sacrae Caesar. Reg. Apost.
Majestatis Inf. Austr. Regim. Consil. Sanitat.
et in Nosocom. frat. misericord. Physici,
Tentamina de cicuta. Vindobonae, typis,
Johannis Thomae Trattner, 1761. 8. pl. 2 $\frac{1}{2}$.

In duo capita totus hic libellus dispescitur, quorum
primum plantae descriptionem et analylin che-
micam continet, secundum vsum cicutae declarat.
Sed inter botanicos circa plantam hanc nostram
disputatio, nec minor fere inter eosdem de certa p. 6.
definitione fuit controuersia, siquidem
CIVILIUS cicutam maiorem, CLUSIUS cicuta-
mam maiorem vulgarem, ROYEN conium, cicu-
tam TAUENFORTIUS nominavit, ut vel ho-
mines non admodum forte facile foret, duo
haec genera nomine confusa accuratius
describere, nisi Cl. LINNAEUS proprios iisdem
nominibus mentales imposuisset, et alterum sub
nomine, umbellis, folio oppositis, petiolis
obtusis; fructu suberato fulcato; al-
terum sub nomine conii caule maculato, se-
mine nigroobolo, quinque striato, utrinque crenato,
describeret. Chaerophyllum temulentum, cum
facile ob similitudinem confunditur, inuolu-
crum habet reflexum, concavum, conium autem
polyphylo ad horizontem posito instru-
um est. Perro chaerophyllum petalis gaudet cor-
poris, fructu oblongo leui, nec odore adeo tetro
ut conium displicet.

Libri vnae plantae a Cl. IACOB WELL, phar. p. 12.

Viennensi, arenae balneo imposita pri-
us phlegmatis limpidi, insipidi, odoris paulisper

tantum fatui quinque drachmas cum semisse cal-
buit. His remotis, phlegmatis parum color
odoris magis fatui, nauseosi, saporis exigui
multum empyreumatici drachmae septem cum
misse insequiebantur. Ab utroque color cernitur
non mutabatur. Cum ipso hoc caloris gradu
tres horas sustentato nil amplius prodiret, præ-
eundem Cl. W E L L. intendit, et laticis fusci, gra-
lentis, acris, odore volatilis, linguam pungentem
tres uncias totidemque drachmas extraxit.
profectione huius spiritus manifeste alcalini,
recipientis sale alcalino volatili undique obducitur.
Salis huius sicci drachma una cum semisse
eximebatur, reliquum, aqua prius ponderata
tum duas drachmas viginti et quinque gra-
derabat, multumque cum spiritu adhuc effusa
tur, in quo disparuit. Tandem olei tenacis
nigerrimi, foetidissimi uncia una cum semisse
drachma dimidia proliciebantur. Carbo
ponderis trium unciarum uniusque drachmae
duas horas in vase aperto calcinatus, salis
post elixati tres drachmas praebuit, terrae
bilis uncia una, et drachma semisse remanens.

p. 16. Sequitur nunc caput secundum, in quo
Auctor, decem et septem casibus egregiam cicutae
tutem declarat. Prius autem, quam ad hoc
conuertit, feminas viris citius ut plurimum curas
mores magnos ope remedii valde imminui, magis
vero pertinacius quandoque resistere, atque tum
tandem scirrhosos plurimis fundi, paucis bene
ratione consumi monet.

Casus I. II. III. usum cicutae in tumoribus
rhosis declarat.

Casus IV. V. insignem plantae virtutem in
ero ostendunt, quam Cl. Auctor in spina
et phthisi scrophulosa non minus egregiam

tas est, qui, ubi effectum non adeo magnum esse cognovit, sequens medicamentum cum successu exhibuit, Rec. Veron. Virg. aur. a. mj. cicutae dr. iij. soluit per semiquadrantem horae colat. lib. isf. for-
mas expressas add. syrup. diacod. vnc. isf. Sumat
cum triborio vnc. ij.

Casus VI. Vir quadraginta annorum, vlcerebus p. 25.
multis tumoribusque scrophulosis, ipsaque phthisi
labens, cicutae ope perfectam ferme sanitatem
reperauerat, ast nosocomium reliquit et appetitui
liberum indulgit, vnde in dysenteriam incidit, qua
curatus est.

Casus VII. Miles bibax, cui arthriticis dolo-
ribus diu vexato summa tandem macies, tussis primo
siccus, dein purulenta, dolor pectoris acerbus, pul-
satio et sudores nocturni superuenerunt, solo
cicutae tractu conualuit.

Casus VIII. Iuuenis viginti annorum, ob fre- p. 27.
quentem ad scalarum adscensum tussis sicca, re-
spiratio difficili et anhelosa correptus cicutam ad-
hibuit, qua quidem leuatum, ast plenarie tamen
non sanatum non est. Id, quod tamen fa-
cile refert, postquam quinque lapillos duri-
os, gypsum referentes, tussis uoger reiecit,
cicutae continuauit. Arthritidem, poda-
gram et achores infantum idem remedium pro-
puit.

Casus IX. X. Tineam, scabiem, quin ipsius
elephantiasis etiam speciem sola cicutae lo-
gatas sistunt.

Casus XI. Sartori viginti et quatuor annorum,
qui a scabie retropulsa insignem pectoris oppressio-
nem, difficilemque respirationem contraxerat, ci-
cutae interne sumpta perfectam sanitatem reddidit.

Casus XII. XIII. XIV. plantae virtutem in vlce-
re antiquo et fluore albo ostendit, eiusdemque
H 5 effica-

efficaciam in viceribus venereis, gonorrhoeis, teratis, fistulis, sinibus et haemorrhoidibus declarant.

P. 37. Casus XV. Vir, cui saepius haemorrhoides coecae, raro fluentes fuerant molestae, nonnullae autem acerbi abdominis et crassorum intestini dolores superuenerant, ope cicutae internae, et clysmatibus datae, sex dierum spatio constans Cataractae progressus eodem medicamento impedita, at vero perfecte curata a Nostro nonnullis.

Casus XVI. Adolescentem decem et septem annorum, diu iam non modo nil appetentem, plurima etiam vomitu reicientem, tumorem in regione serobiculi cordis magno, duroque fistulae duorum mensium spatio curatum sistit. Deinde icterici, tumorem in dextro hypochondrio habentes, eiusdem remedii usu sanitatem recuperant.

Casus XVII. Vir consistentis aetatis, qui longum iam tempus ventriculi et abdominis dolore, inappetentiam, anxietates et stranguriam passus durioribus tumidioribusque hypochondriis, tandem adsumta breui consuluit. In colica pidenter nullum cetera attulerunt solatium, cicuta etiam Noster confitetur, profuit.

XVII.

Dissertatio inauguralis de cicuta Auctore
LECT. IOSEPH. EHRHART Rederschi
Alf. A. M. Argentorati, typis Ion. Eberhardi
1763. 4. pl. 9.

Postquam Cl. Auctor etymologiam coeni, et variorum, de cicutae in veterum scriptis significatas, opiniones, synonyma atque diuisiones

minorem et aquaticam protulit, de ge-
nere loquitur, cuius tres species ab Ill.
recensitas in paragrapho quinta descri-
bitur, cuius iconem conii ROYENII L. quod
proffert, adiicit. Chemice plantam ex-
siccationis ope phlegma paulisper fatuum
in oleo foetum, multum olei nigri empyreu-
p. 10.

queque grana salis alcali volatilis obtinuit.
in modo et aquosum, et spirituosum para-
tum, ex quo ultimo resinam præcipitavit,
resinam sine noxa insequente ieiunus ad-
sucus expressus, et sanguine vena fluenti
nullam plane in hoc produxit mutatio-
nem. Extractum modo Cl. STORCKII paratum
in oleo infusum, chartaque testum, per quin-
que dies seri liberiori expositum, immutatum
transiit, nisi, quod undique spiculis sali-
nis, quod lingua imprimantibus, in igne
obtegeretur. Succus e radicibus in-
ferius et degustatus, leuem ardorem, neu-
ralgiam dolorem, multo minus inflammatio-
nem. Ex huius succi ulterius chemice tra-
ctatus septendecim cum dimidia, salis alcali
cum scrupuli semisse Cl. Auctor
seminibus degustatis et deglutitis, acque
his presso, oleum amygdalarum men-
suras per guttas adsumto, nullam utique
mutatio est.

ut summe quoddam acris, rodendo et
reliquis autem plantas partes in
modum agere, ut probabile Noster
qui, postquam symptomata, adsumptio-
ne insequenti, ex variis auctoribus collecta
eiusque antidota atque usum externum
ipsum internum præcis temporibus notum
habet, variis cicutas partes ac præpa-
rata

ut summe quoddam acris, rodendo et
reliquis autem plantas partes in
modum agere, ut probabile Noster
qui, postquam symptomata, adsumptio-
ne insequenti, ex variis auctoribus collecta
eiusque antidota atque usum externum
ipsum internum præcis temporibus notum
habet, variis cicutas partes ac præpa-
rata

ut summe quoddam acris, rodendo et
reliquis autem plantas partes in
modum agere, ut probabile Noster
qui, postquam symptomata, adsumptio-
ne insequenti, ex variis auctoribus collecta
eiusque antidota atque usum externum
ipsum internum præcis temporibus notum
habet, variis cicutas partes ac præpa-
rata

ut summe quoddam acris, rodendo et
reliquis autem plantas partes in
modum agere, ut probabile Noster
qui, postquam symptomata, adsumptio-
ne insequenti, ex variis auctoribus collecta
eiusque antidota atque usum externum
ipsum internum præcis temporibus notum
habet, variis cicutas partes ac præpa-
rata

ut summe quoddam acris, rodendo et
reliquis autem plantas partes in
modum agere, ut probabile Noster
qui, postquam symptomata, adsumptio-
ne insequenti, ex variis auctoribus collecta
eiusque antidota atque usum externum
ipsum internum præcis temporibus notum
habet, variis cicutas partes ac præpa-
rata

ut summe quoddam acris, rodendo et
reliquis autem plantas partes in
modum agere, ut probabile Noster
qui, postquam symptomata, adsumptio-
ne insequenti, ex variis auctoribus collecta
eiusque antidota atque usum externum
ipsum internum præcis temporibus notum
habet, variis cicutas partes ac præpa-
rata

ut summe quoddam acris, rodendo et
reliquis autem plantas partes in
modum agere, ut probabile Noster
qui, postquam symptomata, adsumptio-
ne insequenti, ex variis auctoribus collecta
eiusque antidota atque usum externum
ipsum internum præcis temporibus notum
habet, variis cicutas partes ac præpa-
rata

ut summe quoddam acris, rodendo et
reliquis autem plantas partes in
modum agere, ut probabile Noster
qui, postquam symptomata, adsumptio-
ne insequenti, ex variis auctoribus collecta
eiusque antidota atque usum externum
ipsum internum præcis temporibus notum
habet, variis cicutas partes ac præpa-
rata

rata recenset, et sic ad extractum Cl. 1756 descendit. Illud autem in variis morbis multum bellibus potentissimum esse remedium, non tantum variorum auctorum, nomine iam cognitorum observationes, verum etiam non pauca cum quodam viris doctis atque quidem satis in arte claris experimenta, et cum Nostro communicata, ostendunt.

P. 55. bant. Cl. nimirum D. GÜERING vlcus cacodactyli per quadraginta annos acri ichore madens, viginti annorum spatio sola pilularum de cicuta propinquantibus integre non tantum sanauit, sed et febrem quae nam saepius recrudescentem cum scirrhuso hepatis more molestant in viro, leucophlegmatiam in lienis tumorem in puero, obstructions abactas in matrona ascitica, et tumorem in regione pogastrica, ex valida passione iliaca ortam in muliere adeo feliciter huius remedii ope profligauit, ut omnes integerrima adhuc sanitate gaudeant.

P. 59. EHRMANN in femina quadraginta annorum, quae ma incommoda menstruum fluxum praecedentibus dem pilulis fugauit. Cl. D. PARIS virgini quae intermittente, enormibus viscerum abdominis obstructionibus, et abhinc oriunda anasarca iuncta laboranti, aquis per congrua remedia obstructa viscera referauit, perfectamque pilularum ope sanitatem reddidit, itemque in viro decem octodecim menses apoplexia correpto, nouum sultum auertit, soloque hoc remedio furidam febrem inconsulte suppressa, in milite fugauit.

P. 62. ISAAC OTTMANN pessimum parotidis tumorem apertum cicuta intus extusque adhibita penitus stirpauit, idemque malum mammae femininae tram obsidens ita iam imminuit, vt breui per aegram sanatum iri lacta spes affulgeat. CL. LAUTH feminam cicutae ope a fluore albo bene vterique carcinomate, adolescentem vero ab vlcere

in fessis pectoris post febrem pleuriticam natis

Ophthalmia pertinacissima a Cl. ZIE-
 xtra cicutae adsumptione subacta
 cancroscis venerea glandis penem, par-
 putii internam infestationem, spiritu Suie-
 mercurialibus frustra exhibitis, ci-

Ipse Cl. Auctor in obstructionibus ab-
 vomititionibus, morbum acutum in-
 obstructionibusque ab hydrope rema-
 non minus efficacem remedii virtutem
 potentiam expertus est. Non aequè tamen
 semper cicutae effectum esse, variae vario-
 ruma paragrapho nominatorum, quin
 observationes comprobant. Confite-
 Cl. Auctor, se varios vidisse morbos, in
 nullum plane effectum ederet.

p. 68.

XVIII.

Dubia cicutae vexata Praesid. 10 H.
 LANGE Resp. *Ioh. Gottwerth*
 Hamb. Helmstädtii 1764. 4. pl. 4.

plures haftenus libellos egregiam cicutae
 illustrantes recensuerimus, non possu-
 vel et talem adducere, in quo tantum
 proficius ipsius vsus collaudetur, vt po-
 difficultatibus non modo pressus, ve-
 vt suspectus, incongruus atque noxiuus
 Postquam enim Cl. Auctor de minus
 remedii operatione conquestus est, tutum
 nequaquam ex eo aestimandum iudicat,
 illico semper lethalem effectum producat,
 inter venena multa sint, quibus ita sensim
 educeri possit, vt omnem veneni indolem
 exuisset

p. 9.

eruisse videantur, quae tamen post longum
temporis intervallum, ex quo ingesta fuerant
nocendi potentiam, machinae humanae
p. 11. tum pariendo, commonstrant. Iucundum
medicus consulere, ex praeccepto
tenetur, in nostro medicamento, tam
et gustus malignitas, quam ipsa plerorumque
tantum a pilulis auersatio contrariatur.

Generalibus his praemissis, ad decem
plurimis debellandis aegritudinibus, plantae
tis examen Noster descendit, et primum,
venereis morbis possit, disquirat. In his, vi
p. 12. bus a Cl. Auctore prolati patet, ter proficiat,
quies autem frustra non modo adhibita fuit,
in vno alterove subiecto tot mala intulit,
propinatione abstinere et ad alia confugere
dia, necessitas exigeret. In arthritide lae

p. 18. nunquam, damnosos saepe effectus exseruit.
scabie externus vsus profuit, qui in capitis
effecit, ut pediculi enecarentur, unde iust

p. 20. pedicularia plantam referendam esse Noster
mat. In vlceribus quam plurimis, feminam
menstruam excruciantibus, iuvamen non
quin potius maiorem pruritus, acerbiores

p. 21. fores excitavit. Scorbucorum nemini
nec coecorum cupiam delictum videri

p. 26. reddidit. In quatuor aegris, ferris lib
pilulae ad deperditae recuperationem fuit
ad variorum vero malorum genesin nominat
lerunt. Id quod fatum etiam femina, co
mam cancer apertus occupabat, experta est
prius quam scripturae imponit Cl. Auct
falis vrinosa in partes vrinarias cicutam agere
exinde in harum affectibus aliquid posse
At vero quum vel alia vtiq; tutiora, quae
ciant, proferant, ad haec potius, quam ad
dubium et anceps confugiendum esse.

XIX.

DE HAEN, S. C. R. A. Majestatis
 Primarii et Archiatri, nec non Medicinae
 Primarii, Pars quinta rationis me-
 dicinae in nosocomio practico, quod in gra-
 tuum et emolumentum medicinae studiofo-
 rum condidit MARIA THERESIA, Augu-
 sta Romanorum Imperatrix, Hung. Bo-
 hem. et Regina etc. Editio secunda Vien-
 nae, sumptibus Hermanni Iosephi
 MDCCLXIII. 8 mai. pl. 14¹/₂.
 8 cm, ib. eod. pl. 20¹/₂.

qui ad nos pertinent, huc usque edito-
 rum factum quidem fuit, ut operis huius,
 etque partem ab Ill. Auctore iam con-
 tinuam serius, ac debeamus, continuatam
 nos lectoribus nostris nunc tradamus:
 indicatas partes, ante tres annos
 in praesenti perlustrabimus, de reliquis
 exposituri.

modo, quo olim coeperat Cl. Auctor *),
 captas observationes exhibere per-
 primo *quintae partis capite de febribus*
potestatis, quae potestatis et miliaria vocari
 Ex prioribus aequae huius libri parti-
 singulari, quem *de febribus* edidit**), com-
 constat, ipsum de modo dictis exanthema-
 sententiam, quod vix non semper
 medendi methodum, neque vix

VIII.

vmquam critica haberi queant. Eundem igi-
finem septendecim historias aegrorum, exanthematis
tibus istis correptorum, hic loci enarrat, in-
fis, vt semper solet, de quolibet morbo iudicium
deque euincere conatur, exanthemata haec vti-
tantum symptomatica fuisse; licet per experientiam
ipse nunc concedere coactus sit, interdum
nisse, quae aut sponte, aut contagio, nata sunt
principem tamen morbum haud leuarint, eo quod

p. 3. simul acerbior factus. Itaque cum febris
esset, in quadam aegra quinto iam morbi die
petechiis cutem occupantibus, venam secare non
formidauit. Sanguis etiam missus crustam ar-
rubra ipsius parte densiorem, et aegra nono
die per vrinam atque transpirationem prorsus
cata visa fuit, petechiis haecenus persistentibus.
Eadem vero aegra post octiduum, tenera
vitulina vesci coepta, in eandem febrem relapsam
alteroque noui huius morbi die miliaribus
erumpentibus, sanguinem tamen bis Nostri
densissimo corio tectum, exanthematibus in-
mutatis. Integra denuo morbi crisis seque-
fuit, die a primo sui initio vicesimo septimo;
tamen elapso, tertia vice febris adorta fuit
sanguine autem et nunc coriaceo bis iterum
die quarto et quinto prorsus tandem iudicio
aluo, vrina, sudore, exanthematibus hac vice

p. 5. accedentibus. Ista vero, quae antea adfecta
sponte fuerant oborta, misera nimirum aegra
loco frigido frigidaque tempestate iacente, non
calidioribus remediis vsa. Morbi interim
bus iam repetitam historiam cautos facere debent
medicos Cl. Auctor recte monet in certitudine
morbo vere superato habendo, Contagio quod
suscipi et propagari posse petechias et miliaria,

p. 11. dit, aegros tamen non nisi praedispositos inde

simili modo, quo variolarum morbillorum
habet contagium. In morbis malignis largio-
cortici peruiani vsum in superioribus huius
libris iam commendauerat. Ex variis, qui p. 24.

medici dedit; aegris vnam hic loci commemore-
mus, in qua purpura rubra nono morbi die retro-
cessit cum intermittente pulsu, quem alius
dixit crebrior cum morbi leuamine exceperat, in-
teritus permanente debilitate, quam vero cortex
propinatus sustulit, paucis modo post re-
cessit maculis. Virium hanc quidem prostra-
tam evanescente isto exanthemate ortam fuisse
Noster, istud tamen plane symptomaticum
colligit, quoniam, uti in omnibus reli-
quis similibus, crescente morbo ortum fue-
rit, deinde post quartum a retrocessione
redierit, aliqua iam crisi per alium facta,
cortex am corticis ope prorsus redintegratis.

Unus capitis aliquam horum aegrorum p. 31.
transieritque, spatio sex cum dimidio an-
te septendecim tantum in nosocomio pra-
dicto potius aut miliaribus affectos fuisse, ex
qua parte antea iam, quam in illud delati
exanthematibus istis laborasse, ex omni-
bus in duobus modo sponte natum fuisse
videtur, in reliquis autem vel contagium, vel
medendi rationem, in causa fuisse.

Ad asperius observationes de hydropo et tym- p. 36.
continet. Iam olim in quarta huius operis
CL. MORAND aliasque chirurgos Gal-
lenam, sententias eorum de hydropo cy-
stici per latus abdominis vulnus sacculique
curando, impugnans. Variis nunc
denuo comprobatur, illam medendi
difficilem et periculosam esse, vel quoque
locum habere posse. In quodam p. 46.

aegro totum omentum, in ingentem molem de-
rans, omnem fere abdominis cavitatem imple-
A nimio per diem calidissimum continuato
subitaque vesp̄ri ad ventrem admissio frigoris
que gelido hausto, omenti ventrisque pingui
antea fufam, deinde in talem massam irroscit
abiisse, ex similitudine cum *Rufschiana* quadam

p. 66. seruatione, suspicatur. Ipsam vero natam
dum commemorata iam methode monstrum
satis notabili casu probat feminae grauidae, in
tumor ab umbilici dextro latere haerens neque
magbus visus, pus manifesta fluctuans exhibens
eidebatur, vulnere postea aliquoties dilatato, de
oroni tumore eiusque dardie euspulentibus, post
post quatuor a partu edito menses sponte
Paulo post segra, denuo grauida facta, sequen-
po feliciter peperit.

p. 70. In sequenti, quod *tertium* est, *capite*
de hydropse pectoris proponit, eumque morbum
cognitu et curatu difficillimum indagat. Postea

igitur HIPPOCRATIS aliorumque ex
bus medicorum opiniones de hoc morbo
p. 88. cursuque recensuit, de piracentesi tandem
rit experientia duce, plures aegros inde
gis leuatos, quam integre curatos fuisse, illi
non operationem cum int̄ ventris tum̄ thora-
liquis auxiliis saepius praestantiorē esse, sine
causa prorsus tolli queat, sine ipsa tantum
mata inde mitigentur, cum medicamenta
nihil vel parum agant, virtusque corporis infirma

p. 94. Quando autem per sctificationem, morbum
ram reddere suscepit, ad auertendam gangra-
turato corticis perueniri scti vsus fuit, quod
quando tam felici esse ipsi contigit, ut eandem
feminam hydropse, et affice et intereunte, sine
horintum, ab utroque hoc malo liberaret, cor-

quem tamen contra cancerum modo
Egregie postea de signis hydropis pe- p. 97.

morbi que ideam atque decursum ex
delineat, quas in aegris eorumque
fecit, inter se collectis, licet de-
subdolum omnino esse morbum, ab
coram admittere posset, difficillime co-
sique mature satis detegatur, paracen-
quando, sub ambiguo autem ipsius iu-
diis, diaphoreticis purgantibusque re-
dandum, cum ex eorum effectibus in-
tueni possimus, morbus ille, an alius,

postea capite de epilepsia et convulsioni. p. 117.

Attentum esse iubet medicum ad sym-
tas vel aliquandiu, vel mox ante paro-
diantur aegrum, ut, nisi causa proegre-
seat, vel certe procatur, tunc auferatur,
luti sopita permanentes. Hoc modo

aegram simul grauidam adeo iuu-
emético, ut morbus per integrum
deret. Ante paroxysmum nauseae, et
obseruati fuerunt. Imminentes qui-
aegrum interdu praesentens, il-
e ope ex tinctura salis ammoniaci,
et asae foetidae paratae et cum vino

puntas compefecit. Fuerum sexennem, p. 121.

huius morbi genus inciden-
incassum data remedia, opio multa
ante paroxysmum dato, felici-
restituit. Aegrum somni potius,
tempore morbo capi, somnumque
soporem magis, quam somnum naturalem
dedit, opium dederat ut, nervos redderet

causa morbi, licet ignota, irritarentur. p. 127.

tempus alio morbo, dysenteria, po-
riit,

runt, in eiusque cadauere nodus durus nectus diaphragmatico in medio suo itinere arte circumscriptus, et
que similis illi, eius loco, ubi in diaphragma
erat, cum thalamis opticorum emarcidis, inuentus.
Sub figem huius capitis valde dignos memorat
refert Ill. Auctor, de vaftris scelestisque hominibus
morbum istum simulantibus.

p.142. In capite quinto, quas de calculo, vna vrsi, *triplicis* distis, collegit obseruationes, tradens
riusque exponere nunc pergit. Herbae illius singu-
lares contra calculi incommoda vires, olim iam
constat, plus simplici vice commendauerat, et
nunc continuato vsu comprobatas se vidisse
perque recensita exempla asserit ita, vt morbus
vrsi non sopitus, saepius quoque per lithotomiam
non possit, vel vesica nimirum, vel vtericibus, velle
renibus, ab indole naturali nimium iam recedens
quippe quod vitium, nec per calculi sectionem

p.147. queat. Inter alia exemplum, ad hanc classem pertinens
adducit viri, isto morbo extincti, in cuius cadauere
magnos renes pure plenos, amplissimos videret
adeo vt sinister intestinum colon amplitudine fere
ret, vesicam contractam et vlcerosam, cum cal-
fere quatuor vnciarum, inuenit. Interitus
accidere obseruauit, vt vel nimis tarde ager
vrsi, vel non satis, ita vt sectio tum suadenda
a calculo vrinosi systematis partes nimium deper-

p.160. rent laedanturque. Aliquando etiam, post factum
calculum, vulnere iam clauso, illius remedium
et necessarius et proficiuus fuit. Cum foetante
enim glutinis illius, quod calculum comitari
quin et puris copia insignis exierat. De ramentis
lis calculosis saepius a talibus aegris cum vrim
cretis monet, ne soluti calculi ramenta habere
quum nihil aliud videantur esse, quam corpora
terrestri glutinosaque materie, quae calculosorum

in sanguinea in genere inquinata sit, in vesica
orta et in hanc formam mutata; quum talia
in matula concrefcere constet. Exami-
nando famofum illud remedium anglicum, Ste-
phani dictum, quod nec fatis efficax neque
tutum esse putat. Aquam calcis etiam, cum p.181.

lactis copia, interdum contra calculum feli-
cite adhibuisse perhibet; in genere tamen fate-
re, remedia vere lithonriptica dari nulla; calcem
et potissimum vnam vrsi egregia nihilominus
remedia, quum aeger inde a doloribus spasmis-
que liber esse soleat, ac si nullum calculum
esset. Num eo forsan id, quod calculo applicatum
est, in humoribus, aut viis vrinariis
dematur, absorbeatur? quaerit.

Aneurysmate olim quidem iam egerat Cl. Au- p.185.

nunc autem in *sexto capite*, quod huius partis
curatio, de eodem pergit exponere. In binis
casibus tum simplici compressione, tum ope-
ratione, aegris constans permanfit curatio,
quod, tempestate mutata, de ingrata
arteriam illam afficiente, titillatione con-
tinetur.

Quam facile vel exercitatissimum chi- p.187.

urgis possit aneurysma immo vero exter-
nus casibus quam maxime memorabilibus
curatur. Noster. In vno aneurysma ad poplitem
circumferebat abscessum, qui pure plenus et
purulentam materiem cum paucis sanguine
post sextum vero diem, improuisa orta hae-
morrhagia lethali, aegro funestus fuit.

In altero tu- p.193.

in sinistro thoracis latere, vbi cartilagine infima
sternum prope sternum vniuntur, ortus fuerat
non pulsans, in verum transiens abscessum, quo
pure et pure emissio, ingens subesse aneurysma, nunc
eius signa docuerant. Clauso vulnere, tu-
mescens quidem, tamen vehementi pulsa-
tione,

- p. 201. tione, quid subesset, satis docuit. Aliud citius
popliteae aneurysma legimus, quod etiam
genu postulabat amputationem, exitiosotam
p. 209. guinis profluuiio exceptam. Interna adeo
saepius in Austria obueniunt medicis, itern
sectione, copioso feri lactis vsu cum nitro
cremore combinato inprimis mitigata ab Ill. Ar

Sexta huius operis pars septem absolutis
tibus, quorum *primum de cardialgia chronica*
p. 3. tur. Gravem hunc morbum diuidit. Nomen
protopathicum et deuteropathicum; illum, in quo
tricus ipse cum pyloro in cavitare sua subsistit
afficitur, hunc vero, cuius causa aliis in locis
ret; ideoque longum variarum sedum causarum
p. 6. oatalogum recenset. Diuturnitas morbi
pertinacia illum saepius quidem eam in forma
adegerunt, ac si scirrhus aliqua in parte, ipse
morbus curationis expertus esset, plures tamen
affectos aegros sanitati restituit, *ROZANUS*
consilium sequutus, secundum quod ventriculi
gioni emplastrum de ladano vel diabolond
camphora, opio, balsomoque peruiano diu
fuit; misturam porro ex aqua, spiritu, oleo
rupo menthae cum lapidibus cancerorum laudat
liquido *SYDENHAMI* paratam exhibuit, *ROZANUS*
fitis, si necessum visum fuerit, lenioribus p
bus, aut si acidum redundaret, pilulis *RUFUS*
gummi ammoniaci copiosoque sapone venato
datis; tandemque electuarium ex cortice p
camphora, myrrha cum syrupo diaecodii
thae propinauit, exulantibus per curationis
lacte, casco aceto vinisque acidis, obseruataque
alcalescente. Quamuis autem multos aegros
dicta methodo, per aliquod tempus continen
p. 10. hoc morbo liberauerit, alios tamen frequen

obuenisse candide fatetur, quos curare non
 scirrhusa nimirum aliqua labe in ventriculo,
 oesophago vicinaque aliqua parte praeteri-
 ti, si forte sub primum ipsius initium aduoca-
 tum, in quo lenissimis resoluentibus, longo
 mellis usu, nascens hoc malum posset
 Varias deinde eiusmodi enarrat obseruatio- p. 13.

in quibus inter alia notatu digna id apparet,
 in eo casu, ubi causa vel in pyloro, vel pone
 illud, ingestorum vix mutatorum vomitus
 in aliis adfuerit, in aliis autem minime;
 phaenomenon frequentius occurrerit
 et quod plurimis in cadaueribus ventriculus
 digestus saepiusque e naturali situ dimotus,
 fuerit. Variant autem de amplitudine ven-
 tris obseruationes: is enim illa modo sola,
 immutata obuenit secantibus.
 argumenti similitudine commotus in illud
 electricae caput digreditur Cl. Auctor,
 pauidus crassior fiat, nec ne? singula p. 26.
 obseruatione probat, suam illum
 amittere crassitiem.

porro caput de vario hydrope ac tu- p. 36.
 recentiores Ill. Auctoris exhibet ob-
 servationes, quarum prima refert de virgine triginta
 annorum, post febrim quartanam male curatam,
 in sinistro hypochondrio, deinceps hydrope
 effusa et praeter opinionem, magna puris
 ex ore prorumpente, suffocata. In ca-
 pite aperto tubam Fallopiam finistram
 obfuisse tumorem constitit, qui adhuc dum,
 paulo ante mortem viginti quatuor librae
 non aquosi, sed gelatinosi, per paracentesin
 fuerant, duodeviginti libras albi purulenti
 et alius minor faccus in illo maiore inclu-
 sus, quatuor libras fusci, tenuioris ac turbidi liquoris

- continebat, ipsa tubae substantia crassiore facta
p. 40. tusque a pure erosa. Quum vero nulla praecessisset
 inflammatio, puris tamen tanta copia non in haec
 solum, sed pulmonibus quoque ad efficiendam
 que suffocationem adfuerit, suam olim in seculo
 huius operis parte prolatam sententiam de natura
 quadam humorum diathesi inflammatoria, idem
 spontanea puris generatione, inde confirmari
p. 43. Auctor existimat. In alio huic simili exemplo
 que tuba tumefacta erat, omnibus generationibus
 feruientibus partibus ab indole naturali valde alienis
 factis. Cuius aegrae atretae occasione aliud
 virginis exemplum additur valde memorabile,
 quo illud tantum notamus, quod FABRICIUS
 AQUAPENDENTE consilium, hymenem recte
p. 60. que vnica sectione aperiendi, recte taxetur. Quum
 incerta saepe sint morborum signa diagnostica,
 exemplis Noster probat, in quibus hepatis et
 viscera, quoad molem suam nimium aucta, hydro-
 cysticos interdum simulauerint, interdum quod
 ascitem effecerint. Sub finem huius tandem casus
 casum omnino memoria dignum tumoris cystici
 abdomine orti et in suppurationem transeuntis,
 describit suamque de puris ortu opinionem, eo
 non firmare annititur.
p. 75. Aliud nouum, quod huius partis tertium est
 p. 75. *hydrope pectoris* exponit. Ex nimio haemato-
 rhoidum fluore vir triginta annorum, olim ma-
 cholicus, in tussim siccam et molestant, ascitem
 et orisque hydropem inciderat, tympanitide
 laborare visus, quum abdomen expansum, si per-
 teretur, sonum ederet, id, quod tamen ab omni
 in oblonga et inaequalia tubera degenerante ideo
 peritoneo ad intestina satis se applicare impedit
 intestinisque in vacua ibi facta spatia intrantibus
 prouenire visum fuit. Prae aliis notari meretur
 quod

etiam corpus sanguine vaeuum deprehensum
ardetantum sanguine grumoso pleno pauco-
sanguine ad principia maiorum vasorum reperto.
quoque, licet duris et quasi cartilagineis tu-
neque pure intra illa pleni, tamen nullibi
accreti erant. Alius aeger, olim calcu- p. 85.

ab illo tempore, quo remedio quodam vsus,
tensi cruciatibus liber fuerat, nunc de pectoris
tossi molesta, cum aliquo cruoris sputo et tu-
pidum, coepit conqueri. Ea autem, quod

capitis hydropis pectoris signis esse iudicatur,
nimirum, a primo capto somno iam aegros
solita, ita vt lectum euitaturi in sedili sese col-
locant, in hoc quidem aegro etiam ab initio morbi
in ultimis tamen quatuordecim vitae die-
bus seferuerat, vt placido somno frui posset,

quo anxietatibus nocturnis nunc in diurnas
agrurnque vel in sedili positum inua- p. 91.

alius etiam aegri, phthisi pulmonali
adhere insignis quoque hydrops pectoris
est, qui antea, ab isto quasi inuolutus et
non detectus fuerat; ita, vt quam fal-
sae sint morborum signa, ex vtraque hac hi-

apparet. Quartum, quod sequitur, *caput problemata et* p. 95.

exhibet. Quum mirabilia omnisque ad
humanae vitae leges explicationis expertia
referat, recte ab initio monet, quam ne-
cessum sit, vt cognitionis nostrae arctis limitibus cir-
scriptae memores, praepotentem vitae aucto-
ritate veneremur. Aliqua tantum breui-

repetere, recensitionis limites iubent. Fe- p. 101.

quinque et sexaginta annorum infelicioiter,
inciditur arteria humeralis, ortum au-

aneurysma prudenti tollitur operatione.

sequitur sanguinis profluvium et febris al-

tero die insurgens modica venae sectione
tur, aegra tamen, horis quadraginta una ab
tione elapsis, subito expirat, ab vnciis duobus
guinis in basi cranii effusis inque cadauere
nulla alia mortis causa reperiunda. Quan-
tem fortis atque durus pulsus paulo adhuc
tem in utroque brachio deprehensus fuisset,
tamen corporis vasa, et arteriae et venae,

p.111. proflus sanguine vacua erant. Simile porro
longe mirabilius exemplum legimus hominis
tici, pulsus semper fortem durumque tangen-
gita offerentis, nullas euacuationes passi,
lium potius, ut sudoris, urinae, alui, vltimis
tae diebus, plenarium experti defectum, in
tamen cadauere omnia vasa quin et maiora
quidem, sed flaccida, nihil, quam filum, fana-
dam tenuem, albam, polyposam, crassitudine in-
lem et in maxima sua diametro vix sesqui lineam
rentia, immo vero cor ipsum crassum, pallidum
cum, habens tantummodo dextra in auricula
quid polyposi et in sinu sinistro pauculum grum-
ris, inuenta fuerunt. Vtrique pectoris cavitas
lum quoque sanguinem, sed multam aquam

p.161. nuit. Vnicam adhuc modo ex hoc capite
mus obserustionem, quae, nisi de Ill. Auctori
atque candore satis constaret, vix ac ne vix
credi posse videretur. Iuuenis nimirum
ginti annorum in nosocomium delatus, debili-
lorem lateris dextri, respirationem difficilem
frequentem, sitim, aluique obstructionem
su celeri debilique passus, post quinque septi-
anxietate ingenti correptus eiusque hora duode-
extinguebatur. Cadauere aperto, omentum
nullum, vel dubia eius vestigia aderant; inte-
rum autem omnium externam tunicam in toto
rum ambitu a reliquis ita secessisse videbant fecer-

in locis percissa hac tunica externa, digito
possent perambulare circum totum intestinum,
intestini ex hac vagina educti portionem at-
tingere, euaginare omnino intestina ex sua tunica ex-
terna, sine minima laceratione. In eandem quo-
dam mesenterium et mesocolon abierat, ut
transiret membranam. Ea sententia anatomi-
cum confirmari inde visa, quod externam intelli-
gunt largiatur mesenterium et mesocolon; et
a hac tunica nascantur coli ligamenta: haec
transierunt in illa euaginata.

Quia calculosus morbus in Austria endemius p.171.

est, crebrior etiam inde Nostro datur occasio
symptomata eius, et optimum ei medendi mo-
dum observandi, quare quintum caput deuo de cal-
culi urinae et lithotomia agit. Quamvis
consuetudine calcis cum sapone vires saepius
aperitus fuisset Cl. Auctor, calculum ta-
men remanere intelligens, varios aegros isto
dexterrimo Regiae Principis Lotha-
ringo, Cl. CAMERON, qui per aliquod tempus
commorabatur, tradidit, ut iis calculum
methodum fratris COSMI, sub cuius au-
dum Parisiis hanc operationem ipse fre-
quenter praestiterat, Feliciter is quoque secuit sex
et alios quinque Cl. LEBER, Professor
Viennensis admodum clarus, ex quibus
puer quinquennis, nec ab operationis
labe, ut videtur, a scirrhusa glandularum visce-
re in ventris labe, post sexaginta dies periit;
omnes perfectae sanitati restituti fue-
runt. Pater itaque et operationis modum cum
necessariis, et historias illorum aegrorum,
illamque methodum eximii laudibus ex-
cellens, omnibus reliquis praefert. Licet autem
quem is enarrat, curationis exitum negare
noli-

nolimus, chirurgorum potius illorum dexteram
miremur, nostram tamen adhucdum mittere
possumus sententiam, quod cultri lithotomi
seu absconditi dicti vsus non ideo nobis tutus
tus esse, videatur, ac alius communis, chirurgi
tum manu in specillo sulcato dirigendi. Vnde
dem addit Noster corollaria, nostris tamen limitibus
quae repetantur, ampliora.

p.239. *Sextum caput de cranii vssione in pertinacioribus
pituitis vitiiis* Cl. Auctoris et cogitata et obseruata
tinet. Plurimum ab initio tum veterum, cum re
tiorum, auctorum de hac medendi ratione sen
tias is recenset, binosque addit casus aegrorum,
quibus ista fuit adhibita, sed infausto euentu. Qu
enim a tot tantaeque famae viris ferri candentis
non innoxium solum, sed egregii etiam effectus
legisset, in adolescente duodecim annorum re
robusto, amaurosi affecto, illud tentabat, cum
antea denudato, sed aeger non solum inde non
uabatur, sed quarto etiam die, sine vllis praeter
malis symptomatibus, inopinata morte extingui
tur. Instituta anatome docebat, cranium le
modo tactum fuisse igne; internum istud tamen
uiter fissum, meninges inflammatae, et dura ma
ea parte, qua vsum locum respiciebat, suppu
iam incipiens, cerebrum autem integerrimum
vllae in ipso aut oculorum nervis amauroseos con
apparebant. Ventriculus insuper, praeter pylori
regionem, valde inflammatus et duobus in locis
graeuosus, pulmones autem vndique vehementer
creti erant; neque in pulsu tamen, nec in respira
tum viveret aeger, vel minimum morbi signum
seruatum antea fuerat, sed qui hora ante mortem
tum excepta, qua is in vomitum olim iam ipsi
liarem inciderat, superueniente roncho subita
p.264. morte. Funestus iste, vti aliis quoque similis

annorum observatus, illius operatio-
nis, ut et experimenta in multis aliis cada-
veribus cum cauterio facta, tentamen hoc
difficilissimum, neque vix umquam admittendum
demonstraverunt.

Optimum denique, quod huius partis ultimum p.287.

de peculiari quorundam medicamentorum vir-

Agro cuidam calculoso, plures mino-
culos per urethram interdum excernenti, illud
consilium, ut per longius aliquod tempus,
solamine inde percepto, quater per annum
duodecim dierum spatio, infusum herbae ono-
chitis, et ipsius pugillo cum semilibra aquae paulil-
lato, quous mane bibat. Consilio huic pa-
tens liberatur a calculi cruciatibus, nec in
postea morbo extincti corpore diathesis
eius signa reperiuntur, praeter renem dex-
tero paulo maiorem atque sinistram quadruplo
maius. Alium aegrum iuuit quidem, sed non
sine hortenensis rasi et cum oleo oliuarum

fructuque quotidie assumptum. Verbenae p.292.

oreo herba collo appensa et eius-
dem dilutia ad vncias quatuor cum spiritus vi-
tuli quatuor per diem data, cephalacem
visam valde pertinacem, et contra alia
remedia rebellem, ab initio leviores reddi-
tione, ipsius spiritui mixtura ex spiritu fru-
ctus mercurio sublimato substituta, continua-

De foliis aurantiorum tandem differit p.305.

Ab amico quodam, Cl. WESTERHOF,
Hagano, remedium acceperat ab inven-
tore arcanum habitum, ut experiretur, num
tolleret? Quum eo tempore eximias
testaretur experientia, Viennam venit Cl.
chirurgus in curandis oculorum morbis
peritissimus, qui, huius tentaminis famam per-
cipiens,

- cipiens, Nostro persuasit, areanum illud
 folia aurantiorum continere, cum decocti
 cum potui chocoladae dicto, tum in pulvere
 potui admiscendum, vtiliter exhibenda. **P.310.**
 que medicus et poliater Haganus, Cl. vixit
 decocti illius formam cum Cl. Auctore commu-
 nit. Rec. *Fol. aurantiorum numero centum et*
(id est circiter unciam unam et drachmas sex) in
pluvialis uncis viginti decoquo spatio duorum vel
horarum, vase clauso; colato adde vini rubri un-
cem, sacchari quantum sufficit ad gratiam.
 aeger bis, ter, quater, prout necessitas iubet, unci-
 quatuor quotidie, aut solas aut mistas cum levi clausu-
 Decocti huius quidem vires egregias Noster
 tus, certas tamen illas in primis contra epide-
 aequae, ac verbenae, paulo antea commemoratae
 dum adhuc determinare audet, sed prudens
 rum medicorum observationi atque examini
 alias nuperrime factas observationes multo
P.314. dore et honestatis ac veritatis sensu relinquit.

XX.

Flora Virginica, exhibens plantas, quas
 IOHANNES CLAYTONUS in Virginia
 scentes observavit, collegit et obtulit
 IOH. FRED. GRONOVIO cuius
 opera descriptae et in ordinem sexuale
 stemmaticum redactae sistuntur. Lugd.
 1762. 4 maj. Alph. I. pl. 12 c. m.
 geograph.

Plantarum, a Cl. CLAYTONO in Virginia
 rum, sicca specimina accepisse IOH. FRED.
 GRONOVIO, eisdemque examinasse, rariorum
 char.

indagasse, et methodo sexuali dispo-
 sita Flora Virginica duabus in partibus an-
 notata, compertum habemus. Cum vero in
 hac omnes Virginiae stirpes notatae essent,
 interpositus indefesso studio in colligen-
 da perseveraverit, ex eius donis tertiam qui-
 dam partem parauerit, eidemque appendicem, alio-
 rum, ut GOLDENII, MITCHELLII,
 Virginicas obseruata, continentem, ad-
 didit CRONOVIVS, attamen desiderio botani-
 ci, ut defectu exemplarium priorum
 compensatus, novam potius editionem eden-
 deret, aliis autem negotiis nimis occupatus,
 hanc locum mittendae curam filio, LAUREN-
 TIO, commisit. Eadem itaque me-
 thodus in priore editione habita fuit, recen-
 sitae a CLAYTONO transmissae plantae,
 et obseruatae suis locis inseruntur priori-
 bus non solum nominantur, ac, si necesse
 fuerit, describuntur, sed etiam in prima editione
 recensitae saepius illustrantur magis atque
 determinantur; ut hinc botanica grata
 et utilissima existat altera huius Florae edi-
 tio. Comparauimus hanc ac priorem, et plurimas,
 recensitas, inuenimus stirpes; verum
 nonnullum foret, eas nunc omnes annotare,
 nomina transferre, patebit disquirenti
 nonnullas novas accessisse; neque commodum
 foret possumus emendationes, quibus spe-
 cies constituuntur ac ad alia genera amandan-
 da. dum Ruellia edit. prior. p. 73 et *Lyfima-*
ria ad *Gentianam* edit. nou. p. 3. *Viola* p. 136
 p. 13. *Mollugo* p. 14 ad *Quercum* p. 16.
 p. 75 ad *Lecheam* p. 16. *Arum* p. 183 ad
 p. 53. *Paris* p. 44 et 157 ad *Trillium*
 p. 155 ad *Dianem* p. 60 *Axalea*
 et *An-*

et *Andromeda* p. 21 et 160, ad *Kalmiam* p. 161
benia p. 7 ad *Phrymam* p. 92 et f. p. 161.
 Minus quoque vtile esset, annotare plantas
 synonyma et accuratiora et plura nunc pro
 vel quarum descriptiones, in priori editione
 omittuntur, vt de *Chionantho* p. 130. *Diastylis*
Cortusa p. 74 edit. prim. aliisque cognatis.
 Sufficiat nobis, cum in compendio reliqua
 non possint, aliquas obseruationes botanicas
 medicamque subnectere.

- p. 52. *Ornithogalum*, a LINNÆO Spec. edit. I. p. 161
hirsutum *) dictum, in edit. II. p. 439. ad
 genus, *Hypaxis* scil. relatum, simillimum
Ornithogalo luteo C. B. atque differre tantum hi-
 pilis in foliis, caule, umbella, florumque
 externe tomentosa est, monuit Cl. Auctor.
 p. 86. *culi bulbosi*, in Virginia nati, folia quidem
 sunt et magis hirsuta, ast calices vt in *Euro-*
 p. 89. *flexi*, et pedunculi sulcati. *Nepeta Virginia*
 et habitu *Clinopodium* refert, hinc etiam in
 et prima edit. huc relata, labio autem inflexo
 nato, et staminibus flore longioribus magis
 p. 105. *petam* accedit. *Lupinus perennis* a *syl-*
foeruleo C. B. differt constanter calice, de
 enim appendiculis seu foliolis minimis late
 p. 141. quibus hic instruitur. Ex *Aristolochia* ser
 tres species finxisse PLUKNETIUM legimus
stolochia namque *violae fruticosae foliis* nouell
 est, opacis et umbrosis succrescens, foliis
 bus vix auriculatis praedita, eadem, apicoru
 lium incola, folia gerit latiora, perfecte aut
Aristolochia polyrhizos auriculatis foliis ab

*) Breuitatis causa triquiale nomen in enumeratione
 tarum ex LINNÆO citauimus, hoc in ipso
 eiusmodi non fuerint adposita.

P.146.

P-150.

p.102.

1. *Chlorophyll a* and *Chlorophyll b* contents were determined by spectrophotometry using the method of Arar and Collins (1971).

P. 30.

P. 30.

10

10

1

10

h. e.

Acta Academiae Scientiarum Senensis
criticorum, ad an. 1760. Tom. I.

Academia Scientiarum Senensis iam antequam
limo primo superioris seculi instituta,
tempore variis praestantissimis sociis ornata
fuit, nullis tamen iuventis et editis scriptis
inclaruit, cum, si sola gloria remunerationis
est, optimi saepe conatus frigerant. Anno
sexagesimo huius seculi, quo et ex sua pietate
ad communem utilitatem conferret, de obser-
vationibus, tentaminibus et iuventis
Cum vero varia hunc in finem collecta
nonnullis sociis seligenda et ordinanda
rundem editionem differre, et interea huius
tionis variolarum eiusque successum in vita
in hoc primo tomo tradere constituit
quo ea, de quibus hic exponitur, cum aliis
bus ab aliis collectis conferri possint. Obser-
rationes et experientiae res physico-medicas
mentur, et experientia primam nos instru-
que ad rationem docet, hanc quoque
disquirenda inoculationis utilitate tractant
inprimis cum haud paucis institutis
menta.

Primam occasionem contemplantibus
1755 mense octobri exhibuit Ill. MISE-
PANNILINI, Rector nosodochii S. Mariae
vbi tres tantum infantes institutione ad modum
losam ducti fuerant, quorum cum sollicitudine
sequenti anno quatuordecim pueri et puellae
inter quintum et decimum aetatem medicis
ratione inoculationem variolarum subierunt,
tantum puer septem annorum, qui post erup-

bonae notas, febre erisipelacea tentatus,
pulmonum succedente, die quarto
scilicet tempore naturalibus variolis
affecti fuerant; ex quibus duo perie-
re, tres for annorum ante eruptionem va-
riolarum inflammatione superueniente; et puella
quadragesimo morbi die hydropse
superueniente dysenteria.

In tomo itaque traduntur observationes Cl.
Senensis inter Senenses medicinam cum laude
perpetuam inoculationem saepius suscepit, et
rationem cum academia communicavit;
et postea duae Cl. BASTIANI et una Cl.
BASTIANI inoculationis historiae; has excipit rela-
tio variolarum in septendecim pueris et
in una regio, nosodochio S. Mariae de scala
inceptae, a Cl. CASTELLOCCI tradita;
et postea sermo Cl. TABAREANI de mor-
bo varioloso die 25 Iulii 1761 in academia
peracta quo nonnulla de insitione variolarum
et de inoculatione insitionis ejusque successum,
et de octoginta septem morborum historiis de-
pendio tradere annitemur. Elego-
rum inoculationem pueros et puellas variis
aetatibus septimum annum nullum in-
fantes tamen fuit infans trium mensium, la-
te nutritus. Praeparatio saepe nulla
praeparatio nonnullis venae sectione, in multis
injectione praemissa, in paucis balneis et
siccis, corpora ad febrem variolosam
disposita fuerunt. Vino et dieta
interdicebantur, victusque vegetabilis
adhibebatur. Incisiones paruae minus pro-
funde in brachio utroque paulo supra flexum
nonnullis in femore supra genus admini-

Quatenus fuerant. His file gossypina pulvis
infecta, interdum pulvis variolarum fuso-
rum crustae integras variolosas applica-
terdum acu punctura tantum, aspide ac-
do infecta, insitio absolvebatur, quod incisu-
gerato insitus debuisse apparuit. Pueri
variolis discretis bonae notae naturalibus
eligebatur, nonnunquam tamen ex variola
tionem excitatis.
Leuiores quidem morbi symptomata die
to, quinto et sexto oriebantur, et pustulae
circa locum insitionis frequentius et densius
bant, rarissime nullae. Symptomata
audis, nono potissimum die, sparsim in cor-
fulae observabantur, rarius iam quinto die,
quam etiam tardius, decimo et vicesimo
vero in viginti observationibus. Ol. et alia
varietatem, maiorem vero tarditatem in
alibus viginti quinque Ol. et a seorsum
dignis insistentis. Symptomata febrilia
cipio oborta, vel paulo post aucta, varia erant
pugilantes, sub alio in humeris et
oriebantur, lucem non ferre poterant, sequi
lacrymosi, rarissime inflammanti, pugilantes
lenti erant, nonnunquam vertiginosi, et
siccae et grauiora symptomata, ut delirium
sudor interdum exiguum, interdum nullus, ve-
pi cruda aut naturali simillima, saepe
diminuto, alba, interdum pallida, interdum
pulsus tandem, sitis et cephalalgia
vel aucta vel mitiora erant, febris vero
nissime accessit. Ex locis incisis et com-
lose affectis, indeque inflammatis tandem
sapiosa vel purulenta effluat, fociore
loca, non quinquam vicia profunda oriebantur
diu durabant, post morbum tamen super-

exhibebant, exorta etiam fuit ra-
tio inflammatio brachii vniuersi cum pu-
lso nihil tamen minus tandem suc-
cessit morborum ultra vigesimum, in lentiori ve-
l eruptione ultra trigesimum interdum
cessabat. Ex omnibus vnus tantum aeger
causae rationem infra explicabimus, re-
manens variolis affecti, sine cicatricibus aliisque
modis, morbum artificialem superarunt.

His relatione praemissa, nunc nonnulla
adducamus. Anno quinquagesimo
seculi epidemia variolosa in vrbe et
circumgraffabatur, incipiebat illa in solstitio
variolis, quae tamen aestate subse-
quente et confluentes erant, et successi-
ue in vrbe partes progrediebantur. Inter
decimum quartum diem multi mo-
do tempore eruptionis, nonnulli vici-
mo quarto denuo die. Et ii, qui
vitiis oculorum, vlceribus et tumo-
ris corporis partibus excruciantur, non-
nulli tanta tunc consumti, perierunt. His
variolosa epidemia prorsus cessauit, et
in alias terras translata fuit.

Spuriis veras et persistentes cicatrices p. 13.

Observauit Cl. CATURI in puella no-
ta, haec postea, insitione facta, progres-
sus variolae optime sustinuit, et quindecim
diebus in tota corporis superficie ostendit.

Quantum annum agens, post insitionem p. 62.

Albas in variis corporis partibus
breui iterum disparuerunt, vna sola
ad nates oborta, consuetas variolarum
relebat.

Observatio de insitione variolarum a p. 72.

In anno quinquagesimo sexto per acu-
punctu-

puncturam facta, in villa quadam Casenovele
quae ex voto successit, et paucas discretas
sine symptomatibus malignis excitavit.

- p. 85. Inter eos, qui in nosodechio inoculati
puer erat, quatuor annorum et sex mensium
affectus, qui scabie apta medendi ratione
incisionem et applicationem materiae variolae
omni incommodo tulit, et variolis discretis
p. 92. tis, etiam a scabie liber redditus fuit. In alio
puero sex annorum scabie simili modo infectio
tio quoque tentata fuit, variolae erumpentes
incommodum reliquerunt, scabies vero inter-
cessit.

- p. 94. In puero duodecim annorum post infu-
apte administratam febris quidem commota
non nisi vna variola incisioni proxima die
exorta, veram speciem retulit, et licet aliae
parvae in facie praecipue orirentur, hae tamen

- p. 101. post sine maturatione evanuerunt. Simile
cidit in puero undecim annorum, qui licet
ad decimum diem symptomatibus febrilibus
retur, veras tamen variolas non monstravit.

- p. 111. nisi serosae quaedam pustulae apparuerunt.
ro quoque, sex circiter annorum, febris secunda
multae pustulae subsequebantur. Febris
plex erat: prima nempe a septimo ad decimum
non adeo malignis stipata erat symptomatibus
ra vero, quae decimo septimo die accedebat
vehementiora symptomata conjuncta habebat
tamen amygdalarum dulcium cum iulapio
dato, deiectiones alvinae biliosae sequebantur
quibus apparet, eandem non tantum a variola
teria, sed a saburra intestinali mota obortam.

- p. 109. Puer, septem annorum, post incisionem
administratam variolas bis expertus est.
enim die post applicationem materiae variolae

symptomatibus stipata oboriebatur,
per se furiebant, usque ad diem decimum
mutatae, ita ut die vice-
se haberet aeger. Non tamen
cum eodem die noua febris accede-
rent vomitus reiicerentur, dato oleo
dulcium deiectiones aluinae succede-
rent die a noua febris accessione nouae
variolae oriebantur, quibus con-
mutatis, puer iterum conualuit, ita ut
tertio die dimitti posset. In alio puero p.118.
morbum variolis artificialibus excitatis, et
nono octauo plenarie superatis, noua orie-
batur, cuius impetu tandem trigesimo primo
efflorescebant. Sed et hac sine ulterio-
ribus, ita ut trigesimo septimo die cum
sanitatem rediret aeger.

quoque insitio necessaria fuit in puero, p.120:
qui in brachiis incisionem et filum
operat, nulla tamen febre nec alio
symptoma usque ad diem decimum septimum sub-
ueniens, noua insitione super genua
nono die pulsus frequentior, et paulo
postea symptomata, imma deliria ipsa, obseruaban-
tur. Insitione, die septimo instituta, tempe-
rat, quo facto et febre nunc mitius progre-
ditur, tantum circa incisionem, quae suppuratio-
nem parat, sed et in aliis corporis partibus, va-
riolae exoriantur, quarum insitio ex voto succede-
re non decimo tertio post noctem minus tran-
quillus cum dolore ventris intendebatur,
quae ex semine santonici exhibita et clysteri-
bus, quinque lumbrici excernebantur, quo
tempore ex voto finiebatur. Simili ratione p.126.
puerum annum agens, morbo superato, die vi-
gesimo iam ex nosodochio dimissus eo post
K 4 ali-

aliquot dies reuertebatur, symptomata tamen
lia denuo mota, vermibus expulsa, cessabant.

P. 150. Puella, octo annorum, et sex mensium
tionem febrim exiguum, incisionibus insigni-
moderatas, et paucas pustulas serosas circa
bebat. Die vicesimo quinto demum per-
in labio superiori efflorescebat, quas tan-
quenti iterum euauit, hinc die decimo
noua incisione facta filum gossypinum, pro
fitis variolis recens collecto, imbutum,

P. 153. omni effectu applicatum fuit. Simili ratione
decem annorum, post incisionem non nisi
febre commouebatur, nec pustulas oriebantur
ter paucas serosas circa incisionem, die de-
tur acupunctura noua materia applicata,
omni effectu.

P. 160. Puella, nouem circiter annorum, quae et
infusione exigua febre commota fuerat, incisionibus
inflammatis et suppuratis, paucisque rubentibus
illas oratis, die decimo septimo iterum ex-
variolosa affecta, vicesimo quinto et sexto decimo
septendecim circiter pustulis sparsim obta-
sum morbi, ex voto superuinit.

P. 126. Subiiciamus nunc unicam morbi historiam
minus prospere successit. Puer, nimirum sex
annum agens, incisionibus consuetis, in haec
plicatis pus excipiebat, parum tamen incre-
tur, et licet die septimo parua pustula in
floreferet, illa tamen die sequenti disparuit.
nono et decimo aeger minus quietus erat et
decimo cutis rubicunda et facies quasi inflam-
rebat, febris tamen exigua et leuissimis symp-
bus stipata obseruabatur. Interea tamen a
quarto ad decimum sextum diem non quidam
fluentes, attamen copiosas et maxime depresso-
riolas oriebantur. Nausea et dolores ventris

...et medicamenta respuebat, ut licet
...interdum per dijectiones al-
...adhaerentibus evadantur, licet me-
...huic indicationi respondens, elige-
...et variolae tardissime ad matura-
...dictionem ducerentur, maximo tamen
...die quadragesimo quinto morbi vi-
...permutabat. **Sezione cadaveris p.135.**
...ferò fortente repletum erat, in ven-
...flava et foetens, in canali intestino-
...copiosissimi reperiuntur; ilei
...et ad sex digitorum longitudinem in-
...verò maxime extensa erat; pulmo
...ex parte ism suppūatus conspicie-
...etiam inferiori mediastini parte ab-
...abatur.

...chemica cum sedimento albo vi-
...trina eorum instituta, qui variolarum
...hic quidem proponuntur, et
...per deliquium, spiritus vitrioli et syru-
...his affusa fuerunt, nos vero ex obser-
...conclusionem eruere potuimus.

...dice traditur sermo *) **Cl. TABARRA** p.164.
...morbi quadam morbi variolosi naturalis
...ad **Cl. SYDENHAMI** doctrinam pro-
...conclusiones varias pro inoculatione vario-
...ducit.

K 5

Foe

...etiam prodit: Discorso concernente una
...Vaiuolo con alcune riflessioni intorno all'
...letto nell' Accademia delle Scienze di
...Fisio-Critici il di 25 Giugno MDCCLXI.
...Donore **PIETRO TABARRANI** Professore
...di Notomia nell' Università Senese. In Siena
...1711.

Foemina iuencula; duodeviginti annorum iam filiorum mater, anno quinquagesimo do die 18 septembris febre corripiebatur, quae ad diem tertium urgebatur, cum etiam suspensio viditatis adesset, maritus, qui ipse medicam artem exercebat, venae sectione subcurrerebat. Versus tamen variolae efflorescebant, sequentes copiosius, imprimis in facie, erumpentes, quatuordecim venae sectiones aluius copiosae, et sexto sanguis cum abortum denuntians, profluebat. Hanc sanguinis effusionem convulsiones et deliria phrenitica exasperabant, venae sectio autem non immutabat deliria, laetitia itaque liquidum s y d e n h a m i eiusque octo dies aliquam quietem reddebant, hinc repetito fluxu spero cum successu exhibebatur. Fluxus sanguinis continuabat, depressae variolae et depressio molesta diu observabantur, aegra tamen magis compos erat, et febris ita persistebat, variolae usque ad duodecimum diem ad aptam rationem disponentur, et decimo quarto maxima morbi vis superata esset. Salva itaque edita fuit foemina, sed facie cicatricibus feeda.

p.172. Optat igitur Noster, cum multis aliis medicis medium specificum, quod morbo opponi potest, qui in confluentibus pessimum semper habet, in quo tamen praeter symptomatum modulationem medicus nullam exhibere potest auxilium. Quod vero quis venae sectionem ut inflammationem debens et copiosam eruptionem impediens remedium adducere vellet, ex adducta morbi historia facile percipiet, illam effusionem sanguinis variolarum morbos non impediuisse.

p.176. Cum vero et adultis et foeminis, praecipue viditatis tempore, molestissimus et exitiosus saepe morbus, foeminas ante accessum variolarum morbum inire haud debere, Noster monet, et

infectionem variolarum tanquam praestantissimam
 variolis moderandis auxilium prouocat, in
 morbis, qui lauto victu nutriuntur, susci-
 pienda neget, cum, nisi iusta praeparatio prae-
 parata potissimum gratis et lethalis saepe sym-
 ptomata eriantur. Repetit igitur multas ratio-
 nes variolarum insitio suscipitur, ex quibus
 videtur ea, quam et Cl. TARGIONI ad-
 ducit, quod locus insitionis multam et foetidam sae-
 pius variolosam in reliquum corpus non de-
 teret ex vlcere diuturno emittit.
 Haec summam preponit rationem et prospe- p. 186.
 ctam inoculationis variolarum in septem-
 annellis susceptae, quae cum nihil noui
 hic non tangimus.

XXII.

J. TROSCHEL, bey dem Töplitzer
 Heilwasser ordentlichen Arztes
 kundige Nachricht von dem wahr-
 en Böhmischen Bitterwasser, Sayd-
 scher Ursprungs aus dem Hochbet-
 tberg. Gedruckt zu Leitmeritz,
 1781. pl. 3 $\frac{1}{2}$.

j. e.

J. TROSCHEL, Thermarum Toeplicen-
 sis Medici Ordinarii Renunciatio de veris
 amaris Bohemicis, quae ex monte,
 Hobbetsch dicto, in agro Saydschutzensi
 propullulant.

Quae amarae medicatae Bohemicae multos per
 annos iam cognitae atque in usu fuere. Pau-
 cissimi

cissimi autem verum earum fontem, videri
fuerunt, nouerunt. Plures enim fontes,
modi aquas amaras promunt, in tractu *Lusatiae*
profiliunt, quae omnes a fontium possessoribus
aquarum amararum nomine venduntur. Quae
Sedlitz et *Saydschütz* duo diuersi, sed parum
distantes, vicus primas praebuerunt aquas, etiam
vicum nomine illae aquae celebrantur.
Verum enim vero, venditae deinde quae
aquae factitiae, quae, ex sale purgante
aqua communi soluto, paratae atque effusae.
Quid mirum, si aquae hae medicatae tam
ediderunt effectus!

Gratias igitur meretur Cl. T. OSCHIL.
omine id inquirere, et quod detexit, pagellae
biscum communicare voluerit.

FR. HOFFMANNUS, celebris ille aquarum
neralium scrutator, primus fuit, qui aquas haec
ras notas fecit, atque in vsum vocauit.
Sedlitzenses sine dubio primae fuere, quae
runt. Post eas, quum animaduersum fuerit
tem prope *Saydschütz* scatentem, saporem
vt HOFFMANNUS *) ait, intensum amari
magisque salum, eius aqua principatum
licet ex vna officina, monte scilicet *Hochborschen*
ambae prouenire videantur. Differentiam
est, Cl. Auctor in eo quaerit, quod fontes
Schützenenses altiore situm habeant: *Seydlitzenses*
in valle huius montis prorumpant, vbi aqua per
facilior accessus pateat, quare etiam illos
principem seu originem vocant, hos vero
nam descendentes considerant. Nouam hinc
minationem aquis his imposuit, ultimasque

*) *Examine chemico-medico fontis amari Sedlitzensis*
Bohemiae detecti Hal. §. VII.

in posterum inferiores: *Synschützchen*
superiores nominabit, quemadmodum et
agens, quae diuersas has aquas conti-
net etiam litterae, distinctionis gratia inu-
entis harum aquarum constitutiones, quas
vulgo vocant, non determinat, sed
referunt tempus. De contentis autem
dicatur, natura quaedam propo-
nentem Cl. CARTHEUSER in sy-
nopsis ad *natrum*, ab aliis sal fontium
dictum, numerat. Salis huius amaro
libus ex aquis medicatis paratis, e. g.
Egrano, *Anghitano*, *Epsom* dicto etc.
quidem dare contendit Cl. Aucton. Sed
experientia certi sumus, omnes hos sales, si
non factiti sunt, similique methodo
parati vel nihil differre: si quidem omnibus,
solutione singulari tantum quadam, quam
cristalli similem crystallorum formam
assumunt, sicut hoc Cl. *natrum*, et ex
his iam dicere, et ex comparatione
Carolinarum cum Teplensi *) ap-
paret, alter ex thermis, alter ex fonte quo-
dam frigido, circa sex lapides a thermis
coquitur, uterque pari modo ac-
curatur, quare etiam, ut Cl. Auctor ipse
ab altero a peritissimo quoque distin-

autem tres species huius salis amari Cl.
sciendum est, primum, quod vi-
tetur, tunc adhuc partes continere;
ab his partibus esse purgatum; ter-
tium, quod, quia crystallos suas ferat, et
ab

Commentar. nostr. Vol. X. Part. II. p. 329.

ab aere non mutatur, optimum salutaris officio esse paratum*). Quibus praemissa, MANNO, GOERITZ, DEBRA et Cl. CARP catalogum adfert morborum, quibus aquae rae medentur. Hunc catalogum sequitur methodum et ordinem praescribit, ad quatio cum his aquis instituenda est.

In fine libelli inveniuntur pretia rerum, quam salis. vna cum sumtibus hysto cistae, quibus adseruandae sunt, quanda mitti debent.

Tandem monendum, numerum foliorum libello deesse: hinc illa in margine nota uimus.

XXIII.

Nova physico-medica.

Facere non possumus, quin praeter alia genera, quibus Saxonia nostra iam fruetur quoque mentionem faciamus, quod *Dresden* institutum sit collegium supremum, quod in agrorum culturae, artium villam et officii quibus variae res manuum opera parantur, in Saxonia curam habeat. Ex illo opere, quo optimus noster Princeps ELECTOR ERICUS CHRISTIANUS, cuius meritis quam in annis nostris delecti debet neque imperium pro dolor! nimis breue, suscepit

*) Ab amico, nuper ad nos venit, eorum propriis contemplatione esse peroratum, occasione officina ad quae hinc hinc deinde hinc hinc, Principe de Lobkowitz prope fontes, partim Bilini extructas viderat, hoc artificium in eo consistere, vt sal, iam excoctum crystallis coctum, in aqua postremo remanet, et, nulla addita re, lentae modo crysallina exponatur, idemque labor bis vel ter repetatur.

semper nobis acerbum, tanto nec vn-
 lando Principe dignissimus frater, se-
 Princeps, XAVERIUS, per impuberes
 FRIDERICI AUGUSTI, annos il-
 administrat, omni studio omnibusque
 rationis felicitati augendae prospici-
 etiam certi quidam redditus publici,
 Principis dicati, huic usui destinati sunt,
 insignia multaque quotannis ab illo
 collegio exhibeantur praemia, vtilibus
 atque tentaminibus quae sitis
 labor, studium atque indu-
 ut eorum alter alterum cito nan-
 Quaeſtionum tamen nunc pro-
 limites nostros iam superat; quare
 tempore aut loco referre consti-

annuentibus optimis illis Principibus,
 nostrae procures in *Societatem* quan-
Lipsensem, dictam spate abie-
 praefigentes sibi finem, vt mercatu-
 agrorum culturam, artium offici-
 remque rem Saxoniae oeconomicam ad-
 octoque membrorum delectus,
 biennium ex reliquis sociis eligendi,
 perpetue, cuius munere iam fungi-
 IDENNES CHRISTIANUS DANIEL
 Mod. D. DANIELIS GODOFREDI,
 Oeconomiae filius, post singulas
 hic *Lipsiae* conueniant, generalis
 omnium membrorum in solemni-
 publicis, post festum paschatos
 Michaelis, habetur. Quaeſtiones etiam et
 dicata per singulos annos exhibet, res-
 economici vsus in primis in Saxoniae prouin-
 ciis

cis reperiundas indagare setagit, neque fru-
borum fructus suo tempore publici vsum re-
termittet.

Neque hac data occasione temperare
sumus, quin aliud commemoremus institutum
dignissimum, quod nimirum ex anni spatio
excurrit, hic quoque *Lipsiae* ortum suum
ex quo nimirum singulis hebdomadibus plu-
ris excelsa traditur sub titulo *Inditi Lipsiae*
ad usus vitae, cum in vrbe, tum ruri habenda
cessariam, cuius una pars hanc modo re-
cente provinciam respicit, altera vero con-
tiones super rebus oeconomiceis omnis generis
vtilis lecturae dignissimas continet. Quibus
librum comparare velint, quatuor florenas la-
les pro quolibet anno solvunt. Multa
per singulos annos maioris minorisque pre-
bentur praesentia, totidem solitis quaestionibus
nomicis a perillustri huius instituti auctore
Sacro *Imperio dilecti* *Electore* *Saxoniae* *Electore* *Maximiliano*
sacrorum *Sonatus* *Dresdensis* *Præside* *seculi*
politici, quibus

Nolum insignis fuisse in litteras prophanis
dum iam a viis doctis deprædicatis, deo
superiore anno edidit. CAROLUS PRINCEPS
renissimus Dux et Elector Palatinus, nunc
Aens. Mendenii scientiarum Academiae, et
decimo quinto mensis octobris 1673 publicè
jurata fuit. Quum de quibus præscriptis
nostris peruenire, facere non possumus
commanicantibus illas cum lectoribus vestris,
rationem eo facilius intelligant.

Academia Electoralis Theodoro - Palatina de re-
larum atque naturalium Palatinatus praei-
omusque in eo regnantis, historia artibusque
antibus sollicita esto.

omnibus veritas suprema lex esto.
Academici vniuersi doctrina, studiis, moribus
mendabiles et a partium studio alieni sunt.
rationem tractantur, ne propalanto. In duas
scilicet, Historicam et Physicam, diuisi sunt.
Academiam in rebus ad alterutram solam spectan-
tibus turbato.

Academiae dignitatis custodes, Praeses atque Di-
rector, Secretarius actorum perpetuus, et
Vicarius sunt. Secretario Vicarius adiun-
ctus, inter hos numerus Academicorum ne de-
creuit.

Academiae electio penes Academiam, confir-
matio Principem esto. Non alius nisi secula-
ris, secularis eligitor.

Academiae Director a laboribus consuetis immu-
nitas Academicis in legendis audiendisque
rebus assidui sunt. Quicquid scripserint
in publico sociorum examini et iudicio repe-
re subiciunt. Digna et suo et Academiae
reguli commentantur; praesentium in con-
ferentiam, nummus argenteus, in usum hunc

Academiae in scribendis commentariis ac disserta-
tionibus concepta latina; germanica et gallica subsi-
dit.

Academiae quae vel ab vniuerso conuentu, vel a
maioribus decidi possunt ac debent, plurimum
habetur ratio. Sententiae, scriptae aut
verba prout aptius visum fuerit, explorantur
Academiae rogato pronunciatoque; Secretarius

Academiae XII. Pars I. L Aca;

Academiae apud exteros, horumque apud
demiam, interpres Secretarius esto. Commentaria
quicquid Academia probauerit iusseritque, in
lucem publicam edito. Tabulas, priuilegia, litteras
dissertationes praelectas et sigillum seruato. Academi-
corum satis functorum elogia scribito.

Conuentus aestiui in bibliotheca Electorali
males in vicino conclauis singulis diebus iou-
hora tertia pomeridiana ad quintam habentor.
quotannis feriae sex hebdomadam sunt, verna-
et autumnales.

Primus post vtrasque ferias conuentus pelli-
atque sollemnis esto. In vernali sociorum des-
rum elogia leguntur. In autumnali praemiorum
mismatis aurei 50 ducatorum meliori, quae ad
ad propositam quaestionem academicam m-
sit, commentationi rite examinatae tribuitur,
numque alternis classium vicibus problema in-
sequentem publicator.

Certantes de praemio ante calendas qu-
opuscula sua Secretario reddi curanto. Nomen
in schedula obsignata, adiiciunto. Si nullum
nam meruisse videbitur, praemium in sequenti
annum seruator. Academici iudices praemii,
participes sunt.

Proximo inde conuentu priuato acceptorum
expensorum rationes annuas Quaestor reddit.

His, quas iam enarrauimus, legibus aliam
additam esse accipimus de aliis membris, et h-
rius, et extraordinariis dictis, Academiae illi
gendis.

Insuper praemiorum numerum auxi-
pus Elector, duplicis quasi ordinis. Loco
vnius nummi aurei quinquaginta ducatorum,
nunc illius pretii quotannis distribuentur, id-

haec quæstiones ad utramque Academiae spectantes proponuntur. Praeter hos alii quinque et viginti ducatorum singuli, destinati explicandis quæstionibus, rem physicam et oeconomicam Palatinatus in primis attinentibus; ex omnibus ideo expectandis quæstionibus eodem modo faciemus mentionem, quæ instituti fines attingunt.

Physica igitur quæstio prioris quasi ordinis, prædictum annum 1765 exhibendo destinata, cupri excoquendi rationem concernit, ut facilius nimirum conueniatur ratio ratione temporis, cum ligni, prædicti et experientia confirmatus doceatur modus, ex quo cupri purum ipsius regulum excoquendi.

Altera quæstio, ad annum 1766 referenda, lithologiam scilicet cupit determinandum; num illas lithologias utulandas et coquendas, vel certe ad lithologias minores coquendas, adhiberi queant? Ut illarum, cum in finem conquisitarum, aliqua simul coquenda ad Academiam mittatur, locusque, quo effodiantur, indicetur, ab ipsa rogatur.

Premiis porro secundi ordinis quatuor sequentibus quæstiones præfixæ sunt, quarum binæ prioræ ad annum 1765, posteriores autem ad annum 1766 pertinent:

Ubi nam scilicet in Palatinatu illa oeconomicorum prædictorum inuenitur, quæ ab aliis ad certos quosdam locos fertiliores reddendos adhibetur? Et quibus locis potissimum agris illa conuenit?

Num apium cultura copiosius, ac huc usque inuenitur, locum habere potest in Palatinatu? Quid in primis illam augendam iuuat? Et quidnam ei obiculus atque impedimento est.

Quaenam in Palatinatu inueniuntur cum noxia, tum utilia? Quaenam ab illis ab his expectanda utilitas? Et quomodo tendenda, haec autem amplificanda erit?

Quaenam denique istorum insectorum quae vernali tempore vitium gemmas purgant? Ab ovo ad interitum vsque explicationum indoles, externus habitus atque Annotetur porro, quam potissimum in terris quibus palmitibus frequentiora sint, et quibus auxiliis facillime extinguantur, vel certe vitis illis tuta reddi possit?

Commentarii super omnibus illis quaestiones conscribendi ad perpetuum Illustris Academiae Secretarium, Cl. LAMEY, qui Electorali Saxonicae bibliothecae praefectus est, mitti debet ut illos primi quasi ordinis ante calendas mensis hos autem secundi ordinis ante finem singuli cui destinati sunt, accipiat.

Regia *Parisiensis*, quae ab agri cultura habet, Societas, postquam in aliarum academi exemplum, quouis anno praemium exhibendi consuevit, tale sexcentorum pondo gallicano mense aprili 1765 adiudicabit illi, qui descriptiones causas, effectus atque curationem morborum micorum et contagiosorum armenta infestantiumque remedia illis praeuertendi istorumque praesentis cohibendi, omnium optime explicauerit.

Aliud argumentum praemio, ad annum 1765 pertinenti, sed 1766 demum exhibenda, quingentorum pondo gallicorum eadem obtulit, ut quousque stercoreationis agris, iisque cerealium in his culturae destinatis, eorumque indoli commo-

inuestigentur ideoque captis experimen-
tum ostendantur, siue noua stercorationis genera
vel incognita, vel certe neglecta, com-
mententur; vel in fimi locum, eius nisi satis adsit,
vel ad illius similisue stercorationis qua-
dam perfectiores reddendas apta. Commentatio-
nis, vel Cl. DE SAUVIGNY, Consiliario status
Regni, vel Cl. DE PALERNE, perpetuo societatis
secretario, ante primum diem ianuarii cuiuslibet an-
ni, quo de exhibendo praemio iudicabitur, tradi
debet.

Regis scientiarum Academia *Burdigalensis* quae-
rendam ad annum 1765 proposuit de indaganda
origina montium, (*quelle est la cause de la for-
mation des montagnes*)?

Insuper eodem anno alia duo praemia, e supe-
rioribus anno relicta, se exhibituram esse merenti-
bus, eadem promisit, quorum vnum aliquam prae-
parationem lanæ ab insectorum morfu tutam red-
dendam, alterum plantarum nutrimento aptarum
investigationem concernit *).

Anno 1766 duo quoque praemia obtulit eadem
Academia. Optat nimirum, vt genus atque ef-
fectus morborum epidemicorum indoles inuesti-
gantur, qui ex siccatis paludibus in vicinis locis fac-
ilius oriuntur, vtque doceatur simul, quam
causa et diligentia ad istos auertendos opus sit
et quomodo, per experientiam confirmata, isti
morbi possint.

Alterius tandem modo dicti praemii argumen-
tum inuestigandis diuersarum coagulationum causis
dicatur.

dicatum est; (*quelles les causes des différentes complications?*) Scire licet, ante primum diem mensis cuiuslibet anni, quo de singulis praemia publicae cernit Academia, ad ipsius Secretarium Cl. MONTAGNE aut bibliopolam BRUN, mitti debent commentarios, gallico vel latine conscribendos.

Lugdunensis Gallorum Academia quæstionem hoc anno 1764 dirimendam, olim obtulerat de (*in nosocomiis carceribusque noxia eumque corrigendi optimo remedio* *). Quamvis autem quatuordecim super hoc argumento scriptos accepit illa commentarios, eorum tamen nullus ipsius Commissioni prorsus satis fecit, præsertim quum in aeris corrigendi usum inuenta iamque nota, quæ tamen adhuc perfecta, ab auctoribus commissa data fuerint. Rei igitur gravitate et utilitate inspecta Ill. Academia permota, idem argumentum dedit ad annum 1767, duplicato præmio, optans in premis, ut adminiculum aliquod certum et per experientiam usu comprobatum inueniatur, quo in carceribus atque nosocomiis purior reddi quæ-

Divionensis Regia scientiarum Academia præmio huius anni 1764 sequentis argumenti quæstiones proposuerat: ut remedium antispasmodicorum striete sic dictorum determinaretur natura, et di eorum modus explicaretur, varia eorum prædistinguerentur eorumque usus in morbis indicaretur. Præmium illud reportavit Cl. GORDAN, D. Veruiae medicinam cum laude faciens.

Parisis a munere perpetui Regiae Chirurgicæ Academiae Secretarii sese abdicavit Cl. MONTAGNE.

*) vid. Comment. hor. Vol. X. P. IV. p. 718.

Etque in ipſius locum a primo Ser. Regis chirurgo
LE MARTINIERE nominatus Regiaque aucto-
ritate confirmatus fuit Cl. LOUIS, variis vtilibus
ſcriptis inter eruditos clarus factus.

Ab eadem Regia Chirurgiae Academia *Parienſi*
ſeruicio iam duplicato ad annum 1766 referendo
requens oblatum fuit argumentum: vt contraſſura-
rum, in laeſionibus capitis accidentium, tradatur theo-
ria, practica, quae inde fluant, additis animaduer-
ſionibus; (*établir la théorie des contre coups dans les lé-
sions de la tête; et les conſequences pratiques qu' on
en tire*). Ante finem anni 1765 ad Academiae
ſecretarium, Cl. LOUIS, mitti debent commenta-
ta, gallice vel latine conſcripta, conditionibus iam
ſuperius notis vna obſeruatis.

Harlemſis ſcientiarum Societas in conuentu nu-
meroſo habito ex medicis in ſociorum numerum rece-
pit Viros Clariffimos, ALBERTUM DE HALLER,
Göttingenſis ſcientiarum ſocietatis Praeſidem, IO-
ANNEM OOSTERDYK SCHACHT, M. D. et Prof.
Utrinieſium, A. PELERIN, Med. D. et Prof.
Utrinieſium ad Moſam, IOANNEM TACK, Med.
D. Batavorum Lugdunenſem, tandemque SAMUE-
LEM GOTTLIEB GMELIN, Med. D. Tubin-
genſem.

In *Groningenſi Omlandica* Academia Medicinae,
Theoriae, Anatomiae, Chirurgiae et Botanices Pro-
feſſor Publicus Ordinarius conſtitutus fuit Vir Cl. PE-
TERUS CAMPER, Med. D. Londinenſis et Harle-
mſis ſcientiarum ſocietatum ſocius, Franequera-
rum olim deinceps Amſtelodamenſis Profeſſor Medi-
cinae digniſſimus, variis huc vsque editis ſcriptis, de
ſuorum vna ante aliquod tempus ad lectores noſtros

retulimus *), inter viros doctos egregie clarum. Nunc uum is hoc suum munus adiit hoc anno 1764 nono maii, oratione publice habita *de analogia inter animalia et stirpes*.

Mediolani Professor Medicinae nuper nominatus fuit Vir Cl. PAULUS VALCARENGHI, Med. olimque iam Professor Medicinae in Academia Turinensi Primarius, et adhucdum Bononiensis Academiae Socius, variis editis scriptis, *medicina* in primis, quam edidit, *rationali, ad recentiorum usum, observationibus adaucta et epidemicis Crenationibus constitutionibus* arabicisque commentariis, laudem atque famam inter eruditos diu iam consecutus. Vnicum iam Mediolani Professore illum legimus, cui datum sit, ut omnem et theoreticam et practicae medicinae ambitum intra binos annos docendo emetiatur, insigni ideo stipendio contentatus.

In Academiam *Gieffensem* Erfordia euocatus fuit Vir Cl. IOANNES GUILIELMUS RAUMER, Med. D. et Professoris Medicinae Primarii Physicique dicti prouincialis munus ibidem suscipiat.

Petropoli abiit ibique a munere Professoris Mathematicae sese abdicauit Vir Cl. IOANNES ERNSTUS ZEIER, Phil. ac Med. D. Academia tam Scientiarum Imperialis Petropolitanae Membri honores retinens. *Wittebergam* deinde secessit ibique Mathematicarum Inferiorum Professor Publicus Ordinarius nominatus fuit, quod nouum quoque munus auspiciatus est nuperrime die trigesimo octobris habita oratione *de machinarum principijs*, editaque oratione.

*) vid. Comment. nostr. Vol. X. P. III. p. 503.

in finem programmata, quo *missionum metallicarum*
mechanum hydrostaticum exponit.

Ab Academia *Gryphiswaldensi* in Sueciam rediit
Vir Cl. IONAS BOECKMAN, Med. D. et Prof. Reg.
et successorem in hoc munere nactus fuit Virum Cl.
CAROLUM FRIDERICUM NEHFELD, Med. D.
ordinisque Medicorum Gryphiensium iam huc vs-
que Adiunctum.

Labeccae sub exitum superioris anni 1763, die
decimo tertio decembris, praematura nimis morte
amictus fuit HENRICUS SALEMANN, Med. D.
trigesimum modo quintum aetatis annum agens.
Translationem germanicam cum historiae auium
ALEXINII, tum LEVRETI observationum de partu
difficili, ab illo accepimus, pluresque alios ab ipso
laborum viles fructus sine dubio expectare po-
tuissemus.

Hoc autem anno 1764, die decimo septimo
anni academia *Aboensis* morte amisit Virum Cl.
JOANNEM LECHE Med. D, et Professore et
Academiae scientiarum Sueciae socium.

Florentiae porro nuper die quinto iulii obiit qua-
dragesimo secundo aetatis anno CAROLUS STEN-
DARTI, Patricius Florentinus et collegii sanitatis
Praefectus. Antiquitatum et amantissimus et studiosissi-
mus, insignem et gemmarum et inscriptionum reli-
qua collectionem. Imperatoris Romani negotiorum
procurator olim fuit Algeriae, cum pestis ibi grassaretur
per biennium, quam igitur quoque descripsit.

Baruthi rebus humanis exemptus fuit die septem-
bris duodevicesimo CHRISTIANUS SAMUEL

• EBAUER, Med. D. Comes Palatinus, Ser. Marchionis Culmbacensis Consiliarius aulae et Med. chiater et in Academia Erlangensi Professor Medicinae Primarius, quadraginta septem annorum aetatem consecutus. A munere illo academico plures iam annos auocatus fuerat in aulam Byrnam, ut Ser. Principi a sanitate tuenda adesset.

Bononiae sub initium octobris grauissima apoplexia extinctus fuit PETRUS PAULUS MOLINUS Med. D. apud Institutum, quod dicitur, Litterarum Bononiense Chirurgiae Professor, cuius iacturam grauius fert iam dicta Academia, quo maiori hunc socium honori habuit ex merito.

Tandem, dum haec scribimus, triste hoc inlationibus publicis relatum legimus nuncium, quod CHRISTIANUS CAROLUS CRAMER, Med. D. cum societate virorum doctorum Danica, cuius tanta nuperrime commemorauimus *), Arabiam ultimos hosce annos peragrans, die februarii ultimo huius anni 1764 sociorum quoque societatis expertus, Bombaci (*Bombay*) diem suum obient premum.

Praeter haec, quorum iam mentionem fecimus supersunt adhuc alia, breuibus commemoranda.

Aboae nimirum et theatrum anatomicum et laboratorium sic dictum chemicum, quo utroque Academia, ante centum et viginti annos iam condita, etenus caruit, hoc anno exstructa sunt.

Helmstedt

*) Comment. nostr. Vol. XI. P. IV. p. 719.

Holmias, ex Illustrum regni ordinum instituto, septem assessoribus collegii medicorum ibidem constituti, annum salarium decretum esse accipimus, ita ut quisque summam quadringentorum circiter thalerum imperialium (500 *plutar*) accipiat.

A suprema Curia *Parisiensi* medicorum ordini in mandatis fuisse datum, ut suum de utilitate vel proxi infirmitatis variolarum ferat iudicium, suo tempore retulimus *). Ab vniuerso deinde illo ordine clarissimorum virorum delectum fuisse constitutum accipiebamus, qui singulari studio atque diligentia in graue hoc argumentum inquirerent. Illos quoque plus simplici vice ea de re iniisse consilia, et ex illis Cl. VIROS, ASTRUC, COCHU, BARON aetate minorem, VERDELHAM, MACQUART et LEPINE contra illam methodum, alios autem, Cl. GEOTROY, LORRY, THIERRY et MALOUE, pro illa admittenda, suas tulisse sententias, tandem vero tota hac quaestione ad vniuersum ordinem delata, eoque in suffragium vocato, ex illis quinquaginta duos pro toleranda ista methodo stetisse, quinque autem et viginti contra illam disputasse legimus. Sine dubio nunc ad Curiam Supremam delatum esse illud iudicium, sententiamque igitur theologorum ordinis breui forsan expectari posse conuicimus, tuncque usum illius operationis, huc usque interdictum, denuo ab illa Curia suprema admissum iri, speramus.

Quum nostris temporibus non vniuersum plantarum studium tantum, sed etiam agricultura potissimum assidua peruestigatione naturae scrutatorum

*) vid. Comment. nostr. Vol. XI. P. III. p. 558.

rum magis magisque perficiatur, tot tamque
in explicandis rebus, ad has scientias pertinen-
bus, characteres observati sunt, illique finguntur
et determinatis vocabulis designati, ut novam
linguam addiscere necesse sit, eas cognoscere
scientibus. Optima instruendi vis inest diction-
ariis seu lexicis, sic dictis, ex quibus repeti
iubente necessitate, vocabulorum vis. Hinc
bili aequae ac utilissimo consilio in animum indu-
runt, conficere huic scopo convenienter Diction-
arium generale, ut vocant, Cl. Viri, Abbas et
DUS MONTELATICI, Florentinus, qui Acad-
miam Agriculturae, aut *Georgophilorum* Florentinae
condidit, nec non XAVERIUS MANETTI, Prae-
sident Botanicæ in Societate Physico-botanica Florentinae.
Prodibit illud tribus aut quatuor tomis comprehen-
sum, in forma, quae folii est, chartae ac charac-
terum, quantum fieri potest, nitore conspicuum.
Primus etiam tomus anno iam huius seculi et
sexagesimo quarto. Addentur delineationes var-
inventionem diversarum machinarum, plu-
rum cet. siue alibi eae non extant, siue ad cogni-
tionem meliorem requirantur. Edita iam est ad-
mum primum pertinens praefatio, in qua tum
necessitate, tum de utilitate talis laboris disserit,
quibus plagulis in folio. Multum facessit
vocabulorum, ad agriculturam pertinentium, col-
lectio, quorum aliqua ex *Vocabulario della Crusca*
alia ex codicibus manu-scriptis in VETUSTIS
SODERINI, qui in bibliotheca CAROLI THOMAS-
SI STROZZI, occurrebant, desumpta sunt.
Latinae voces, quae cum Italicis conspirant, et
ptoribus rei rusticae selectae, nec latino barbarum
praetermissae sunt, gallicae cum rusticis Italorum
plerumque conveniunt. Partem porro huius lexic-

fit indicat botanica, quippe sine cuius cognitione
 agricolam fore existimant Cl. Auctores.
 de singula planta denominatio, praecedente Ill.
 ALPHABETICO, distributio systematica, vsus oecono-
 micus, patria cet referentur, non neglectis tamen
 etiam celebribus botanicis. Vocabula aliorum
 nominum fideliter adducta et in linguam italicam
 translata, quaedam etiam triuialia sunt addita.
 Praecipua cura in definitionibus fuit adhibita, ut
 sint clare atque distinctae, eaque propter loca au-
 thentica, illustrandi causa, ubi opus erat, adiecta,
 reperiuntur. Primo tomo praemittentur generales
 regulae agriculturae, explicatio prouerbiorum uti-
 lissimorum, nec non elementa agriculturae, et in
 ultimo tandem sequetur index omnium auctorum.
 Praeter alia tandem in ipso opere occurrunt anima-
 lino, insectorumque, quatenus huc spectant, de-
 scriptio. Ex his autem ipsius operis dignitatem
 commendare licet, de qua plura suo dicenda erunt
 loco. Qui vero hoc opus desiderant, sua nomina
 petiti poterunt penes *Iacobum Carlieri*, biblio-
 polam Florentinum, vel penes alios, quarum no-
 mina in singulari schedula, in bibliopoliis celebrium
 librorum inuenienda, recensentur.

Non minori cum animi voluptate nouum iam
 institutum, quod ab anonymo quidem An-
 glo, in edito quodam *de iconibus, animalia ex
 museo academiae Lugduno-Batauae desumpta, pictis
 capitulis, monito* significatur, quem vero eun-
 dem Cl. ALLEMAND esse suspicamur, cui addita-
 mentum ad *ERISSONEI Ornithologiam* tribuenda
 etiam adiuuimus *). Icones illae fident non nisi
 *) Vid. Comment. nostr. Vol. XI. Part. IV. p. 611.

rara et quae a paucis videntur, quod eo vilius
iudicamus, quo frequentior est sese in vulgari
disquirendis exercendi occasio, et quo magis in
scientiae augentur. Deinde seliget Cl. Editor
tentione dignissima, quae vel nondum, vel im-
fecte descripta habentur, omnia accuratissime
lineabuntur, et aeri incisa natiuis coloribus ar-
buntur. Ordo seruabitur nullus, rara singula
cum inuenient, siue sint aues, quadrupeds, pisces
insectaque. Nulla tamen, nisi brevis subnectatur
iconi descriptio characterum. In quadrupedibus
auiibus characteres ex BRISSEONIO mutuabuntur
latina et gallica lingua. Speciminis loco exhibetur
Hydrocorax indicus, cuius descriptionem additam
inuenimus BRISSEONII Ornithologiae, Tom. II.
p. 205 edit. Lugd. Batau. de quo in hoc non
aeque ac in opere Brisseoniano caput et rostrum
tutum cognitum fuisse adferitur. Est autem icon
tuta et eleganter picta.

Quicquid vero sensus nostri satis ob imbecillita-
tem in corporibus naturalibus dignoscere nequit
illud curatius oculus armatus explicare valeat.
Quem iam alibi in eiusmodi disquisitionibus satis
ter versatum fuisse docuimus, Cl. LEDERMÜ-
LLERUM, nondum a perscrutatione naturae po-
netralium destitisse iam indicamus. Nouum eni-
molitur opus, quod plantarum aequae ac aliorum
corporum naturalium specimina continebit. De
lineationes autem aeri incidendas committet
Ludwig Wirsingio, celebri Norimbergensi
cographo, qui etiam ex collectione vernali
Frühlings-Sammlung tres iconismos cum explana-
tione iam edidit. Sunt illi elegantes, viuis, natu-
rae imitantibus, coloribus elegantissime picti.

quantur in his, ramus pyri cum floribus, re-
decorata, et lilii cruenti flos, ubi simul florum
quaque partes omnes distinctae sistuntur. Ne
nimis pretiosa euadat collectio, singula sectio,
tabulis cum textu constans, sua subscribenti-
bus nomina vendetur duobus florenis. Explicatio
germanica aequae ac gallica addetur. Nec
speramus, omnibus hoc institutum gra-
tulare atque acceptum. Collectio singula duo-
bus completitur tabulas, et pro anni tempore
actiua et sic porro nuncupabitur.

Memoria IOANNIS GODOFREDI ZINNII
Medicinae Doctoris, ejusdem et Botanici
P. P. O. Regiae Societ. Scient. Gottingae
et Berolinensis, Instituti Bononiensis Socii

Vt despectus ex edito loco camporum vallium
varietate, riuorum meatu et herbarum col-
eum necessario delectat, qui improvise et vna
lorum adpectu illud spatium ambit: sic delectat
ad loca singula et diuturnior contemplatio nos
gis oblectamentum, quam admirationem habet
que solum ad naturae cognitionem utilior est,
rum etiam ad reminiscendum efficacior. Non
tatur hic mentis humanae sensus cum rebus,
si modo amplae sint et variae, coniunctim oblecta-
separatim utiles et mirabiles videntur: ipsa adeo
etrina, quem semel incredibili varietate, et
endunt allicit, cum certe exultat, non
prodest, nisi patibus quibusque singillatim
ratis. Sed cum nulla pars in se ipsis sit, non
tem necessitatio vniuersae sic continentur, vnde
sine altera vni esse non possit, vel ne vim quidam
exferere; tamen in fine vniuersam summam
deundum est, vt tandem cognoscatur, vnde quidam
profectum sit, quoue debeat praeferrere. Quod
enim, etsi res singulares accurate intelligunt,
men, quia nec cum reliquisnectere ac comparare
nec subtiliter explicare, aut in vsum aliorum con-
vertere didicerunt, docti non appellantur. Hic
causis non potuisset ZINNIVS sine totius doctrinae
medicae intelligentia tam utiliter quaedam singula
ria tractare, nec tam illustri fieri laude diligenter
in singularibus, nisi ab vniuersorum oblectamento
ad singulorum tenuitatem descendere sustinuisset.

Quod

plumus ab iis, qui hanc vitae descriptionem
intelligi, nos propterea de vniuersa eius do-
ctrina dixisse, de quarumdam rerum admi-
nistratione pluribus, quod hanc vel signum vel
omnis doctrinae esse statuimus. Quod
cum tam illustre sit et admirandum, facile
peritiam reliquae doctrinae iudicari poterit.
hunc habuit Suabacum, parentes CONRADUM
SUABACUM, agri Suabacensis et redituum duca-
tus praefectum, matrem SOPHIAM CATHARI-
AE ROEHLERIAM, a quibus 1727 natus est.
In quindecennalem institutionem domesticam qua-
dam erexit in gymnasio Onolzbacensi, in scho-
la GILTI et STREBELII: inde cum multa spe
in academia a. 1742 traditus est. Ibi ve-
niens omnia audiendi GESNERI occasione, tra-
ducente duce SEGNERO disciplinis physicis et
mathematicis, multo paratior medicinam adgres-
sus, quam tunc quidem RICHTERUS, HAL-
LEIENSIS WRENDELIUS profitebantur. Studium
medicinae, quod medicae arti impendit, relaxauit
in modo adeundis lectionibus ACHENWALLI,
a quibus de Europae regnis exposuit. Tandem
1749 summis medicinae honoribus condecoratus
est, edita disputatione *de experimentis circa cor-
pore humanum, cerebellum et duram meningem in viuis
animalibus institutis*. Fuit ergo hoc tempus simile
omni oblectationi, qui vno intuitu plenam natu-
rae bonis planiciem animaduertunt: hanc suauita-
tem si seruandam et augendam putauit, si incensus
peritiam etiam singula mirari et propius nosse
voluit, quid aliud nisi intelligentis et attenti specta-
toris officium fecit? Huc pertinet, quod Beroli-
ni in primis studio anatomiae petiit, vbi siue ca-
sa leuare, siue nosocomia adire, siue plantas et
Tom. XII. Pars I.

sam colligere et examinare vellet, duces habuit
comites fidissimos SPROEGELIUM, LIEBERKUN-
NIUM, GLEDITSCHIUM. Praeterea in dilectam
nam et amicitiam ALLERI et EULERI recte
eoque magis iis omnibus probatus, quo doctus
atque studiosiorem viderant, dignus tandem haberi
est, qui Societati Scientiarum Berolinensi a. 1751
adnumeraretur. Detulit autem Berolino tam
cundam temporis ibi vtilissime transmissi memo-
riam; ut hanc commorationem semper in prae-
cipuis vitae commodis poneret. Quid quod, post
quam a. 1751 reuersus Onolzbacum administrum
et amore multo ab omnibus exceptus erat, et
per valde commendatus medicorum collegio, in
ciminibus anatomicae et medicae doctrinae
tamen anno sequenti Berolinum deuenisse co-
tulit, et urbis et literarum amore, perpetua
que sedem eligere decreuit. Sed interuenit
consiliis coniunctio cum academia Gottingensi, et
nam ab instituta illo fere tempore Scientiarum So-
cietate ZINNIO potestas facta est per epistolam
Sociis agendi: cui alia necessitudinis causa accessit
eum ad botanicae ibi docendam vocatus, et So-
cietati, accepto Socii Extraordinarii honore, in-
deuinctus est. Ab hoc botanico munere, quo
1753 d. 13 Ian. adit, mortuo BRENDELIO, aditus
Professoris Medicinae Ordinarii gradum, quod vi-
num fuit honoris praemium. His autem, quae
hucusque sine vlla vel admonitione vel laude de
ZINNIO deinceps enarrauimus, antequam ad huius
tionem pergamus, vnum addi debet, quod a. 1751
inter Socios Instituti Bononiensis relatus est. In
ipsa laudatio non de omni eius doctrina expos-
tetur; nec orationis ornatu commendabitur; sed in
laribus raique ipsius documentis versabitur, quae

praestantiora sunt, eo paucioribus verbis
 explicanda putamus, ut sua magnitudine emineant.
 Scripsit ZINNIVS peculiarem librum de oculo, a
 quoque, id quod iam permagnum est, magnopere
 prestantem, ab omnibus laude diligentiae, labo-
 ris, utilitatis et doctrinae sic ornatum, ut, quidquid
 scribitur, a vulgari laudantium consuetudine differ-
 at, nec nisi meritum praemium scientiae anatomi-
 cae subtilioris contineret. Nec profecto male iu-
 dicabit, qui ornamentum hoc anatomicorum librorum
 non aetati vni aut scholae, sed seculis et doctis ho-
 minibus traditum dicet. Non minorem laudem
 meruit botanica doctrina, cuius collectio in se diffi-
 cilis et operosa est, sed ad amplificandam discipli-
 nam quanto utilior videtur eorum opera, qui ipsi ad
 determinandas leges aliquid elaborant, et in hoc quoque
 genere singula cum vniuersis examinant. Hoc quo-
 que ZINNIVS praestiterit, melius e descriptione
 Martii Gottingensis, quam nostro hoc indicio, elu-
 cidat. Sed quid utilitatis potuerit expectari, si
 quidem inchoata, ut libellus de *saluiis*, cui ornando
 ad naturam pictae imagines institutae erant,
 de generibus plantarum et de ossibus corporis hu-
 manae perfecta essent. iudicare poterit is, qui cognouit
 Zinnianam scripta, quae in manibus omnium ver-
 santur. Sunt etiam ab eo multa sine nominis indi-
 catione ephemeridibus Gottingensibus, collectioni-
 bus utilibus Hanoueranis, Promptuario Ham-
 burgeni et bibliothecae Britannicae inserta, quo-
 rum mentio fieri hoc loco debuit, quoniam prae-
 doctinae significationem perspicuum industriae
 vitae spatio perquam admirabilis argumentum
 praebent. Nos ergo, qui saepe iam ZINNIANAM
 vitam mirati effluimus, simulac de morte meritifi-
 cae Vari, nimis matura et propemodum inuida, cer-

tiores facti sumus, Gottingae et literarum illustrati
doluimus, et quoties eius recordabimur, cum de-
itum, diligentem ac posteris etiam utilem indicabi-
mus, nec vnquam eius nomen sine multa laude et
gratiarum actione commendabimus. Nam pro-
cto largi et vtilissimi fructus exquisitae doctrinae in-
tercepti sunt, quasi hoc in fatiis eorum sit, qui ce-
leriter inclarescunt, vt ostensi potius his terris, quam
dati, videantur.

Adponamus et indicem scriptorum, quorum edi-
tione b. Nostri ZINNII nomen inclauit:

Diff. inaug. sistens experimenta quaedam circa
corpus callosum, cerebellum, duram menin-
gem; in viujs animalibus instituta. Praefatus
ALB. HALLER Gott. 1749. 4.

Progr. de ligamenti ciliaribus. ib. 1753. 4.

Observationes quaedam botanicae et anatomicae
de vasis subtilioribus oculi et cochleae
internae, ad Virum Ill. PAUL GOTTL. WERLHOFF
ib. 1753. 4.

Descriptio oculi humani iconibus illustrata.
1755. 4.

Catalogus plantarum horti academici et agri Got-
tingensis ib. 1757. c. f. aen. 8.

Exstant porro in Commentariis Societatis Reg. Scientiarum
Gotting. ab ipso conscriptae.

Observationes V ex corporibus morbojis Tom. II.
p. 364. 431.

Observationes de tunicis et musculis oculorum
Tom. II. p. 115.

Obser

Observationes botanicae. Tom. eod. p. 425.

Comment. de differentia fabricae oculi humani et
brutorum. Tom. IV. p. 191.

Alia adhuc ex latina in gallicam linguam translata
commentatio :

De l'Envelope des Nerfs existat dans les Memoires
de l'Acad. de Berlin. Ann. 1753. p. 130.

Commentationes in Soc. Reg. Scient. praelectae, ty-
pis nondum excusae :

Observationes botanicae. a. 1755.

Comm. de naturalibus et maioribus generibus
plantarum. a. eod.

De analogia fabricae monstrosae animalium et ve-
getabilium. a. 1756.

Observationes continuatae de differentia fabricae
oculi humani et brutorum. a. 1757.

Anatome Salamandrae. a. eod.

De fibris nerueis. a. 1758.

Supplementum alterum scriptorum physico-
medicorum, quae anno 1760 prodierunt.

Opusculi di Autori Siciliani etc. Tom. III. in
Panormo. 4.

*Der Koeniglichen Academie der Wissenschaften in
Paris Anatomisch chymisch und botanische Ab-
handlungen. Aus dem Franzoessischen übersetzt
von WOLFG. BALTH. ADOLPH V. STA-
WEHR. 9ter Theil. Breslau. 8 m. K.*

*L' Art de faire des Garçons par M^{ss} Doct. en
Med. de l' Univ. de Montpell. Nouvelle edi-
tion. à Montpellier. 12.*

Catalogus remediorum, quae ad vsus pauperum
in nosocomio prostant. Viennae 8.

SAM. AURIVILLIUS, Diff. de expectoratione pe-
ripneumonicorum. Resp. *Georg. Rothman.*
Vpsal. 4.

Dell' uso e dell' abuso del Coffe: Dissertazione di
I. DELLA BONA. in Verona. 4. (*editio altera co-
rrecta et emendata*).

CHRISTOPHOR. CRAMER, Diff. inaug. de par-
lysi et setaceorum aduersus eam eximio vsu
Goett 4.

HENR. IOAN. NEP. CRANTZ, Quaest. acad. an
plantarum officinalium, etiam aliarum, receptano-
mina recte mutantur? Neg. Resp. *Bernard Bri-
finger.* Viennae, 4.

Eiusd. Quaest. quid veri in sententia Stahlianæ ratione
animæ. Resp. *Philip Marherr.* ibid. 4.

Minne. Tal öfwer Framledne Directeuren och
Kongl. Vetensk. Acad. Ledamot, Vålborne Herr
HENRIC. THEOPH. SCHEFFER, på Kongl. Ve-
tensk. Ac. Vågnar, hållit i Stora Riddarehus-
Salen af dess Medlem AXEL. FRED. CRON-
STEDT. Bårg Måstare. Stockholm. 8.

Gleanings of Natural History — — — by
GEORGE EDWARD. F. S. S. Part. II. London. 4.
c. tab. aen. viii. color. pict.

selektæ, quarum imagines ad exemplaria
naturalia Londini in hortis curiosorum nutrita
manu artificiosa doctaque pinxit GEORG. DIO-
NY. EHRET, Germanus, occasione haud vul-
gari collegit, nominibus propriis notisque subinde
illustravit et publico vsui dicavit D. CHRISTO-
PHOR. IAC. TREW, in aes incidit et viuis co-
lor. repræsentavit IO. IAC. HAID, Decuria VI.
Norimberg. fol.

*Die hohe Würde wahrer Aerzte, deren Kunst eine der
allerdeinsten, wichtigsten, nöthigsten und einträg-
lichsten vor Könige und Fürsten ist — — beschrieben*
von C. F. ENDTERO. Frankf. u. Leipz. 8.

Memoires historiques, politiques et militaires sur
les principaux événemens arrivés dans l'Isle de
Corse des l'année 1738 jusques à 1741 avec l'Hi-
stoire naturelle de cette Isle et diverses Remar-
ques curieuses sur les Peuples qui l'habitent; par
M. JAUSSIN avec une Carte de la Corse de M.
ROBERT de VAUGONDI. T. I. II. a Laufann.
12. Voll. 2.

LINNAEI Diff. Prolepsis plantarum. Resp.
Herr. Ultmark. Vpsaliae 4.

BUCHTMANS OR. de anatomicis seculi
XVIII. incrementis. Traj. ad Rh. 4.

Intra des - Tal om Astronomien uti dess nåvæn-
de tilstånd af FREDRIC MALLÉT. Stockh. 2.

Tal om de i Landet befinteliga Byggnings-åmnen
GABRIEL POLHELM. *ibid.* 8.

10. GEORG. ROEDERER, Progr. de febre ex
termittente continua Goetting. 4.

Eiusd. Progr. sistens obseruationes de infantibus
partu suffocatis *ibid.* 4.

Eiusd. Progr. sistens obseruationes de submersis
ibid. 4.

Dictionnaire universel de Commerce, d'Histoire
naturelle et des Arts et Metiers, contenant tout
qui concerne le Commerce, qui se fait dans
quatre parties du Monde — — par JACQ.
SAVARY DES BRUSLONS. Nouvelle Edition
exactement revue, corrigée et considerablement
augmentée. Tome II. a Copenhague fol.

IOAN. THOM. SIEGERT, Diss. de flatibus
gæ, 8.

A Sermon preached before his Grace CHARLES
Duke of Marlborough — — of the Hospital
the Small-pox, on thursday, March 27, 1746
SAMUEL SQUIRE, *Cui adiungitur An Account*
of the Rise, Progress and State of the Hospital
for relieving poor People afflicted with
Small-pox, and for Inoculation: from its
Institution (26 Sept. 1746 to 24 March 1760)
London, 4. c. f.

PUBL. VIRGILII MARONIS opera. Editio
uissima perpolitata. Patav. 12.

Eiusd. opera cum notis THOM. FARNABII
ibid. 12.

Methoden uti Naturkunnigheten af 10.
CARL WILHELM. Stockholm. 8.

GOTTSC. WALLERIUS, Diff. om Limstens
vid Ienmalms Smältningar, Resp. *Ioh. Dan.*
Crispiern. Vpsal. 4.

Diff. an vis aeris prius, quam ferri inno-
uit. Resp. *Mart. Wahlberg.* Holm. 4.

Diff. de argilla ad fertilitatem contribuyente.
Resp. *Paul. Ol. Naesman.* Vpsal. 4.

Diff. Prober - Konsten. Resp. *Matth. Krapp.*

Diff. de lapide tonitruali. Resp. *Andr. Nic.*
Guth. ibid. 4.

Diff. de origine geocosmi ab aqua. Resp.
Lundborg. ibid. 4.

Diff. de montibus igniuomis. Resp. *Ioh. Ges.*
ibid. 4.

Diff. de decrementis aquarum. Resp. *Ioh.*
Lundborg. ibid. 4.

Diff. de vestigiis diluuii vniuersalis. Resp. *Dan.*
Lagerlöf. ibid. 4.

Diff. de terra adamica. Resp. *Peter Åhrborg.*
Strognesiae. 4.

Diff. de prima vinorum origine casuali. Resp.
Ol. Nordenh. Westman. Holm. 4.

Supplementum scriptorum physico-medicorum
quae anno 1761 prodierunt.

Actorum Academiae Electoralis Moguntinae
tiarum vtillum, quae Erfordiae est. Tomus
Erfordiae 8. c. f.

Der Arzt; eine medicinische Wochenschrift. 6ter Theil.
Hamburg, 8.

Analyse des qualités et des vertus de la Fontaine
minérale de Neuweger, a Nancy.

Ragionamento istorico intorno a nuovi Velle
comparsi nella fine dell'anno scorso 1760 del
ritorio della Torre del Greco dal GAETANO
BETTIS. in Napoli. 4.

Observations pratiques sur les maladies venereuses
par M. LE COSTE a Berlin, 8.

HENR. IO. NEP. CRANTZ, Quaest. physiol.
systemate irritabilitatis cordis. Resp. *Franc. Pet.*
Leop. Gennzinger. Viennae, 4.

Eiusd. Quaest. acad. quae sint causae muscularum
motrices, actiones horum, actionum effectus
cordis, auricularum, arteriarum, diaphragmatis
musculorum abdominalium, vesicae. Resp. *Phil.*
Marherr. ibid.. 4.

IOH. DAN. DENSO *physikalische Bibliothek.*
Bandes 2tes Stück, Butzo u. Wismar. 8.

DAN. MICH. GROS, Diss. inaug. de acrimonia
Vindobonae. 4.

Recettes pour les Maladies des Chevaux, recueil
de plus habiles Ecuyers et Marechaux ferrassiers
d'Italie par M. HARPUR, Gentil-homme An-
glois. a Lausanne. 8.

JOHANNES HOFFMANN, Diff. inaug.
de cholera morbo. Vindob. 4.

JOHANNES HOFFMANN, Diff. inaug. sistens for-
mulae in materiam medicam et chirurgicam ce-
lestis CRANTZ. ibid. 8.

den luffens beskaffenhet i A^obo, samt hura Po-
st, i Samråd med Medicin, bör tördömma
doktor af I. LECH. A^obo. 8.

non nullis rariores morborum historiae,
adversariis suis depromsit iurisque pu-
blici sortem suam experturas, fecit ANTON.
Phil. et Med. D. Venetiis. 8.

azione epistolare di ANTONIO LIZZARI,
ad un amico, relativa a due osservazioni
recentemente pubblicate, in cui coll'
alcune antiche e moderne dottrine e
si accredita l'operazione cerusica,
detta parentesi, nell'idropisie ascitiche, cistiche,
del peritoneo. Si tocca ancora di passaggio
altra operazione cerusica detta Nefrotomia. ibid.

lymphaticis valvulosis et de earum in pri-
origine Auctore ALEX. MONRO. Lausan-
na. 8.

Obras de HIPPOCRATE mas selectas con las
observaciones praticas de los antiguos y moder-
nos por ANDR. REQUER. Tom. II. en Ma-
drid. 4.

naire universel de Commerce, d'Histoire na-
tuelle et des Arts et Metiers, contenant tout
qui concerne le Commerce, qui se fait dans
quatre parties du monde — par M. JACQUES
VARY DES BRUSLONS: Nouvelle edition ex-
acte-

actement revue, corrigée et considérablement
augmentée. Tome III. a Copenhague fol.
EUS. SQUARIO; Dissertazione intorno al raso
Sommersi, in Venezia. 8.

I. L. STEINHART *Anweisung, wie der Seife
auf die leichteste Art zu treiben.* Züllichau. 8.

ANT. STDERKS *Abhandlung vom Schierling,
dem Lateinischen übersetzt vom LUDW. JAC.
DEN. Zwcy Theile nebst Zugabe.* Wien. 8.

Discorso concernente una Storia di Vajuolo con
cune Ristessioni intorno all' innestarle, letto
Accademia delle Scienze di Siena o' sia de' F.
critici il di 25 Giugno 1761 dal Dott. PIET.
TABARRANI, Prof. P. di Notomia nell' Univer.
Senese, Soc. della medesima Accadem. ec.
Siena. 4 mai.

CAROLI WITHOFF, tractatus physicus et cur.
de castratis. Laufannae. 8.

Contenta in hac parte.

Histoire & Memoires de l' Academie Royale des Sciences de Paris an. 1757.	pag. 3
HAMEL DU MONCEAU et TILLET Histoire d' un Insecte, qui devore les grains de l'Angoumois cet.	14
LAUTTER Historia medica biennalis morbo- rum ruralium, qui a verno tempore anni 1759 usque ad finem hyemis anni 1761 Luxemburgi in vicinia dominati sunt	20
MISSOT de variolis, apoplexia et hydrope	23
ROCHER Observaciones practicae circa luem veneream, epilepsiam et maniam	31
SAUPE Elemens de Pharmacie theorique et practique	35
SLAUUVAGES Nosologia methodica	37
Sw. Vetenskaps Academiens Handlingar för År 1761. Vol. XXII.	58
SPIELMANN Institutiones chemiae.	82
MURRAY Diss. de fatis variolarum infectionis in Indis	94
SCHAEFFER Fungorum, qui in Bavaria et Pa- lavinia circa Ratisbonam nascuntur Icones na- turalibus coloribus expressae	99
ROSSI Observaciones de nonnullis plantis, quae pro venenatis habentur	101
Observations sur l' ecorce de feuilles & petales.	103
TAPFNER de hydrope articulorum.	107
Abhandlungen der Naturforschenden Gesellschaft in Zürich. 1 Band.	110
QUARIN, Tentamina de cicuta.	119

17. EHRHART Diff. de cicuta
18. LANGE Diff. sistens dubia cicutae vexata
19. DE HAEN. Ratio medendi. Pars V et VI
20. GRONOVII Flora Virginica
21. Gli Atti dell' Accademia delle Scienze di Sma
detta de Fisiocritici dell' ann 1760 Tom. I
22. TROSCHER *Nachricht von dem wahrhaften
Böhmischen Bitterwasser* cet.
23. Nova physico-medica
24. Supplementum alterum scriptorum physico-me-
dicorum, quae anno 1760 prodierunt
25. Supplementum scriptorum physico-medicorum,
quae 1761 prodierunt

